

Manuál pre začiatočníkov a používateľov Microsoft Windows

Haldir 1.7.5

Manuál je **primárne** tvorený pre **Greenie Linux** a **Ubuntu 7.04 Feisty Fawn**.
Dá sa však použiť aj pre **Kubuntu**, **Xubuntu**, **Edubuntu**, **Ubuntu Studio** a **neoficiálne distribúcie** založené na Ubuntu. Pokryté verzie: 7.10, 7.04, 6.10, 6.06 a 5.10 (čiastočne)

Vypracoval Stanislav Hoferek (ICQ# 258126362) s komunitou ľudí na stránkach: linuxos.sk kubuntu.sk ubuntu.wz.cz debian.nfo.sk root.cz

1 Začíname! 1.1 Postup pre začiatočníkov 1.2 Zoznámenie s manuálom 1.3 Zoznámenie s Ubuntu 1.3.1 Ubuntu, teší ma! 1.3.2 Čo tu nájdem? 1.3.3 Root 1.4. Užitočné informácie 1.4.1 Odkazy 1.4.2 Slovníček 1.4.3 Ako Linux funguje? 1.4.4 Spúšťanie programov 1.5 Licencia Strana 2	5 Pracovné prostredie 5.1 Programové vybavenie 5.1.1 Prvé kroky v Ubuntu 5.1.2 Základné programy 5.1.3 Prídavné programy 5.2 Nastavenie jazyka 5.3 Multimédia 5.3.1 Audio a Video 5.3.2 Úprava fotografií 5.4 Kancelária 5.4.1 OpenOffice.org 5.4.2 PDF z obrázku 5.4.3 Ostatné 5.5 Hry 5.6 Estetika 5.7 Zavádzanie systému 5.7.1 Zavádzač 5.7.2 Prihlasovacie okno 5.7.3 Automatické prihlásenie 5.8 Napaľovanie v Linuxe 5.9 Klávesové skratky 5.10 Gconf-editor Strana 27	9 Live CD 9.1 Vysvetlenie 9.2 Prístup k internetu 9.3 Pripojenie pevných diskov 9.4 Výhody a nevýhody Live CD 9.5 Live CD v prostredí Windows 9.6 Ad-Aware pod Live CD Strana 48
2 Linux a Windows 2.1 Porovnanie OS 2.2 Náhrada Windows Programov 2.3 Formáty 2.4 Rozdiely v ovládaní 2.5 Spustenie programov pre Windows 2.6 Disky 2.7 Klávesnica Strana 12	6 Internet 6.1 Bezpečnosť 6.2 Nastavenie 6.3 Tvorba stránok 6.4 Toolbar pre Firefox 6.5 BitTorrent a iné P2P siete 6.6 Komunikácia 6.7 Internetové prehliadače 6.7.1 Mozilla Firefox 6.7.2 Opera 6.7.3 Internet Explorer 6.7.4 Iné prehliadače 6.8 Vyhľadávanie na internete 6.9 Internetové operačné systémy 6.10 Wikipédia Strana 38	10 FAQ 10 FAQ Strana 50
3 Inštalácia Ubuntu 3.1 Výber vhodnej derivácie 3.2 Výber vhodného disku 3.3 Inštalácia z CD 3.3.1 Získanie CD 3.3.2 Napálenie CD z .iso obrazu 3.3.3 Rozdelenie disku 3.3.4 Zistenie kvality média 3.3.5 Inštalácia z Desktop CD 3.3.6 Inštalácia z alternat. CD 3.3.7 Inštalácia z minimal. CD 3.4 Inštalácia z Windows Strana 16	7 Základné konzolové príkazy 7.1 Omáčky... 7.2 Používatelia 7.3 Prispôsobenie klávesnice 7.4 Vyhľadávanie 7.5 Kopírovanie, mazanie... 7.6 Konzolové programy Strana 42	11 Tipy a triky 11.1 Všeobecné rady 11.2 Pokročilé prispôsobenie systému 11.3 Spustenie pri štarte 11.4 ALT+F2 11.5 Windows XP plocha Strana 55
4 Inštalácia softvéru 4.1 Repozitáre 4.1.1 Predslov k repozitárom 4.1.2 Pridať/odstrániť 4.1.3 Program Synaptic 4.1.4 Textový apt-get 4.1.5 Program Adept 4.1.6 Program Aptitude 4.1.7 Vysvetlenie pojmov 4.2 DVD plné softvéru 4.3 Inštalácia grafickej karty 4.4 Kompilácia zo zdrojových kódov 4.5 Inštalácia z .DEB archívu 4.6 Inštalácia z binárneho súboru 4.7 Zmenenie práv 4.8 Automatix 4.9 Easy Ubuntu 4.10 Kompletný prehľad Strana 20	8 Derivácie Ubuntu 8.1 Informácie pre používateľov derivácií 8.2 Výhody a nevýhody derivácií Ubuntu 8.3 Test najvhodnejšej derivácie 8.4 Novinky v Edgy a Feisty 8.5 Ubuntu pre kresťanov Strana 44	12 Konfigurácia 12.1 Nástroje na úpravu konfigurákov 12.2 Najdôležitejšie konf. súbory 12.3 Staré počítače 12.4 Prenosné počítače 12.5 Siete 12.6 Skripty 12.7 Server Strana 56
		13 Grafické prostredia 13.1 Porovnanie 13.2 Gnome 13.3 KDE 13.4 XFCE 13.5 Fluxbox Strana 61
		14 Doplnky 14.1 Iné distribúcie 14.1.1 Slax 14.1.2 Debian linux 14.1.3 Mint Linux 14.1.4 Linspire, Freespire, Mepis 14.2 Aktualizácie 14.3 Beryl a XGL 14.4 Odstránenie Ubuntu Strana 62
		15 Zachraňovanie počítača 15.1 Nejde spustiť PC 15.2 Nejde spustiť Windows 15.3 Čo a ako zálohovať? 15.4 Záchrana zavádzača Strany 65

Pri výrobe manuálu sa použilo: OpenOffice.org, Gimp, Gedit, Kate & Kwrite, Opera, Firefox, Amarok, Leafpad a Totem.

Projekt ubuntu.kayle.sk je hostovaný na kayle.sk
Tento návod je voľne šíriteľný pod licenciou GNU/GDL

EDGY => FEISTY: <http://www.ubuntu.cz/ziskejte/prechod>

1 Začíname!

1.1 Postup krok za krokom

V tomto manuáli je popísané, ako urobíte základné veci. Tak a teraz si urobíte vďaka týmto nasledujúcim písmenám v tom poriadok. Takže tu je v bodoch popísaný postup:

1. Uistite sa, že...
 - Máte pripojenie k internetu. Všeobecne platí, že bez prístupu k Internetu veľa s linuxovými systémami, ako je napríklad Ubuntu, nespravíte
 - Viete, na čo bude počítač používaný. Ak plánujete len hrať nové akčné hry, tak pre Vás Ubuntu asi nie je tá najlepšia možnosť. Ak zas celý čas surfujete po internete, pre Ubuntu ste sa rozhodli správne...
 - Vaša tlačiareň, sieťovka či skener majú ovládače aj pre Linux. Pozrite si teda stránku výrobcu hardvéru
 - Váš počítač je schopný bootovať z CD (Ak ste niekedy inštalovali nanovo Windows 2000/XP, alebo nejaký Linux, tak áno)
 - Viete zistiť základné parametre Vášho počítača, napríklad veľkosť pamäte RAM.
 - Viete používať Windows vo verzii XP. Ubuntu a ďalšie bezplatné OS ťažšie pochopíte, ak ste vždy pracovali len so staršími verziami Microsoft Windows
2. Pripravte svoj počítač na príchod Ubuntu! /Kapitola 3.1 – 3.2/
(Získanie CD, rozdelenie pevného disku...)
3. Plánujete používať Kubuntu? Xubuntu? Edubuntu? Prezrite si, čo bude pre vás iné... /Kapitoly 8/
(Ovládanie, inštalácia softvéru atď.)
4. Nastavte si zavádzanie systému (bootovanie) z CD! /Kapitoly 3.3 – 3.4/
(Spravíte to klávesou F11 pri spúšťaní počítača, alebo nastavením v BIOS-e cez klávesu DEL pri spúšťaní)
5. Nastavte si cez Live CD pripojenie do internetu /Kapitola 9.2/
(menu **System/Administration/Network**)
6. Nainštalujte Ubuntu na Váš počítač /Kapitoly 3.4 – 3.5/
7. Po spustení otvorte ako root **gedit** a pridajte **repozitáre** z návodu /Kapitola 4.1.1/
(Editácie súboru **/etc/apt/sources.list** cez **gedit**, **kwrite**, **nano** alebo **mousepad**)
8. Otvorte **Synaptic** a zvolte obnoviť /Kapitola 4.1.3/
(Alebo použite v konzole **sudo apt-get update**)
9. Nastavte si pripojenie do siete ICQ (alebo inej) cez Gaim /Kapitola 6.7/
(Môžete samozrejme použiť aj iné programy, ako napríklad **Kopete**, predvolené v Kubuntu)
10. Nainštalujte si programy, ktoré nájdete v tomto návode /Kapitola 4.1.4/
(Môžete nainštalovať aj 1000 programov naraz – veľká výhoda Ubuntu a iných Linuxov.
Nie je zlý nápad nainštalovanie slovenského prekladu)
11. Nastavte si poriadne jazyk aplikácií. Veľká pomoc, ak neviete veľmi dobre anglicky /Kapitola 5.9/
12. Nainštalujte si aktualizácie a reštartujte počítač /Kapitola 12.6/
13. Kliknite pravým na horný panel, a pridajte si odkazy na programy /Kapitola 2.3/
(Pridajte si napríklad príkaz **ksu synaptic**, a ten sa bude spúšťať pod root účtom)
14. Preštudujte si omáčky o Linuxových programoch a vyskúšajte ich /Celá kapitola 5/
15. Preštudujte si najdôležitejšie rady a „zlepšováky“ /Kapitola 13/
(Zistíte, že Linux inak vyzerá, a hlavne sa inak správa ako Windows)
16. Prezrite často kladené otázky, aj vaša tam môže byť riešená :-) /Kapitola 10/
17. Čo budete robiť ďalej, tak to je len na vás, a na vašich potrebách...

1.2 Zoznámenie s manuálom

Tento manuál, alebo skôr návod, by mal uľahčiť základnú prácu (a zábavu) v prostredí operačného Systému Ubuntu. Nájdete tu postup inštalácie systému a programov, niekoľko rád, odpovedí na časté otázky, základy práce v textovej konzole či informácie o distribúciách, ktoré vychádzajú z Ubuntu. Nenájdete tu všetko potrebné, ale pevne verím, že tento text vám pomôže pri vašich úvodných krokoch. A čo takto stlačiť **CTRL+P** a potom **Enter**? :-)

Linux nie je len taký obyčajný systém. Má množstvo výhod, a neustále sa vylepšuje. Môže za to komunita ľudí, ktorí stále spriehľadňujú tento systém, a ktorí Vás medzi sebou radi privítajú. Ale teraz sa už vráťme k manuálu :-). Môžete vyhľadať čo potrebujete skratkou **CTRL+F**. Nájdete tak rýchlo slová, ktoré hľadáte. Pri pozornom pohľade vidno, že je tu 5 farbieb písmen:

Čierne písmená sú v obyčajných textoch. na tom nič zvláštne nie je.

Zelené písmená vyjadrujú dôležité údaje, adresy a tak podobne. Niekedy sa oplatí aj zamyslieť sa nad tým, čo to vlastne je ...

Hnedou farbou sú načmárané príkazy, ktoré treba použiť v textovom režime, takže v nejakom termináli. Na začiatku aj udávam tieto znaky: \$ a #.

Prvý znak, že príkaz stačí napísať ako bežný používateľ, a druhý riadok naznačuje, že ste prihlásený ako root. Teda dá sa to napísať aj `meno_používateľa@meno_počítača:~$` alebo `root@meno_počítača:~#`

Modrou farbou sú odkazy... to nepotrebuje komplikovaný komentár ...

Bielym písmom v červenom ráme nájdete informácie o tom, ktoré články musíte mať osvojené pre celkový pochopením tohto článku.

Nájdete tu tiež vyfarbené nadpisy kapitol a tiež podnadpisy a „podpodnadpisy“ :-)

Manuál je vo viacerých formátoch. Ako najlepší pre použitie pod Ubuntu, Kubuntu a Edubuntu sa zdá ODT, na Xubuntu (bez nainštalovaného balíku OpenOffice.org) a MS Windows zas formát PDF. PDF odporúčam aj pre prípad, že by ste si chceli tento manuál vytlačiť. Problém PDF formátu je zas v kopírovaní z manuálu do konzoly (neberie pomlčky). Preto sa treba zamyslieť nad ďalšími formátmi.

1.3 Zoznámenie s Ubuntu

1.3.1 Ubuntu, teší ma!

"Ubuntu" je staré africké slovo, ktoré znamená "ľudskosť voči ostatným". Ubuntu taktiež znamená "Som tým, čím som, vďaka tomu, čím sme všetci". Distribúcia Ubuntu Linux prináša ducha Ubuntu do sveta softvéru.

Ubuntu je kompletný operačný systém založený na Linuxe. Je voľne dostupný s podporou komunity i profesionálov. Je vyvíjaný veľkou komunitou v ktorej vás radi privítame.

Komunita okolo Ubuntu je postavená na ideáloch filozofie Ubuntu; že softvér by mal byť dostupný zadarmo, softvérové nástroje by mali byť každému používateľovi k dispozícii v jeho rodnej reči, ľudia by mali mať slobodu prispôsobovať a upravovať používané programy a nemali by byť obmedzovaní v tom, ako a za akým účelom ich budú používať.

Táto sloboda zásadne odlišuje Ubuntu od tradičného proprietárneho softvéru: nielenže potrebné nástroje máte k dispozícii zadarmo, ale tiež máte právo upravovať tento softvér tak, aby plne vyhovoval vašim potrebám.

Ľudia stojaci za Ubuntu sa jeho používateľom verejne zaviazali k nasledovnému:

Ubuntu bude vždy zadarmo a nikdy nebude žiadna "enterprise verzia" za špeciálny poplatok. Chceme, aby mali všetci to najlepšie za rovnakých a slobodných podmienok.

Ubuntu ponúka plnú komerčnú podporu stoviek spoločností z celého sveta. Ubuntu je vydávané pravidelne a plánovane. Nová verzia je vydávaná každých šesť mesiacov. Môžete používať súčasnú stabilnú verziu, no nič vám nebráni pomáhať vylepšovať vývojársku verziu. Každá verzia je podporovaná vydávaním bezpečnostných aktualizácií a opráv aspoň po dobu 18 mesiacov.

Aby bolo Ubuntu použiteľné pre čo najviac ľudí, obsahuje to najlepšie z oblasti lokalizácie do jednotlivých jazykov a dostupnosti pre hendikepovaných, čo môže komunita okolo slobodného softvéru ponúknuť.

Ubuntu sa plne hlási k princípom vývoja slobodného softvéru. Posmeľujeme každého používať softvér s otvoreným zdrojovým kódom, vylepšovať, či šíriť ho ďalej.

Ubuntu je vhodné pre pracovné stanice, notebooky, ako i pre servery. Aktuálna verzia podporuje tieto architektúry PC:

- 32-bitové PC, skrátene i386 (AMD Athlon, Duron, Sempron, Intel Celeron, Pentium, a všetky ďalšie bežné procesory)
- 64-bitové PC (AMD64/EM64T)
- PowerPC (Apple iBook a Powerbook, G4 a G5).
- Sparc (servery)

Ubuntu obsahuje viac než 16 000 programov, no základná inštalácia sa zmestí na jedno CD. Ubuntu pokrýva všetky bežné typy programov, ktoré by ste chceli na svojom počítači vykonávať - od textových editorov a tabuľkových preprocesorov cez programy na prístup k internetu, webový server, e-mail, programovacie jazyky a vývojové nástroje. Samozrejme nechýba ani niekoľko hier.

Obrázok z Ubuntu 7.04

1.3.2 Čo tu nájdem, a čo to vlastne je?

Pred tým, ako budem opisovať jednotlivé veci v Linuxe, patrilo by sa povedať, čo je to Linux. Linux je operačný systém, rovnako ako Microsoft Windows. Je však položený na iných základoch, má odlišnú históriu, a putuje trošku iným smerom. Ubuntu Linux, ktorý chcem v tomto manuály predstaviť, je určený do domácnosti, ako operačný systém schopný zvládať požiadavky celej rodiny. Ubuntu **nie je náhradou** Windows, **ale alternatívou** k nemu. Preto môže byť prechod na nový systém spočiatku veľmi ťažký, lebo niektoré veci tam fungujú inak. Má iné programy, inú bezpečnosť... Ubuntu vytvorili ľudia a vytvorili ho pre ľudí, takže aj pre vás. Nepotrebuje žiadne špeciálne vzdelanie, ale potrebujete otvorenú hlavu, ktorá bude dokázať riešiť prípadné problémy na základe logiky.

Samozrejmosťou je, že **nemusíte sa systému Windows okamžite zbaviť**. To nie je veľmi správne riešenie, ak len začínate. Ak máte fungujúci systém Windows a pridáte Ubuntu, Pri každom štarte počítača budete mať tabuľku, kde si môžete vybrať, ktorá voľba sa vám teraz pozdáva viac. Ja, ako autor tohto manuálu, mám tiež 2 systémy. Ale Ubuntu je u mňa so svojimi možnosťami jasný favorit, a strávim tam viac času. Pamätám si na názor kamaráta, keď som mu ponúkol CD s Ubuntu, aby si to vyskúšal, keď má napriek dvom plateným antivírusom stále problémy s vírusmi. Chcel byť samozrejme vtipný, a tak povedal, že „prežitok zo 60. rokov používať nebudem a radšej si kliknem kde chcem“. Áno, každý Linux a samozrejme aj Ubuntu používa aj grafické, aj textové rozhranie. To však neznamená, že musíte všetko robiť v textovej konzole. Vlastne takmer nič, ale ak chcete, tak môžete všetko :-)

Ubuntu Feisty Fawn je nástupca systému Ubuntu Edgy Eft. Je postavený na **grafickom rozhraní Gnome** vo verzii 2.18. Znamená to bezproblémovú prácu pri bežných činnostiach (kopírovanie, napájovanie, písanie...). Môžete v ňom pracovať jednoducho ako v Microsoft Windows. Máte tu panely, plochu, ikony... Ponuka Štart je rozdelená na 3 časti, kde nájdete svoje aplikácie, miesta, a systémové nastavenia.

Textový režim je jednoduchý. Ako som už spomínal, môžete robiť v ňom všetko, alebo aj nič. V textovom režime však môžete nainštalovať 20 programov naraz, kompletne odinštalovať ľubovoľný program, alebo zmeniť nastavenie. Namiesto zložitého klikania po paneloch napíšete 10 písmen.

Kancelársky balík je **OpenOffice.org** vo verzii 2.2.0. Samozrejme je možnosť doinštalovať vždy najnovšiu verziu z internetu alebo CD/DVD. Iné kancelárske balíky, ako napríklad Koffice, sú tiež k dispozícii. Ako internetový prehliadač je v základnej inštalácii **Mozilla Firefox** vo verzii 2.0.0.3. Je to stabilný internetový prehliadač so záložkami, blokovaním nepríjemného obsahu a množstvom doplnkov. Aktualizuje sa automaticky s celým systémom. Ubuntu obsahuje program **Synaptic**, schopný pridávať po stovkách programy a knižnice, a tiež odoberať nainštalovaný softvér. O tomto výbornom programe si ešte napíšeme. Samozrejmosťou je bezpečnosť, automatické aktualizácie, a plnohodnotná práca i zábava. Celkový zoznam dobrôt nájdete na internete.

1.3.3 Root

Root je používateľský účet s plnými právami. Často je potrebné prepnúť sa na účet správcu (teda roota) pri inštalácii softvéru, či zložitejších zmenách v systéme. Ako root sa prepne cez terminál príkazom:

```
$ sudo -s
```

Alebo sa prihlásime ako správca len kvôli jednému programu:

```
$ sudo mc
```

Po prihlásení ako root sa zmení dolár na mriežku. V Ubuntu sa oveľa častejšie používa sudo, teda prepnutie kvôli jednému programu, ako kompletne prepnutie. Takže s mriežkou na začiatku sa ani veľmi nestretnete. Ak ale ste ako root prehlásení cez **sudo -s**, tak sa môžete odhlásiť (teda vrátiť sa ku bežnému používateľovi) napísaním príkazu **exit**.

Dajte si pozor pri prihlasovaní ako root – niekedy **nevypisuje heslo**. Nie je to chyba, ale bezpečnostné opatrenie. Takže ak sa vám to stalo prvýkrát, jednoducho napíšte svoje heslo a potvrdte Enterom. Vďaka zadávaniu hesla môžete ako správca robiť všetko, a kto nepozná vaše heslo, nemôže nič pokaziť. Niektoré programy, ako Synaptic, majú obmedzenú funkčnosť, ak ich spúšťate len ako obyčajný užívateľ.

Ak si želáte rovnaké nastavenie root účtu, ako je v iných Linuxoch (napríklad Mandriva alebo OpenSuse), zadajte:

```
$ sudo passwd root
```

Vypýta si najskôr aktuálne heslo roota, a a potom musíte zadať vaše novožiadané heslo. Potom sa bude dať prepnúť ako root príkazom **su**

1.4 Užitočné informácie

1.4.1 Odkazy

http://kubuntu.sk http://debian.nfo.sk http://wiki.root.cz http://ubuntu.kayle.sk http://ubuntu-sk.org http://ubuntu.wz.cz http://proc.linux.cz	http://linuxos.sk http://tux.szm.sk http://www.ubuntu.cz/dokumentace/prirucka http://linux4all.yw.sk/ http://www.fabik.co.uk/ http://emdi.sk/ http://xubuntu.xf.cz	http://shots.linuxquestions.org http://shots.osdir.com http://www.ubuntux.org http://easylinux.info/wiki/Ubuntu_feisty http://ubuntuguide.org/wiki/Feisty http://www.getdeb.net	http://shipit.ubuntu.com http://shipit.kubuntu.org http://shipit.edubuntu.org
http://distrowatch.com/table.php?distribution=ubuntu http://distrowatch.com/table.php?distribution=kubuntu http://distrowatch.com/table.php?distribution=xubuntu http://distrowatch.com/table.php?distribution=edubuntu	http://distrowatch.com/table.php?distribution=fluxbuntu http://distrowatch.com/table.php?distribution=nubuntu http://distrowatch.com/table.php?distribution=mint http://distrowatch.com/table.php?distribution=ubuntuce		

Na stránke <http://www.linuxos.sk/index2.php?id=odkazy> nájdete množstvo ďalších odkazov!

Slovenská Wikipedia:

GPL/GPL http://sk.wikipedia.org/wiki/GNU_General_Public_License
Linux <http://sk.wikipedia.org/wiki/Linux>
Ubuntu <http://sk.wikipedia.org/wiki/Ubuntu>
Kubuntu <http://sk.wikipedia.org/wiki/Kubuntu>
Xubuntu <http://sk.wikipedia.org/wiki/Xubuntu>
Linux Mint http://sk.wikipedia.org/wiki/Linux_mint
Ubuntu Studio http://sk.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_Studio
Debian <http://sk.wikipedia.org/wiki/Debian>
Richard Stallman http://sk.wikipedia.org/wiki/Richard_Stallman
Linus Torvalds http://sk.wikipedia.org/wiki/Linus_Torvalds

Skratky

AMD64, x86_64

Počítačová platforma – ak je niečo takto označené, tak je to pre 64 bitové počítače firmy AMD (napríklad Athlon64).

BFU

Bežný Franta užívateľ, v originály Bloody F***ing user. Označenie pre úplného začiatočníka v danom odbore.

Dev

Takto sú označované vývojové nástroje (Development), tvorca softvéru (Developer), alebo tiež zariadenie v PC (Device). Development balíky sú pre bežných používateľov zbytočné.

DHCP

Automatické pridelenie IP adresy po prihlásení. Po každom prihlásení sa pridelená IP môže zmeniť.

Doc

Dokument, vytvorený v programe Microsoft Word. Tento dokument je možné prezerať a upravovať prakticky v každom textovom editore. Nevýhodou formátu je jeho uzavretosť, a priveľká odlišnosť od bežného štandardu XML.

FF, FX

Mozilla Firefox, najčastejší prehliadač pod Linuxom, a vlastne aj pod Windows (ak nerátam IE).

GDM

GDM je správca prihlasovania natívne pre Gnome a XFCE. Umožňuje vybrať si sedenie, a tiež nastaviť autoprihlasovanie pre Gnome.

GUI

Graphic User Interface, takže grafické používateľské prostredie.

I386, x86

Bežná počítačová platforma – ak je niečo takto označené, tak je to pre bežné 32 bitové počítače (teda stará dobrá 386-tka a novšie. Sem sa rátajú aj bežné procesory, ako Athlon, Pentium, Sempron, Celeron atď).

IA64

Počítačová platforma – ak je niečo takto označené, tak je to pre 64 bitové počítače firmy Intel (Itanium, Itanium2).

IE

Internet Explorer. Ak nevíete čo to je, tak... asi čítate tento manuál zbytočne :)

IM, Instant Messages

Okamžitá výmena správ, za použitia špecifického protokolu v nejakom programe. Medzi najčastejšie protokoly patria ICQ, Jabber či MSN. Medzi najčastejšie programy pod Linuxom zas patrí Gaim, Kopete, Psi a ďalšie. Tieto komunikačné prostriedky sú vlastne niečo, ako obyčajný e-mail. Rozdiel je v tom, že sú stavané skôr na veľký počet krátkych správ, teda komunikácia je oveľa rýchlejšia.

ISO

Obraz CD alebo DVD. Takže súbor, kde je stiahnuté celé CD/DVD. Používa ako obraz pre rôzne stiahnuté linuxové distribúcie, a tiež na filmy či hry. Na vypálenie použijete GnomeBaker alebo K3B, vo Windows Nero alebo Burner XP. Iso vytvoríte v Ubuntu cez GnomeBaker.

KDM

KDM je správca prihlasovania natívne pre KDE. Umožňuje vybrať si sedenie, a tiež nastaviť automatické prihlasovanie pre KDE.

LTS

Skratka pre Long Time Support, teda dlhodobú podporu. Zatiaľ jediná verzia Ubuntu s LTS je Dapper Drake. Podpora je 5 rokov na server a 3 roky na desktop. Ďalšia plánovaná verzia LTS bude pravdepodobne 8.04, vydaná v apríli 2008.

M\$

Časté označenie firmy Microsoft a jej výrobkov v Linuxovej komunite. Dolár je braný ako symbol komercie, a taktiež úplnej nechuti rešpektovať slobodný softvér.

MSN

Skratka pre Microsoft Network. MSN sa najčastejšie berie ako internetový protokol (niečo ako ICQ), s vlastným programom (napríklad aMSN) alebo ako súčasť iného programu, napríklad Pidgin (predtým Gaim). MSN protokol je u nás menej populárny, často už len pre to, že ho spravuje Microsoft. Pri prihlasovaní do MSN siete sa používa e-mailová adresa.

ODF

Nový, otvorený formát dokumentov. Je založený na XML a jednoducho kódovaný. Open dokumenty sú ODT (Open Document Text, teda náhrada .DOC), ODP (Open Document Presentation, náhrada .ppt) atď. Veľkú zásluhu na šírení štandardu má hlavne OpenOffice.org.

OEM

Pripravenie priamo u výrobcu. Pokiaľ ide o softvér, tak je to verzia určená výhradne ku predaju spolu s novým počítačom. Ak si vyberiete možnosť OEM pri inštalácii Ubuntu z DVD, tak bude aj meno používateľa OEM.

OOo

Tieto „ničnehovoriace“ písmená sú častou skratkou produktu OpenOffice.org.

OS

Operačný systém. Medzi najznámejšie operačné systémy sa považuje Linux, BSD, MacOS, Windows a ďalšie. Každý systém sa ďalej delí. Napríklad Windows sa delí na WinNT (NT, 2000, XP, 2003, Vista) a Win9x (95, 98, Me)

PDF

Formát vytvorený spoločnosťou Adobe. V tomto formáte sa väčšinou uschováajú manuály. PDF sa dá vytvoriť pomocou OpenOffice.org.

RGB

Základné farby (Red-červená, Green-zelená, Blue-modrá). Stretneme sa s týmito farbami napríklad pri nastavovaní monitora, grafickej karty, či pri upravovaní obrázkov v Gimp-e.

RPM balíček

Inštalčný súbor programu, určeného pre Linuxové distribúcie Mandriva, Fedora, OpenSUSE a ďalšie. Ubuntu nedokáže inštalovať z RPM balíčkov, ale je schopný vytvoriť Debianový balíček (.deb) pomocou programu Alien.

RTF

Rich Text Format. Ponúka bohaté možnosti na úpravu textu (v porovnaní s txt). Oproti kvalitnejším formátom má veľkú nevýhodu vo svojej veľkosti (žiadna komprimácia), a zas výhodu, že ho dokážu používať úplne všetky textové editory.

RTFM, UTFG, LAUKS

Oblíbená hláška „Read That Fuc**d Manual!“. Pravdepodobne od vás niekto chce, aby ste si niečo múdre prečítali :) Podobný význam má tiež hláška „Use That Fuc**d Google!“, alebo „Look At Ubuntu.kayle.sk“ :D

RSS

Často sa prekladá ako novinky. Sú to jednoduché správičky, ktoré vám prídu do RSS čítačky. Môžete si sem pridať čokoľvek – novinky z blogu vašej kamošky, nové verzie softvéru, info o koncertoch či obyčajné správy. Príjem noviniek môžete kedykoľvek zrušiť.

Sda

Linuxové označenie pevného disku, ak je použitý serial ata (s-ata) disk.

SKLUG

Združenie podporujúce šírenie a výmenu informácií o operačnom systéme GNU/Linux a veciach súvisiacich.

TTF, TrueType Font

písmo, ktoré sa zobrazuje rovnako v textovom editore rovnako, ako po vytlačení alebo publikovaní na internete. TTF písiem je momentálne veľmi veľa, teda z bežných písiem je to takmer každé.

W3C

Medzinárodné konsorcium, ktoré zabezpečuje ďalší vývoj webu.

Betaverzia

Nedokončená (testovacia) verzia, ale už prístupná pre verejnosť. Obsahuje nové funkcie, ale občas obsahujú chyby. Výrobcovia ich dávajú na internet, aby si ľudia zvykli na nové funkcie, a aby nahlásili chyby, pre vydanie finálnej verzie. Radšej ukážem štádia vývoja novej verzie programu:

1. Alfaverzia (alebo „Technical preview“, v prípade Ubuntu sa tiež používa Knot, Herd a iné)
2. Betaverzia
3. Release Candidate (kandidát na vydanie. Už sú prítomné prakticky všetky funkcie)
4. Finálna verzia
5. Minoritné opravné verzie (1.0.1 a podobne)

Okrem toho sa používajú aj rôzne „weekly build“ označenia, teda týždenné zhotovenia.

BIOS

BIOS je skratkou z anglického „Basic Input Output System“, teda základný program pre prácu so vstupmi a výstupmi. BIOS obsahuje prakticky každý počítač. Jedna z mnohých jeho funkcií je zavádzanie systému – teda či sa predvolene spustí z pevného disku, z CD a tak ďalej. V Biase sa tiež nastavuje systémový dátum, či preverujú pripojené časti hardvéru.

Bootloader

Program na výber operačného systému pri bootovaní, teda pri spúšťaní počítača z pevného disku. Môžete si tak vybrať medzi Windows a Linux, alebo medzi rôznymi nastaveniami spustenia Linuxu. Zavádzač sa dá v Ubuntu upraviť pomocou súboru `/boot/grub/menu.lst`.

Browser

Prehliadač internetových stránok. Najčastejšie Linuxové prehliadače sú Mozilla Firefox, Opera, SeaMonkey, Lynx a ďalšie. Najznámejší komerčný program, ktorý sa tvári ako internetový prehliadač, je Internet Explorer od Microsoftu.

Burner

Napaľovací program. Suverénne najznámejší napaľovací program pre Linux je K3B, pre Windows je to Nero.

BSD

Vetva operačných systémov čiastočne kompatibilných s Linuxom. Rovnako ako Linux, sú to odvodené systémy z Unixu. Dnes sa používa hlavne FreeBSD na serveroch. Na bežných počítačoch sú BSD systémy v porovnaní s Linuxom len veľmi málo.

Cedega

Program na spúšťanie hier vytvorených pre MS Windows. Nachádza sa len v niektorých komerčných linuxoch, keďže je platený.

Debian

Slobodný operačný systém, na základoch ktorého sa vytvorila distribúcia Ubuntu a mnohé ďalšie. V porovnaní s Ubuntu je Debian náročnejší na používateľa, ale má podstatne viac balíčkov na nosičoch. Debian sa naďalej vyvíja, a je s Ubuntu z veľkej časti kompatibilný. Na Debiane je založených viac operačných systémov, nie len Ubuntu.

Gnome

Gnome je grafické pracovné prostredie, ktoré používa Ubuntu Linux. Teda je to miesto, odkiaľ sa spúšťajú ďalšie programy. Hlavný rozdiel medzi Ubuntu, Kubuntu a Xubuntu je v pracovnom prostredí. Typické programy pre prostredie Gnome: Gedit, Rhythmbox, Totem, Gaim a ďalšie.

Grub

Najčastejší Linuxový zavádzač (bootloader).

KDE

KDE je grafické pracovné prostredie, ktoré používa Kubuntu Linux. Používa iné predvolené programy a odlišné knižnice, čo vám však nebráni používať pod obidvomi prostrediami rovnaké programy. Typické programy pre prostredie KDE: Kwrite, Amarok, Kaffeine, K3B, Kopete a ďalšie.

Konzola, terminál, shell, príkazový riadok

Práca so systémom v textovom režime. Umožňuje spúšťanie programov, zadávanie príkazov (napríklad prihlásenie sa ako root, zmena klávesnice, alebo menenie práv na zapisovanie do súborov). V systéme Ubuntu pod grafickým rozhraním Gnome nájdeme konzolu v menu [aplikácie/príslušenstvo/terminál](#). Veľmi dobrá možnosť je cez Synaptic nainštalovať rozšírenie pre spúšťanie terminálu priamo z okna Nautilusu.

Multics

Pod týmto názvom bol operačný systém, ktorého úpravou vznikol pôvodný Unix. Za zakladateľa Unixu sa považuje Ken Thompson.

Nautilus

Nautilus je správca súborov pre systém Gnome. Dá sa porovnať s „Tento počítač“ pre MS Windows. Má veľa rozšírení, napríklad možnosť napaľovať CD/DVD. Rozšírenia sa dajú nainštalovať cez program Synaptic a vyhľadanie slova nautilus v zozname balíčkov.

Orphanware

Starší softvér, ktorý už nie je vyvíjaný, teda jeho vývoj skončil. Veľčinou ho vývojári nahradí iným produktom, alebo sa vývojársky tím rozpadne. Softvér sa po určitom čase môže stať freeware alebo open-source.

Rootkit

Neželaný softvér (v 99,99% vo Windows), ktorý umožňuje hackerovi ovládať počítač, a tiež získavať údaje z neho. Často sa tento typ softvéru používa ako zadné vrátka, keď sa hacker plánuje vrátiť do tohto počítača. Nechtiac sa ním preslávila firma Sony.

Samba

Slobodná implementácia sieťového protokolu SMB či NetBIOS, ktorý sa používa na vzdialený prístup k súborom v systémoch Windows.

Driver

Ovládač na nejaký kus hardvéru. Väčšina potrebných ovládačov je okamžite v jadre Linuxu.

Linux, Gnu/Linux

Operačný systém. Oficiálne by sa mal nazývať Gnu/Linux, ale jednoducho sa to skrátilo. Existuje taktiež Gnu/Hurd.

Linuxová distribúcia, distro

Linux distribuuje viac firiem či komunit... takže distribúcií je veľa. Každá je iná, ale všetky sú navzájom kompatibilné. Líšia sa v možnostiach inštalácie softvéru, použitých programoch, verzii jadra, vzhľadu programov... Najznámejšie distribúcie sú Ubuntu, Suse, Mandriva, Mepis, Fedora Core, Linspire... Linux je založený na Unixe a je s ním spätne kompatibilný. Takže aj iné Unixové systémy, ako napríklad FreeBSD, si rozumejú s Ubuntu či ným Linuxom.

Spyware, Adware

Týmto pojmami sa označujú rôzne nechcené reklamy, vyskakujúce okná s blbosťami, rôzne koníky vyrobené v okolí Tróje a podobne. Našťastie máte od týchto hlúpostií pokoj, a zasahujú len do života používateľov Windows. Cez Linux sa dá odstrániť z Windows diskov.

Unix

Unix je operačný systém s dlhou históriou. Jednou z jeho vetiev je práve Linux, ktorý vytvoril Linus Torvalds.

WMware

Program vytvorený pre spúšťanie operačných systémov vrámci iného OS. Napríklad spustenie Fedora Core pod Ubuntu.

WYSIWYG

Wysiwig editory umožňujú vytvárať dokumenty či www stránky tak, aby sa čo najviac podobali finálnemu produktu na internete či vytlačnému dokumentu. Je to napríklad program NVU na prípravu internetových stránok.

XFCE

XFCE je grafické pracovné prostredie, ktoré používa Xubuntu Linux. Používa rovnaké základné knižnice ako Gnome, ale je oveľa úspornejšie na hardvér. Typické programy pre prostredie XFCE: Mousepad, Xterm, Xarchiver a ďalšie.

X Window

X je grafické zobrazenie, teda práca mimo shellu. Funguje v ňom KDE, Gnome a ďalšie grafické rozhrania.

Licencie

BSA

Organizácia bojujúca proti nelegálnemu používaniu a rozširovanie softvéru. Dotýka sa hlavne operačných systémov, kancelárskych balíkov či grafických programov. Nebojte sa, Linux, OpenOffice.org či Gimp sú úplne zadarmo a samozrejme legálne :-)

BSD licencie

Táto licencie sa používa pri BSD systémoch. Je miernejšia ako GNU GPL, pretože nevyžaduje zachovať meno pôvodného autora, a taktiež nevyžaduje udávať zdroj, z ktorého bol čerpaný nejaký kus kódu.

Copyleft

Copyleft vznikol ako výsmech Copyright, používanom na komerčných produktoch. Copyleft dáva 4 významné práva každému, ktor má záujem o používanie voľne šíriteľných produktov:

- Právo používať softvér bez obmedzení
- Právo študovať program a celý jeho zdrojový kód
- Právo upraviť softvér pre individuálne potreby
- Právo rozširovať softvér podľa dohodnutých podmienok

Copyright

Práva na kopírovanie produktu a jeho súčastí. Žiadny obsah nemôžete meniť bez súhlasu majiteľa produktu.

Free

Zadarmo, napríklad freeware. Free má však tiež význam slobodný. Každý slobodný softvér je zadarmo, ale nie každý softvér zadarmo je slobodný, teda nemáte právo robiť s ním všetko to, čo povoľuje GNU/GPL licencie. Slovom Free sa často nahrádza časť mena komerčného produktu v novom, Open-source produkte. Napríklad Linspire => Freespire, Warcraft => Freecraft.

GNU, GNU GPL

Zakladateľom projektu GNU a licencie GNU GPL je Richard Stallman. Licencia hovorí o používaní, upravovaní a ďalšom voľnom šírení softvéru. Väčšina softvéru pre systém Linux využíva túto licenciu. Licencia GNU GPL sa veľmi odlišuje od licencie Microsoft Eula.

Pojmy

Add-on

Add-on je rozširujúci balíček. Známe sú add-ony, teda rozšírenia pre Firefox, ktoré pridávajú nové funkcie.

Ads, adsense

Reklamy na internetových stránkach. Kliknutím zarobí majiteľ stránok nejaké korunky. U Linuxových projektov sa z reklamy často platí hosting stránok, alebo sa s pomocou reklamy čiastočne alebo úplne preplácajú výrobné náklady.

Apt-get

Najrýchlejšia forma inštalácie, špecifická pre Ubuntu a podobné OS. Príklad inštalácie cez apt-get:

sudo apt-get install skype

Apps

Aplikácie, programy.

Backup

Záloha, teda premiestnenie vašich potrebných vecí tam, kde o ne neprídete.

Blue screen of Death

Preslávená modrá obrazovka z Microsoft Windows. V Linuxe ju nenájdete, ale ak Vám veľmi chýba, tak si ju môžete dať ako pozadie plochy alebo ako šetrič obrazovky :-)

BOOT

Bootovanie, teda „naťahovanie“ systému. Bežne sa systém spúšťa z pevného disku, ale môžeme v Biose nastaviť aj spúšťanie z tzv. „bootovateľného“ CD/DVD, alebo z diskiet. Dá sa tiež nastaviť poradie, teda ak sa nedá z jedného miesta, tak sa bude dať z iného.

Bug

Pojmom bug (chrobáček) sa označuje chyba v programe. Pri vypísaní bugu sa často objaví aj kód chyby, ktorý si môžete vyhľadať cez vyhľadávač. V changelogu (zozname zmien) sa často stretneme aj so slovom **bugfix**, teda opravou chyby.

Branch

Vetva. Najčastejšie sa berie do úvahy rozvetvenie, teda rozdelenie na niekoľko častí (napríklad pre rôzne počítačové architektúry)

Case-sensitive

V Linuxe si dávajte pozor ako píšete – pretože veľké a malé písmená sa rozlišujú. Teda nie je kernel ako KERNEL :-) Dajte si pozor taktiež pri zadávaní hesiel, a ak vám niečo nejde, vyskúšajte Caps Lock.

Cookies

Koláčiky, a tiež drobné dočasné súbory, ktoré prezrádzajú ktoré stránky ste navštívili. Slúžia hlavne pri prihlasovaní. Môžu sa v nich nachádzať aj vírusy (ktoré môžu v svete Windows urobiť úplný bordel)

Core

Základ, hlavné súčasti. Ako jadro sa väčšinou používa pojem Kernel.

Dual-boot

Použitie viacerých systémov, napríklad Ubuntu Feisty a Windows XP. Pri štarte počítača si môžete zvoliť, ktorý systém spustíte. Dual Boot má veľký význam napríklad pre ľudí, ktorý pracujú v Linuxe, a v MS Windows hrajú svoje obľúbené hry.

Default

Predvolené nastavenie, obnovenie nastavenia pred tým, ako ste niečo zmenili.

Desktop

Linux vytvorený pre desktop je napríklad Ubuntu, alebo Mandriva. Desktop je bežný pracovný počítač, využívaný v domácnostiach a firmách. Okrem bežných desktopov sa používajú aj 64 bitové desktopy (bežné počítače so 64 bitovou architektúrou), alebo servery. Desktop je tiež pracovná plocha. Nachádza sa na adrese **/home/meno_používateľa/Desktop**.

Diff, difference

Rozdiel, napríklad pri porovnávaní staršej a novšej verzie softvéru.

Domov, domovský priečinok, home

Domovský priečinok je miesto na disku, kde si používatelia pridávajú svoje vlastné súbory a kde sa uchováávajú nastavenia pre daného používateľa. Každý používateľ má pritom v /home vlastný podpriečinok, do ktorého sa môže dostať iba on alebo superužívateľ (root). Čo sa v tomto priečinku vlastne nachádza?

- vlastné súbory (obrázky, videá, obrazy CD/DVD, súbory stiahnuté cez P2P siete, hudobné súbory...)
- vlastné nastavenia jednotlivých programov (napríklad v .opera sú všetky nastavenia tohto prehliadača pod vašim účtom. Tento podpriečinok sa dá vymazať, a môžete potom si všetko nastavovať odzačiatku)
- vlastné nastavenia účtu (napríklad prídavné písma, ktoré si môžete pridať do **.fonts**)
- odpady, kompletne virtuálne pevné disky, vytvorené pomocou programu **Wine**

Funkcie:

- už pri inštalovaní Ubuntu sa dá nastaviť pripojenie ďalších diskov. Môžete si pripojiť nejakú partíciu ako /home, a môžete si tiež pripojiť aj **/home/moje_meno/torrent/filmy**. V prvom prípade budú na samostatnom diskovom oddieli dáta všetkých používateľov, v druhom prípade budú všetky priečinky všetkých používateľov na rovnakej partícií, ako zvyšok Ubuntu – až na priečinok **/home/moje_meno/torrent/filmy**, ktorý bude samostatný diskový oddiel.
- Ak premenujete priečinok hudba na .hudba, stane sa okamžite skrytým priečinkom. Skryté súbory sa ukážu po kliknutí **CTRL+H**.

Download

Stahovanie z internetu. Dáta idú z iného počítača ku vám. Opakom je upload.

Emulácia

Prispôsobenie pre niečo iné, napríklad pre iný operačný systém. Program Wine emuluje Windows API, teda všetky potrebné súbory z Windows, aby sa dal spustiť program pre Windows v Linuxe či BSD.

Executable

spustiteľný súbor, dvojklikom vykonáte nejakú akciu. Vo Windows používa príponu .exe.

Ext2/Ext3

Štandardná správa disku v Linuxe. Vhodné na hlavný oddiel. Bohužiaľ, OS zo stajne Microsoftu nie je schopný rozoznať Linux disky, ak nie je nainštalovaný špeciálny doplnok.

FDD, floppy

Disketová mechanika. Väčšinou pre diskety s kapacitou 1,44MB.

Gksu

Príkaz na spustenie programu s administrátorskými právami. Funguje v prostrediach Gnome a XFCE. Kolega s kdesu.

Glossary

Slovníček pojmov, vysvetľovacia stránka. Napríklad <http://www.xubuntu.org/glossary>

GPU

Jadro grafickej karty, hlavný čip. Obdoba CPU, lenže má hlavne grafický (vykresľovací) a nie aritmetický výkon.

Grafické prostredie, desktopové prostredie, sedenie

Grafická nadstavba nad textové príkazy. Prostredie, kde pracujete podobne ako vo Windows – myšou. Známe sú Gnome, KDE, Xfce a niekoľko ďalších...

Hda

Linuxové označenie pevného disku, ak je použitý klasický (paralelný) disk.

HOWTO

Doslovne „ako na to“. Myslí sa tým veľmi ľahko zrozumiteľný návod.

Changelog

Zoznam zmien. Vedie sa, aby vývojári a používatelia mali prehľad o nových funkciách, opravách chýb a podobne.

Internetové štandardy

HTML, XHTML, CSS a mnohé ďalšie štandardy vymyslelo konzorcium W3C. Sú to určité pravidlá, podľa ktorých by mali internetové prehliadače zobrazovať stránky. Najbližšie k dokonalosti má prehliadač Opera, prenasledovaný prehliadačmi na jadre Gecko. Internet Explorer je veľmi známy svojou zaostalosťou.

Jabber

Jabber je slobodný protokol na okamžitú výmenu správ. Dá sa porovnať napríklad s ICQ. Najčastejším klientom pre Jabber je PSI.

Kdesu

Príkaz na spustenie programu s administrátorskými právami. Funguje v prostredí KDE. Kolega s príkazom gksu.

Kernel, jadro

Jadro operačného systému Linux obsahuje všetky potrebné súbory pre beh systému, rozpoznanie hardvéru a ďalšie funkcie. V Ubuntu Dapper Drake a odvodených distribúciach je jadro verzie 2.6.15. Ubuntu Edgy sa pýši verziou 2.6.17, Feisty má verziu 2.6.20. Presná verzia jadra sa dá vždy zistiť konzolovým príkazom:

```
$ uname -r
```

„Konfigurák“

Súbor s veľkým počtom informácií, ktorých úprava (napríklad cez program gedit spusteným ako root) zmení celkové vlastnosti systému. Veľmi dôležitý „konfigurák“ na správu hardvéru je na adrese /etc/X11/xorg.conf.

Kompilátor

Najznámejším kompilátorom, teda programom na kompilovanie, je GCC. Kompilovanie znamená inštalácia softvéru priamo zo zdrojových kódov, a nie z vopred pripravených balíčkov (DEB, TGZ, RPM, vo Windows je to EXE). Kompilovanie sa tiež často prekladá ako prekladanie.

Licencia

Spísané pravidlá, po dodržaní ktorých môžete program používať, šíriť ďalej, upravovať a tak podobne. Licencia slobodného softvéru umožňuje robiť prakticky čokoľvek, ale treba uviesť informácie o pôvodnom majiteľovi. Microsoft neumožňuje šírenie svojich produktov, upravovanie ani nič podobné. Hanba im :)

Link, URL

Pojmom link sa označuje odkaz. Odkaz na nejakú stránku, inú časť dokumentu atď. Ak niekto od vás chce link tak je to väčšinou odkaz na www stránku. Odkazy sa často nazývajú aj URL.

Live CD

Spustenie Linuxu z mechaniky CD-ROM. Nie je vôbec potrebný pevný disk. Stačí pri štarte PC nastaviť boot (teda zavádzanie systému) z CD. Dá sa to nastaviť v BIOS-e, alebo klávesovou skratkou (napríklad F11) pri spúšťaní počítača. Live CD Linuxu môžete použiť ako záchrannú možnosť aj pri problémoch v MS Windows. A popri tom môžete surfovať, hrať sa nejakú hru alebo počúvať hudbu.

Lock screen

Uzamknutie obrazovky. Používané, ak ideme od PC a nechceme, aby na ňom niekto pracoval. Rýchlejšie ako vypnutie alebo odhlásenie.

Log

Textový súbor, kde sa postupne zapisujú všetky zmeny v systéme. Je to teda zápisník, v ktorom môžeme zistiť napríklad pri presne akej činnosti program prestal reagovať, alebo aké balíčky mu chýbajú.

MAC adresa

Číslo potrebné pre pripojenie do niektorých sietí. Mac adresa je iná pre každú sieťovku, alebo základnú dosku, pretože je čoraz častejšie integrovaná sieťová karta na základnej doske.

MD5 sum

Používa sa na overenie, či bol obsah CD/DVD správne stiahnutý alebo vypálený. MD5 súčet znamená súčet všetkých bitov. Ten sa následne porovnáva.

Metabalík

Metabalík je balík, ktorý má závislosti v iných balíkoch. Jeho funkcia je vlastne nainštalovať aj tisíce balíkov, ktoré sa označia keď inštalujeme metabalík. Znáмым metabalíkom je **kubuntu-desktop**, ktorý nainštaluje všetko potrebné pre prechod na Kubuntu.

Mirror

Zrkadielko zrkadielko kto je najkrajší na svete? Ale nie... internetové zrkadlá sú po celom svete. Sú to počítače, odkiaľ sa dá sťahovať mimo hlavného servera. Takže program vytvorený v USA môžeme ťahať z USA, alebo aj z mirrorového servera, ktorý môže byť napríklad na Slovensku alebo v Poľsku.

Network, networking

Sieť a sieťovanie, spájanie počítačov dohromady. S týmto slovom sa stretnete často pri práci s internetom, pretože Internet je najrozšírenejšia celosvetová sieť.

Odkomentovanie

Linux v skriptoch uznáva iba tie riadky, pred ktorými nie je znak #. Odkomentovanie je odstránenie tohto znaku, aby Linux použil aj kód za ním.

Package, balík

Balíček. Ubuntu používa tzv. Deb balíčky pri inštalácii a spravovaní softvéru. Balíčky sú vlastne „inštaláčky“ programov.

Partition, partícia

Diskové miesto sa obvykle rozdeľuje na menšie časti, tzv. partície. V MS Windows sú partície pomenované ako disky C, D, E a tak ďalej.

Plugin

Rozširujúce možnosti programu. Najznámejšie pluginy sú Flash Player, plugin na prezeranie PDF súborov priamo v internetovom prehliadači a ďalšie.

Podcast

Nahratie textu ako zvukový súbor, ktorý je nahovorený počítačovým programom alebo priamo človekom. Existujú napríklad podcastové knihy, ktoré sú na CD.

Portovanie

Prispôbenie, napríklad na určitú počítačovú architektúru. Linux je portovaný na celé desiatky architektúr, kým Windows je stabilný len na platforme i386, teda klasická 32 bitová architektúra. Mnohé ďalšie programy, ako napríklad Opera, sú portované na množstvo počítačových platforiem, herné konzoly, mobilné telefóny, PDA a tak ďalej. Celkovo sa dá povedať, že na rôzne „exotické“ platformy sú jedinou možnosťou bezplatné riešenia – keďže komerčné giganty zaujíma len zisk z väčšiny architektúr.

Preferences

Nastavenia. Stretne sa s tým tak v Ubuntu, ako aj napríklad vo Firefoxe.

Prístupové práva

Čím máte viac práv, tým si toho môžete viac dovoliť, to je logické. Root účet je vlastne účet s plnými právami, a tiež s možnosťou ľubovoľne upravovať práva bežných používateľov. Pri práci so súborami môžeme mať právo čítať, a tiež čítať a zapisovať. Práva môžeme poskytnúť natrvalo, alebo aj na jediný príkaz, a to všetko jednému používateľovi, alebo aj skupine používateľov.

Proprietary

Neslobodný softvér vyrobený komerčnou spoločnosťou. Pre ich použitie je často potrebné prečítať si a prijať určité zmluvné podmienky.

Release

Vydanie novej verzie softvéru. Niekedy sa používa aj **pre-release**, teda predvydanie, čiže „takmerhotová“ verzia.

Repozitár

Zdroj softvéru, teda internetová adresa s množstvom balíčkov, odkiaľ sa dá sťahovať. Repoziťáre využíva Synaptic (Ubuntu, Xubuntu, Edubuntu) alebo Adept (Kubuntu). Možnosti práce s repoziťármi sú obrovské, a vyhneme sa pomalému zháňaniu balíčkov na rôznych stránkach. Vyhľadany balíček sa sám stiahne, nainštaluje, a pridá zástupcu do menu.

Reboot

Reštartovanie počítača. Rýchly reštart grafického rozhrania sa docíli rýchlou skratkou **CTRL+ALT+BACKSPACE**. Celkový reštart sa dá urobiť cez menu, alebo aj cez terminál príkazom:

```
# reboot
```

Ripovanie

Stiahnutie z média (CD, DVD, VHS či audio kazeta atď) do počítača. Často je tento prenos zakázaný autorskými právami, alebo tiež rôznymi technickými obmedzeniami.

Root

Pozri kapitolu 1.3.3.

Screen name

Dá sa nájsť v programe Gaim. Sem treba napísať svoje prihlasovacie meno. Pri ICQ protokole treba použiť ICQ číslo.

Screenshot

Snímka obrazovky. Takže obrázok, kde vidno ako Váš systém momentálne vyzerá.

Security

Bezpečnosť a nastavenie bezpečnosti.

Shipt

S podporou od firmy Canonical sa rozdáva zadarmo CD s Ubuntu, Kubuntu a Edubuntu. Všetky náklady platí Canonical, a to vrátane poštovného. Trvá ale 4-6 týždňov, kým zásielka pre vás príde na vašu poštu.

Shortcut

Odkaz, najčastejšie odkaz na umiestnenie (aby ste na ploche nemuseli mať kompletne programy).

Simplicity

Jednoduchosť. Jednoduchý prehľad o tom, čo ponúka Ubuntu na bežnom počítači, je na stránke <http://www.ubuntu.com/desktop>.

Source, zdroják

Zdrojový súbor, zdrojový kód. Často sú takéto súbory na internete zabalené ako tar.gz alebo tar.bz2.

Sources.list

Veľmi známy a dôležitý konfiguračný súbor. Sú v ňom napísané zdroje softvéru, teda repoziťáre. Nájdete na adrese </etc/apt/sources.list>.

Startup

Po spustení.

Správca okien, window manager

Veľmi súvisí s desktopovým prostredím. Každé desktopové prostredie má svojho vlastného manažéra okien. Napr. Gnome má Metacity. Stará sa o komunikáciu medzi oknami, kým desktopové prostredie sú rôzne ikonky atď.

Steam

Dátový tok, často sa používa napríklad v internetových archívoch televízií. Steam prehráva špecializovaný klient, napríklad VLC.

Sudo

Spustenie programu s právami root-a. Podobné s **gksu** alebo **kdesu**, ale funguje v terminály bez ohľadu na grafické rozhranie.

Support

Podpora. Na stránkach podpory nájdete riešenie problémov, tipy na vyladenie systému, či ovládače na hardvér. Na Slovensku poskytuje podporu pre používateľov akejkoľvek distribúcie stránka www.linuxos.sk. Špeciálne priateľov (K)Ubuntu poteší stránka www.kubuntu.sk.

Swap

Swap disk sa môže označiť ako prídavná pamäť RAM. Je to miesto na disku, určené ako pomôcka pri spustení väčšieho množstva programov. Uloží sa sem aj obsah pamäte RAM v prípade uspania počítača. Swap existuje aj vo Windows, kde je súčasťou disku C, zatiaľ čo v Linuxe je swap ako samostatný disk.

Tab

Používa sa vo dvoch významoch. Ako záložka v Internetovom prehliadači a ďalších programoch, a ako tabulátor na tvorenie odsekov. Cez tabulátor sa v Linuxe často aj dopĺňa adresový riadok v konzole.

Tar.gz, tar.bz2

Tar.gz, tar.bz2

Základné zabalenie v Linuxe. V tar.gz nájdete prakticky všetky zdrojáky na internete. Tar.bz2 je ešte hlbšie zbalenie, ale dlhšie trvá balenie a rozbaľovanie.

TCP/IP

Základný protokol pre prácu s internetom.

Torrent

Súbor .torrent je maličký. Sú v ňom informácie o umiestnení a veľkosti veľkého súboru, ktorý sa snažíte stiahnuť. Torrentové sťahovanie pracuje na princípe P2P. Najznámejšie programy pre prácu s Torrentom je Ktorrent, Azareus, či Opera. Taktiež rozšírenia pre Firefox.

Ultimate

Najlepšia, a samozrejme najdrahšia verzia softvéru. Stretne sa tak s ultimate verzou napríklad Windows Vista. Existuje tiež Ultimate Ubuntu, samostatná distribúcia odvodená od Ubuntu. Na rozdiel od Microsoftu je zdarma.

Update

Update je „refrešnutie“ či obnovenie, teda opätovné načítanie obsahu dokumentu, www stránky či zoznamu repoziťárov.

Upgrade

Upgrade je vylepšenie na novšiu verziu, napríklad upgrade z Edgy Eft na Feisty Fawn.

Upload

Posielanie na internet. Dáta idú z vášho počítača „do sveta“. Opatkom je download.

User

Používateľ. Často práve tá osoba, ktorá túto vetu číta :-). Bežný user má svoj priečinok `/home/meno_človeka`, a má prístupové práva pracovať len s ním a s bežnými aplikáciami. Na väčšie zásahy je potrebné heslo root-a.

User friendly

Používateľsky prívetivé. Používa sa napríklad pri označení softvéru. Používateľský prívetivý softvér musí:

- byť prispôsobený pre menej zdatného používateľa, ktorý všetko vykonáva myšou
- mať všetky informácie, určené len pre profesionálnejších používateľov, predvolene skryté
- byť farebne zladený a celkovo prehľadný

Často je však softvér, ktorý nie je takto označený, o niečo jednoduchší. Všetko je vecou zvyku na ovládanie, používanie klávesových skratiek či možnosťami nastavenia. Najznámejšou user friendly distribúciou je Ubuntu.

Verbose mode

Ukecaný mód :) Používa sa často pri RPM distribúciach, a aktivuje sa cez ESC pri spúšťaní. Aktívny verbose mód vypisuje presne čo sa so systémom deje. Čo sa spúšťa, čo sa zastavuje...

Výpis

Také bežné slovo, často používané v komunikácii cez IM. Ak niekto od vás žiada výpis, tak chce nejaké riadky, ktoré vám vypísal terminál. Pomocou výpisu z terminálu sa dá zistiť, v čom konkrétnom je problém. Pamätajte si, že klávesové skratky CTRL+C a CTRL+V sú predvolene vynechané – ale môžete si ich jednoducho nastaviť.

Ludia (a tiež zástupca tučniakov)

Alan Cox

Známy ako „druhý muž Linuxu“. Aktívny vývojár Linuxového jadra, momentálne zamestnaný v distribúcií Red Hat.

Gaëlom Duval

Autor pôvodnej distribúcie Mandrake Linux. Dlhý čas bol v Mandrake/Mandriva, neskôr sa rozhodol vytvoriť ďalší vlastný operačný systém s menom Ulteo. Ulteo má zmeniť spôsob, akým ľudia používajú počítače. Vychádza čiastočne aj z Ubuntu a Debianu.

Larry Ewing

Autor súčasného Tuxa. Tux bol nakreslený v roku 1996 v programe Gimp.

Olivier Fourdan

Zakladateľ a tvorca desktopového rozhrania XFCE.

Tomáš Matějček

Zakladateľ a tvorca LiveCD distribúcie SLAX.

Bram Moolenaar

Autor populárneho konzolového programu Vim.

Mark Shuttleworth

Zakladateľ projektu Ubuntu a spoločnosti Canonical. Je tiež známy, ako africký vesmírny turista. 10 rokov vyvíjal systém Debian, a bol prvým správcom systému apache. V roku 2006 získal titul patróna projektu KDE, aj keď distribúcia Ubuntu predvolene používa Gnome.

Richard Matthew Stallman

Americký programátor a zakladateľ Hnutia slobodného softvéru a projektu GNU. Medzi jeho najvýznamnejšie softvérové úspechy patrí prvý rozšíriteľný editor Emacs, prekladač GCC a ďalšie, všetky dostupné pod licenciou GNU GPL. Stallman je považovaný za filozofa, ideológa a hackera (nie crackera). Pripravil pôdu pre mnohé podnikateľské príležitosti, hlavne v 90. rokoch v USA a úplne nový druh trhu.

Ken Thompson

Pokladá sa za tvorca pôvodného systému Unix.

Linus Torvalds

Tvorca pôvodného Linuxového jadra, dodnes uznávaná autorita v celej open source komunite.

Tux

Popri optickej myške je to ďalšie milé zvieratko :-). Tux, alebo ak chcete tak Linuxový tučniak, je symbolom Linuxu, a veľmi často sa objavuje v hrách (SuperTux, Planet Penguin Racer). Ak ho na nejakej stránke nájdete, tak viete, že je na nej niečo múdre napísané o Linuxe. Bez obrázka to tentokrát nejde :-)

Skratky distribúcií

Damn Small Linux	DSL	Suse Linux Enterprise Server	SLES
Debian	DEB	PCLinuxOS	PCLOS
Fedora Core	FC		
Mandrake	MDK	Čokoľvek založené na BSD	*BSD
Mandriva	MDK, MDV	Čokoľvek založené na Ubuntu	*buntu, *ubuntu
Linux	Lin		
One Laptop Per Child OS	OLPC	Vlastná Distribúcia Linuxu	VDL
Red Hat	RH		
Red Hat Enterprise Linux	RHEL	Windows NT/2000/XP/2003	WinNT
Suse Linux Enterprise Desktop	SLED	Windows 95/98/ME	Win9x

1.4.3 Ako Linux funguje?

	Linux je moderný operačný systém. Aby tento softvér mohol fungovať, vyžaduje v prvom rade hardvér. Bez neho sa pohnúť nedá :)
	Jadro systému Linux, inak povedané Kernel, zabezpečuje všetky základné funkcie operačného systému. Obsahuje potrebné ovládače pre používanie hardvéru, sériu príkazov na obsluhu OS atď.
	GNU nástroje sú v pyramíde nad Kernelom. Tvoria potrebný softvérový základ open source aplikácií, úzko spolupracujúcich s Kernelom. Známy príklad je prekladač (kompilátor) GCC.
	Bežné aplikácie sú na predposlednom mieste. Tu nájdete všetky bežne známe programy, ako je napríklad Firefox, OpenOffice.org, Skype a mnohé ďalšie.
	Posledné miestečko zaberá podpora, preklad do rôznych jazykov atď.

Ako funguje súborový systém v Linuxe? Najlepšie ukázať na príklade... Alebo rovno na porovnaní... upozorňujem, že je to len približné, keďže Windows a Linux sú úplne odlišné systémy už od základov.

Ubuntu Linux	Windows XP
/	Disk C:
/home/Jozef	C:\\Documents and Settings\\Jozef\\My Documents
/root	C:\\Documents and Settings\\Administrator\\My Documents
/usr	C:\\Program Files
/etc	C:\\Windows\\System32
/boot	C:\\
/media	Disk D, disk E...

Tak a teraz pokus o úplné vysvetlenie...

Hlavný Linuxový disk má označenie „/“. Dostaneme sa sem, ak v hociktorom správcovi súborov budeme stále klikať na ikonku Hore. V / sa nechádza množstvo priečinkov. Najdôležitejšie sú /boot, /home, /root, /etc, /media a /usr. Povieme si teda niečo o nich...

/boot	Miesto pre všetky bootovacie položky, nájdeme tu všetko potrebné pre spustenie systému. Teda zavádzač a jadro. Prezerateľ môže každý používateľ, upravovať iba root.
/dev	Devices, miesto, kde sú „uskladnené“ dôležité informácie o HW, napríklad o logických jednotkách pevného disku
/home	Domovské priečinky jednotlivých používateľov. Miesto, kde si môžete pridať svoje osobné súbory (hudba, filmy atď). Každý používateľ môže čítať a upravovať len vo svojom vlastnom priečinku, root môže (ako vždy) robiť všetko.
/root	Domovské priečinky root-a. Prístup má iba root, bežný používateľ sa sem nedostane.
/lib	Tu sú umiestnené dôležité systémové knižnice. Linux oddeluje knižnice od programov.
/media	Priečinkov na pripájanie diskov. Sem si môžete pripojiť rôzne disky, mechaniku CD rom atď. Samozrejme aj konkrétne adresáre alebo aj .iso súbory. Pridávanie do tohto priečinka sa nazýva mountovanie. Prístup majú všetci, upravovať môže len root. Niekedy je /media nahradené za /mnt (teda lepšie povedané, /media je náhrada za /mnt v Debianových systémoch.
/usr	Linuxový „Program Files“. Sem sa inštalujú všetky programy.

Kubuntu 6.10 (Edgy Eft) predvolene skrýva všetky priečinky okrem /home a /media. Je to určené ako pomôcka pre všetkých začínajúcich Linuxákov. V novších verziách je táto možnosť vynechaná.

Aby nebol veľký bordel, tak skúsím popísať 3 rôzne Linuxové distribúcie. Ubuntu, Kubuntu a Mint Linux (Gnome verzia):

Ubuntu

Jadro + základný systém + X server + Gnome + Ubuntu Artwork + aplikácie špecifické pre Ubuntu

Kubuntu

Jadro + základný systém + X server + KDE + Kubuntu Artwork + aplikácie špecifické pre Kubuntu

Mint Linux (Gnome verzia)

Jadro + základný systém + X server + Gnome + Mint Linux Artwork + aplikácie špecifické pre Mint Linux

Linuxové systémy majú iné funkcie, iný vzhľad, iný spôsob inštalácie... O všetkom je postupne popísané v tomto manuáli.

1.4.4 Spúšťanie programov

Programy sa dajú spúšťať mnohými spôsobmi ako bežný používateľ. Tu si ich popíšeme na programe Gaim.

- Spustíme cez grafické menu. Gaim nájdeme na adrese [Menu Aplikácie/Internet/Gaim Internet Messenger](#)
- Použijeme klávesovú skratku ALT+F2 a napíšeme jednoducho **gaim**.
- Spustíme ikonou, ktorú si pridáme na pracovnú plochu alebo do niektorého panelu.
- Napíšeme slovo **gaim** (malými písmenami) do konzoly. Mal by sa okamžite spustiť. Ukážka: **\$ gaim**

Programy sa dajú spúšťať dvomi spôsobmi pod účtom roota. Tu si ich popíšeme na programe Gedit.

- V konzole napíšeme **\$ sudo gedit**
- Použijeme skratku ALT+F2 a napíšeme do okienka: **gksu gedit** (V Ubuntu)
- Použijeme skratku ALT+F2 a napíšeme do okienka: **kdesu gedit** (V Kubuntu, aj keď používatelia Kubuntu asi častejšie použijú **kdesu kwrite**)

	Microsoft Windows XP	Ubuntu Linux (akákoľvek verzia)
Inštalácia z 1 CD na viac PC:	Nelegálne	Legálne a neobmedzené
Používanie OS na PC, ktorý nemá nainštalovaný OS špeciálne na tento počítač:	Musí byť odstránený z PC, na ktorý je OS určený. Vo Windows Vista je však aj toto nelegálne	Legálne a neobmedzené
Domáce kopírovanie:	Maximálne 1 kópia, len na vlastné použitie. Inak nelegálne	Legálne a neobmedzené
Zverejnenie zdrojových kódov OS:	Nelegálne	Legálne a neobmedzené
Aktivácia produktu u výrobcu:	Potrebná	Nepotrebná
Ochrana proti kopírovaniu:	Aktivácia, špeciálne CD, Windows Genuine aktualizácia pre Win XP, Sériové číslo, obmedzovanie niektorých služieb, otravná tabuľka upozorňujúca na nelegálnosť :-) Niektoré programy sa nedajú nainštalovať na nelegálny Windows.	Nepotrebná
Organizácie kontrolujúce legálnosť v SR:	Microsoft, BSA, Polícia SR	Ubuntu je legálne akýmkoľvek spôsobom
Legálne možnosti získania OS:	Zakúpenie CD, predinštalovanie v PC	Zakúpenie CD, predinštalovanie v PC, stiahnutie z internetu, vytvorenie kópie od kamaráta, bezplatné zaslanie z internetu

2 Linux a Windows

2.1 Porovnanie OS

Pre jednoduchosť je porovnávané Ubuntu Feisty Fawn s populárnym Windows XP Service Pack 2.

Inštalácia

Jednoduchá, bez možnosti spustenia systému pred inštaláciou. Zavádza sa z CD. Inštalácia vrátane ovládačov, Service Pack-u, prekladu do slovenského jazyka a základných nastavení zaberie približne 80 minút. Podľa výkonu PC. Možnosť nainštalovania len na málo platforiem.

Jednoduchá, s možnosťou spustenia systému pred inštaláciou. Zavádza sa z CD. Spustenie z CD trvá asi 4 minúty, inštalácia približne 10 minút. Nainštalovanie všetkého potrebného pre bežný PC trvá dokopy asi 50 minút. Podľa výkonu PC. Ubuntu sa dá nainštalovať na celom rade platforiem, na rozdiel od produktu spoločnosti Microsoft.

Kancelársky balík

V základnej inštalácii Windows sa nachádza len Wordpad, komerčný Microsoft Office sa dá legálne zakúpiť od 5000 SK (bez aplikácie PowerPoint na tvorbu prezentácií. S ňou a s ďalšími doplnkami sa cena výrazne zvyšuje).

V základnej inštalácii Ubuntu nájdete kompletný OpenOffice.org, schopný pracovať aj s formátmi MS Windows. Umožňuje okamžitú konverziu do PDF a mnohých ďalších formátov. Je samozrejme funkčný aj pri spustení ako Live CD.

Internet

Ako prehliadač je len Internet Explorer, ktorý žiadnemu pokročilejšiemu používateľovi nevyhovuje. Chýba softvér na komunikáciu cez protokoly ICQ, IRC a ďalšie. Windows je extrémne ľahko napadnuteľný počítačovými vírusmi či spyware.

Namiesto IE je použitý Mozilla Firefox, najrozšírenejší prehliadač medzi odbornejšou verejnosťou. Na komunikáciu je hneď niekoľko programov, a pridanie akéhokoľvek programu je možné niekoľkými kliknutiami. Je prakticky nemožné, aby Ubuntu napadol nejaký škodlivý kód.

Pohodlnosť ovládania

Ovládanie je štandardné. Nemá niektoré funkcie, ktorými disponuje KDE alebo Gnome. Všetko sa nastavuje len klikaním myšou. Štandardne je použité konto administrátora, takže netreba sa babať s prístupovými právami, netreba zadávať heslo pre žiadne úlohy.

Obrovské možnosti konfigurácie, veľa grafických rozhraní s možnosťou výberu. Prepracovaný systém správania sa aplikácii, možnosť rýchleho spustenia programov, ktoré nenájdete na ploche alebo niekde inde. Niektoré veci sa musia nastavovať v konfiguračných súboroch. Pevné rozdelenie na bežného používateľa a roota.

Grafika

V základnej inštalácii nájdete len Skicár, nevhodný na akúkoľvek zložitejšiu činnosť. Väčšina zložitejších programov sú komerčné, a Vaša peňaženka to dobre pocíti ak budete chcieť mať niečo legálne :-). Na pobavenie, si môžete pozrieť, ako sa dá nakresliť auto v skicári v rukách profika: <http://www.youtube.com/watch?v=ElrldD02if0>

Gimp je najlepší voľne prístupný grafický program na svete. Funguje už pri spustení ako Live CD. Umožňuje plnohodnotnú zmenu formátu, množstvo efektov či prácu vo vrstvách. Je výborný na základnú úpravu fotografií.

2.2 Náhrada Windows Programov

Niektoré programy sú tzv. viacplatformové. To znamená, že majú verzie pre viac operačných systémov – bez emulácie. S pomocou Wine sa dá rozfugovať aplikácií ešte viac. Je to napríklad AbiWord, Opera, Firefox, The Gimp, Gaim, Skype, Thunderbird či VLC. Označím ich zelenou farbou. Teda tieto programy si môžete nainštalovať aj na MS Windows a používať ich – a pri prechode na Linux nemáte problém. Väčšina programov však funguje len pre Windows. A tak musíte hľadať nejakú náhradu. Tu je jednoduchá tabuľka, podľa ktorej nájdete rovnako dobrý, alebo aj lepší program. Hviezdičkou sú označené programy, ktoré sú prítomné hneď po inštalácii OS Windows alebo Ubuntu.

Microsoft Windows	Ubuntu Linux
Paint Shop Pro, Corel Draw, Gimp	Gimp* , Krita
Tento Počítač (Windows Explorer)*	Nautilus*, Thunar, Konqueror
Internet Explorer*, Maxthon, Firefox , SeaMonkey , Opera	Internet Explorer, Epiphany, Galeon, Konqueror, Firefox*, SeaMonkey, Opera
ICQ, MSN Messenger*, Skype , Gaim , Pidgin , Miranda	Gaim* , Pidgin , Kopete, aMSN, Alicq, Centericq, Licq, Skype
Outlook Express*, Exchange, Thunderbird	Evolution*, Kmail, Thunderbird
Microsoft Word, OpenOffice.org Writer , Abiword, Wordpad	OpenOffice.org Writer* , Kword, Abiword
Microsoft Excel, OpenOffice.org Calc	Gnumeric, OpenOffice.org Calc*
Microsoft powerpoint, OpenOffice.org Impress	OpenOffice.org Impress*
Microsoft Access, OpenOffice.org Base	OpenOffice.org Base*
Ovládací panel*	Nastavenie v GNOME, KDE alebo XFCE*, konzolové príkazy
Winamp, Windows Media Player*, VLC , Radlight, BSplayer	Xmms, Mplayer , Amarok, Totem, Gxine, Rhythmbox*, VLC
Notepad*, Wordpad*, PsPad	Gedit*, KWrite, Mousepad, Leafpad, Abiword
Total Commander, Free Commander	Krusader, Gnome Commander, Midnight Commander
Nero, Easy CD Creator, WinOnCD, Burner XP, Windows Explorer*	K3b , GnomeBaker, Brasero, Xfburn, Graveman
Nod32, Panda Antivirus, Norton Antivirus, AVG, Avast	Momentálne nie sú potrebné antivírusové programy. Až raz budú potrebné, tak budú zadarmo vo všetkých väčších distribúciach...

Viac o náhradách programov nájdete na <http://www.abclinuxu.cz/clanky/ruzne/cim-v-linuxu-nahradit-aplikace-windows>.

2.3 Formáty

Obrázky vo formátoch **GIF**, **PNG**, **JPG**, **BMP** a mnohých ďalších fungujú nezávisle od operačného systému. navyše veľmi populárny program Gimp funguje pod Ubuntu Linuxom, pod akýmkoľvek iným Linuxom, či pod Windows.

S hudobnými formátami je to už niečo iné. **Ubuntu predvolene nepozná MP3**, čo sa dá samozrejme zmeniť. Horšie je to niekedy s formátmi Windows Media. A hoci je pod Ubuntu jednoduchšia a rýchlejšia inštalácia kodekov, pre Windows je ich trochu viac :- (Ubuntu však okamžite pozná kvalitné audio formáty, ako je napríklad **Ogg**.

Filmové formáty fungujú v závislosti od kodekov, ale aj od prehrávača. Za najlepšie prehrávače pod Linuxom sa považuje **VLC**, **Mplayer** alebo **Kaffeine**. Niektoré programy sú samozrejme aj pre Windows.

Jediný vážny problém je s dokumentami. Tentokrát na strane užívateľov Windows a Microsoft Office (samozrejme všetci máme všetko legálne...). Ak vytvoríte dokument DOC v MS Word, tak ho môžete bez problémov čítať a meniť v OpenOffice.org alebo Koffice. Ak ale uložíte formát ako DOC, tak bežný užívateľ Windows len pozerá do blba, že čo to vlastne je. Ani v pripravovanom kancelárskom balíku MS Office nie je zahrnutá podpora ODT automaticky. Samozrejme môže mať niekto **OpenOffice.org** aj pod Windows, ale určite nepoteší, že aj tak bude dokument vyzeráť trochu inak. Budú totiž nainštalované odlišné písma :- (Na zmenu z ODT na DOC pod Windows môžete použiť OpenOffice.org, Abiword, špecializované konvertory, doplnok do MS Office, a taktiež internetové kancelárske balíčky.

Inštalácia Ubuntu je veľmi jednoduchá na počítač, kde je už Windows. Všetko sa urobí samo. Ak ale máte Ubuntu a chcete prihodiť Windows, pozrite si túto adresu:

http://apcmag.com/5459/dualboot_ubuntu_and_windows_xp

2.4 Rozdiely v ovládaní

Účet administrátora

Účet administrátora existuje prakticky pod každým operačným systémom. Ubuntu samozrejme nie je výnimkou. Je to účet, pod ktorým môžete inštalovať programy či meniť nastavenia PC. Vo všetkých Linuxoch sa namiesto komplikovaného slova administrátor vyskytuje root. Aj keď má tento účet každý OS, väčšina používateľov Windows to nevyužíva, čo znamená, že môže každý meniť všetko. V Linuxe môže zmeniť čokoľvek ten, kto má heslo roota :-)

Antivírusová ochrana

Microsoft Windows XP SP2 Vás otravuje povinnosťou nainštalovať antivírus. Je prakticky nemožné bez komplikovaných zásahov v registroch zbaviť sa tejto požiadavky. V Ubuntu Linuxe môžete čokoľvek okamžite zakázať, alebo aj úplne preprogramovať. Akýkoľvek antivír v Linuxoch však funguje úplne odlišne – je totiž stavaný na kontrolu počítačov v sieti, ktoré používajú komerčný SW od spoločnosti Microsoft.

Registre systému

Registre v Microsoft Windows je neprehľadná množina písmen a číslíc. V Ubuntu žiadne registre (alebo ak chcete tak Regedit) nenájdete, ale za to tu nájdete množstvo súborov v priečinkoch podľa významu. Pod účtom roota ich môžete upravovať ľubovoľným textovým editorom. Samozrejme môžete cez **ALT+F2** spustiť **gconf-editor**.

Aktualizácie

Na každú kópiu, keďže všetky sú legálne :-)) Aktualizácie v Ubuntu Linuxe sú rozsiahle – pretože aktualizujú akýkoľvek súbor. Aktualizácie sa samozrejme dajú akokoľvek nastaviť. Počítač sa musí reštartovať len pri veľkých zásahoch do jadra systému.

Viac pracovných plôch

Ak ste v Linuxe nový, tak Vás to prekvapí. Faktom ale ostáva, že veľká väčšina grafických rozhraní používa viac plôch, ktoré si môžete posúvať napríklad kolieskom myšky. Nepotrebuje sa odhlasovať ani nič podobné, len okamžite zmeniť plochu. Môžete mať programy spustené na viacerých plochách. Napríklad na jednej môžete mať Pidgin a OpenOffice.org, na inej zas Amarok a GnomeBaker.

Spúšťanie programov

V Linuxe využívajúcom grafické rozhranie KDE, GNOME, alebo XFCE, môžete spúšťať akékoľvek programy. Bez potreby vedieť, kde sa nachádzajú. Aj v Linuxe máte ikony na ploche či v panely, ale často sa vôbec nevyužívajú. ALT+F2 to istí :-))

Okno na spustenie programov, spustené skratkou ALT+F2 v Gnome. Grafické rozhrania sa líšia napríklad aj touto tabuľkou. Niektoré malé rozhrania, ako napríklad Fluxbox, túto tabuľku vôbec nemajú pri stlačení ALT+F2.

Inštalácia programov

Práve v tejto oblasti sú tieto operačné systémy úplne odlišné. Preto je o tom napísaná celá kapitola 4 :)

Spolupráca s konkurenčným OS

V Linuxe spoznáte Windows disky, Windows formáty a tak ďalej. Podľa Microsoftu ešte stále žiadny Linux neexistuje :-))

Archívy

Kým v MS Windows je základný archív .zip alebo .rar, v Linuxe je bežný formát .tar.gz alebo tar.bz2. Všetky formáty zobrazí napríklad Winrar (Windows) alebo Ark (Linux).

Predvolené aplikácie

Dva odlišné systémy používajú aj odlišné predvolené aplikácie. Ako príklad je môže poslúžiť Internet Explorer a Firefox. Vo Windows máte zastaralý program, ktorý si každý (kto sa aspoň trochu vyzná do počítačov) vymení za Firefox, Operu alebo iný prehliadač. V Linuxe je predvoleným prehliadačom Firefox, takže nemusíte inštalovať poriadny prehliadač, keďže ho už máte. Ak ste priaznivcom Opery, nainštalujete tento program bez problémov pod akýmkoľvek systémom. Ďalší rozdiel je v prehrávači (Windows Media Player nahradený v Kubuntu a Mint Linuxe programom Amarok, v Ubuntu je to Totem a Rhythmbox), kancelárskom balíku (pozor – predvolený kancelársky balík v Microsoft Windows je len Wordpad, nie MS Office. Ten treba za ťažké peniaze dokúpiť, alebo zvoliť OpenOffice.org), v e-mailovom kliente a tak ďalej.

Získanie informácií z „mŕtveho systému“

Stáva sa. Ak Vám operačný systém nejakým spôsobom nejde spustiť, často pridete o dôležité súbory, ktoré sa stratia preformátovaním a preinštalovaním... Z OS Windows nemáte prakticky žiadnu šancu tieto dáta zachrániť. Jedinou možnosťou je nainštalovať Windows na iný disk, a cez novú inštaláciu získať potrebné dáta. Linux ponúka možnosti Live CD, s pomocou ktorých sa dá súbor presunúť na iný disk, USB kľúč či na internet. Ak sa pôvodný systém nedá spustiť kvôli zavíreniu, dá sa pod Live CD Linuxu spustiť antivírusový program. Ak spadol otvorený OS, teda všetko okrem Windows, tak ľahko získate napríklad IP adresu, alebo správu „čo sa vlastne stalo“. Na Slovensku je tiež častá odpoveď na otázku čo robiť: „Zavolám nejakého rodinného príslušníka, ktorý s tým bude vedieť čo robiť“. Ale s čím príde? :-))

Zmena klávesnice

Vo Windows si môžete zmeniť klávesnicu pomocou ikony v panely, alebo klávesovou skratkou. V Linuxe sa klávesnica mení rovnakou metódou, alebo príkazmi ako napríklad:

setxkbmap sk

setxkbmap cz

setxkbmap us

Veľkou výhodou môže byť pri správnom použití rýchlosť (šípka hore a enter), a tiež prakticky každá klávesnica na svete. Takže si môžete rýchlo nastaviť nemeckú, mongolskú, či klávesnicu Stredoafrickej republiky :-))

Rozdielne disky

Windows a Linux používajú odlišné disky. V Linuxe nepotrebuje defragmentáciu, a vidíte Windows disky. Linuxové disky pod Windows vidíte len s nejakým doplnkom. Jedna z možností je použiť stránku <http://www.fs-driver.org>

Hry

Moderné hry sú robené hlavne pre Windows. A aj keď sa mnohé dajú pod Linuxom spustiť, celkovo idú pod Windows rýchlejšie. Crackované a rôzne nelegálne prispôbené hry sa väčšinou nedajú použiť. S originál hrami pôvodne pre Windows je oveľa menej problémov.

Chýbajúce súbory

Vo Windows sa vám môže stať, že vám vypíše chýbajúci súbor. Môže vám tiež celý operačný systém zrušiť. V Linuxe sa to môže stať tiež. Osobne sa mi to síce nestalo, ale ak by sa to stalo, tak si chýbajúci súbor pridám cez grafický nástroj Synaptic.

Práca s disketami

V systéme Windows je lepšie prepracovaná a funguje jednoduchšie.

Inštalčné médiá od počítača

Grafickú kartu a tiež základnú dosku nainštalujete vo Windows z CD od predajcu počítača. V Linuxe je potrebné spoľahnúť sa na internet, aj keď podpora množstva hardvéru je okamžite v Linuxovom jadre.

Inštalčné súbory

Vo Windows kliknete na setup.exe, a program si môžete vybrať kam sa nainštaluje. Zaplní samozrejme aj systémové registre a tak podobne. V Ubuntu sa použité inštaláčky kopírujú do /var/cache/apt/archives, odkiaľ sa dajú kedykoľvek odstrániť. Napálením týchto archívov na DVD môžete mať všetky programy pokope, a môžete ich následne (pre)inštalovať aj na iných počítačoch.

2.5 Spustenie programov pre Windows

Wine je program, ktorý vám umožní spustiť aplikácie vytvorené pre operačný systém Windows pod iným operačným systémom. V našom prípade pod Ubuntu Linuxom. Emulácia (Wine nie je tak celkom emulátor, ale tak neviem či to treba detailne rozoberať...) nie je úplne bezchybná, a niekedy nepoužiteľná, ale napriek tomu je Wine výborný program. Dá sa stiahnuť cez Synaptic, ale v klasických repozitároch nie je vždy najnovšia verzia. Preto si pridajte tento zdroj softvéru:

deb <http://wine.budgetdedicated.com/apt> feisty main

Nezabudnite potom obnoviť zoznam zdrojov. Po inštalácii treba spustiť nastavenia programu Wine. Vyvoláme to napísaním `winecfg` do okienka vyvolaného skratkou `ALT+F2`. potom už len stačí spustiť si `.exe` súbor s aplikáciou pre MS Windows. Lepšie je spúšťať exe súbory cez konzolu – systém skôr pochopí, čo od neho chceme :-). A tiež budeme vedieť, v čom je nejaká chyba. Spustenie cez Wine v konzole vyzerá napríklad takto:

```
$ wine názov_programu.exe
```

Ak si chcete urobiť odkaz na hru pre Windows (v tomto prípade **Starcraft**) v niektorom paneli, ako príkaz napíšete:

```
wine /home/hry/starcraft/starcraft.exe
```

S Wine spolupracuje aplikácia **Dosbox**. Ak zadáte otvorenie dosovej hry v grafickom režime, pokúsi sa spustiť túto hru v Dosbox-e. Príklad môže byť napríklad staručká hra **Prince Of Persia**. Ak sa vám Dosová aplikácia nebude dať vypnúť, prepnite sa do shellu (`CTRL+ALT+F1`), a napíšete:

```
$ killall meno_procesu
```

A teraz sa môžete už vrátiť do grafiky (`CTRL+ALT+F7`). Ak by ste mali problémy so zvukom, stačí premenovať súbor `/usr/lib/wine/winearts.drvc.so` na `/usr/lib/wine/winearts.drvc.so.old`. Robí sa to nasledovným príkazom:

```
$ sudo mv /usr/lib/wine/winearts.drvc.so /usr/lib/wine/winearts.drvc.so.old
```

2.6 Disky

Windows a Linux používajú iný formát diskových oddielov, a tiež iné rozdelenie diskov. V MS Windows je swap na každom disku, alebo len na disku C. Dá sa nastaviť a ľubovoľne meniť. V OS Linux je swap ako vlastný disk.

Určite poznáte **FAT32** a **NTFS**. Sú to základné diskové oddiely v MS Windows. Z Linuxu môžete obidva čítať, a na **FAT32** aj okamžite zapisovať. Podpora Linuxových oddielov (**Ext2/Ext3**, **ReiserFS**) je bohužiaľ zo strany Microsoftu nulová :-). Ak teda chcete používať aj Windows aj Linux, dobre si rozmyslite ako si systém sformátujete. Ešte jedna dôležitá vec – systém **FAT32** nepovoľuje väčšie súbory ako **4GB**. Môžete byť teda obmedzený kvôli obrazom DVD, alebo niektorým DVD filmom. Ak teda sťahujete nejakú distribúciu Linuxu na DVD na disk, tak už viete, prečo vám pri 4GB prestal prenos :-). Pripájanie diskov je vysvetlené v kapitole o Live CD.

Ubuntu dokáže okamžite čítať NTFS disk, ale nedokáže naň zapisovať :-). Pomôže však jednoduchý doplnok nazvaný **Ntfs-3g**. postup nastavenia:

1. Nastavte si korektné repozitáre (kapitola 4.1)
2. Vyhľadajte si v Synapticu **ntfs-3g**, a nainštalujte všetky súvisiace programy
3. Otvorte súbor `/etc/fstab`:

```
$ sudo cp /etc/fstab /etc/fstab.zaloha
```

```
$ sudo gedit /etc/fstab
```

Upravte všetky NTFS disky tak, že vymeníte v každom riadku od slova `ntfs` úplne všetko za tento zápis:

```
ntfs-3g defaults,locale=sk_SK.utf8 0 0
```

Takže ľudskou rečou... v každom riadku, kde sa bude nachádzať slovo NTFS, vymeníte:

```
ntfs nejaké_ďalšie_informácie
```

za:

```
ntfs-3g defaults,locale=sk_SK.utf8 0 0
```

Iná možnosť je použiť grafický nástroj. Tak teda podme na to:

```
ALT+F2: gksu ntfs-config
```

Poznámka: Úprava EXT2/EXT3 cez MS Windows je možná vďaka doplnku zo stránky

<http://uranus.it.swin.edu.au/~jn/linux/ext2ifs.htm>

2.7 Klávesnica

Slovenská predvolená klávesnica je QWERTZ (v Ubuntu Dapper je to QWERTY, ale to už dávnejšie nie je najnovšie vydanie Ubuntu). Slovenská QWERTY vo Windows a v Linuxe je takmer rovnaká – a predsa úplne iná!

Napríklad pri použití Caps Lock. Takto vyzerá veta napísaná vo Windows, ak nebudeme Caps Lock vypínať a nebudeme stláčať Shift: ČERVENÁ ČIAPOČKA SA PRECHÁDZALA CEZ AMAZONSKÝ PRALES, A PRI TOM SA HRALA S GUĽÔČKOU.

A teraz ako by to vyzeralo v Linuxe:

ČERVENÁ ČIAPOČKA SA PRECHÁDZALA CEZ AMAZONSKÝ PRALES, A PRI TOM SA HRALA S GUĽÔČKOU.

Rozdiel je vidno na prvý pohľad :) Tak a teraz niečo o špeciálnych znakov, ktoré môžu zaujímať programátorov... Napríklad zátvorky:

< > Pravý ALT+tlačítka nad ním	[] Pravý ALT+tlačítka ú a ä	{ } Pravý ALT+tlačítka 9 a 0
() Pravý SHIFT+tlačítka s ä a ñ	/\ Pravý SHIFT+tlačítka ú, pravý ALT+tlačítka ñ	

Znaky ako ``!@#%$^&*{}` idú priamo zo Slovenskej – pravý ALT+číslo hore. Netreba sa prepínať na anglickú klávesnicu.

Prepínanie klávesnice: V akomkoľvek grafickom prostredí sa dá do panelu pridať ikonka. Dá sa tiež konzolovými príkazmi:

```
$ setxkbmap sk
```

```
$ setxkbmap cz
```

```
$ setxkbmap us
```

3 Inštalácia Ubuntu

3.1 Výber vhodnej derivácie

Tento návod je robený pre ľudí, ktorý už používajú MS Windows. Nemusíte sa báť o svoje dáta, ak pôjdete pozorne podľa postupu. Upozorňujem, že nové opravné verzie (napríklad Dapper Drake 6.06.1) sú rovnaké ako 6.06 s aktualizáciami dostupnými v deň vydania opravného vydania. Operačných systémov, obsahujúcich slovo Ubuntu, je na internete čoraz viac. Aké sú vlastne rozdiely?

Derivácia	Ubuntu	Kubuntu	Edubuntu	Xubuntu	Ubuntu Studio
Prvé vydanie	4.10	5.04	5.10	6.04 - CD 5.10 - repozitáre	od 7.04
Popis	Pôvodné a najrozšírenejšie vydanie, založené na grafickom rozhraní Gnome. Používa správcu súborov Nautilus, prehliadač Firefox, pre prácu s repozitármi používa program Synaptic.	Založené na KDE. Používa Konqueror ako správcu aj ako prehliadač, repozitárový program Adept.	Ubuntu prispôbené do škôl – pridané programy na vzdelávanie.	Odlahčené vydanie, vhodné pre staršie PC, založené na XFCE. Používa Thunar, Firefox a Synaptic.	Vydanie založené na pôvodnom Ubuntu, so špecializáciou na multimédia – zvuk, grafika a video.
Obrázky	http://shots.osdir.com/slideshows/slideshow.php?release=790&slide=4	http://shots.osdir.com/slideshows/slideshow.php?release=786&slide=4	http://shots.osdir.com/slideshows/slideshow.php?release=784&slide=3	http://shots.osdir.com/slideshows/slideshow.php?release=791&slide=3	http://shots.osdir.com/slideshows/slideshow.php?release=814&slide=1
Slovenská Wikipédia	http://sk.wikipedia.org/wiki/Ubuntu	http://sk.wikipedia.org/wiki/Kubuntu	http://sk.wikipedia.org/wiki/Edubuntu	http://sk.wikipedia.org/wiki/Xubuntu	http://sk.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_Studio
Anglická Wikipédia	http://en.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_(Linux_distribution)	http://en.wikipedia.org/wiki/Kubuntu	http://en.wikipedia.org/wiki/Edubuntu	http://en.wikipedia.org/wiki/Xubuntu	http://en.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_Studio

Ďalej je potrebné vybrať si platformu, na ktorú budete inštalovať. Podporované sú bežné počítače 32 bitové s procesormi Intel či AMD, 64 bitové počítače a počítače Macintosh. Vyberte si podľa toho, aký používate. Ak ste si nie istý, opýtajte sa niekoho vo svojom okolí, alebo siahnite po verzii pre počítače s 32 bitovými procesormi. Na 64 bitovom PC pôjde 64 bitové Ubuntu rýchlejšie ako 32 bitové.

Do tretice sa dá vybrať trojica inštalačných médií. Existuje Desktop CD, takže najčastejšie Ubuntu CD. Práve tieto médiá sa posielajú aj zadarmo z internetu. Je to Live CD s možnosťou jednoduchšej inštalácie na pevný disk. Serverové vydanie je určené pre sieťový server, a alternatívne CD obsahuje inštaláciu, na ktorú sme zvyknutý z inštalácie Microsoft Windows (takže bez možností Live CD) na PC. Pri inštalácii je viac možností nastavenia, a tiež má nižšie nároky na pamäť RAM pri inštalácii.

Existujú aj rôzne neoficiálne derivácie Ubuntu. Teda založené na Ubuntu, ale s niekoľkými zmenami a s inými autormi. Výborné sú napríklad Linux Mint, Fluxbuntu a iné. Viac sa o nich dozviete na stránke www.distrowatch.com.

3.2 Výber vhodného disku

Ak máte disk rozdelený na niekoľko častí a máte nainštalovaný MS Windows, vyberte jeden z diskov, premiestnite dôležité údaje na iné disky, a dajte mu meno napríklad Linux. Ak chcete Ubuntu len tak vyskúšať (čo to vlastne je), spustíte si ho ako Live CD. Ak chcete dať na disk, mal by mať minimálne 2,5 GB miesta. Ak ho chcete skúšať aspoň mesiac, alebo normálne používať, mal by mať minimálne 4GB priestoru. Ideálne aspoň 12GB. Odporúčam tiež pomenovať poriadne všetky disky, aby ste sa v nich dobre vyznali aj pod Linuxom. Dajte im mená Filmy, Hudba, Hry a tak podobne. Okrem toho je nutné odpísať si svoje „internetové číselka“, teda napríklad IP adresu na nejaký papier, aby ste ich mohli počas inštalácie zadať.

Najdôležitejšie je vedieť, že Linux a Windows používajú odlišnú správu diskov! Pre nás to znamená to, že naše Linuxové disky systém MS Windows nespozná :(Pod Linuxom môžeme však pracovať so všetkými diskami pre Windows aj Linux. Pokiaľ je to možné, tak pre Windows používajte FAT32. Linux si s ním lepšie poradí. Ak máte Windows Me alebo 98, tak nebudete mať žiadny problém. Linux používa formát súborov Ext3 (ešte sa o tom zmienim). Viac o rozdeľovaní v kapitole 3.3.6.

TIP: Ak nemáte možnosť len tak uvoľniť nejaký disk, vyskúšajte si aspoň Live CD. Takže spustíte si CD a normálne pracujete s Ubuntu Linuxom, len to bude dosť pomalšie a bude to mať pár nevýhod. Keď si disk zoženiete, stačí to naň potom nahodiť. Na inštaláciu určite nemusíte mať 2 disky, akokož 2 kusy hardvéru. Úplne stačí nechať nejakú partíciu.

3.3 Inštalácia z CD

3.3.1 Získanie CD

Inštalačné médiá sa dajú zohnať viacerými spôsobmi. Všetky menované sú samozrejme úplne legálne:

- Požičaním od kamaráta, učiteľa výpočtovej techniky a tak podobne.
- Napálením z originálnej alebo z už napálenej verzie, či z obrazu CD, ktorý si stiahnete z internetu.
- Zakúpenie na internetovej stránke alebo v obchode (cena je viac-menej za médium a vypálenie). Na nákup z internetu odporúčam obchod na www.linuxos.sk
- Bezplatné zaslanie z internetu zo stránky <http://shipit.ubuntu.com>, alebo ak ste priaznivec Kubuntu či Edubuntu tak <http://shipit.kubuntu.com> a <http://shipit.edubuntu.com>. Xubuntu, takže systém založený na Ubuntu a XFCE, v čase písania tohto textu nemal shipit program. Shipit program má od nedávna aj slovenská stránka www.kubuntu.sk. Zasiela sa verzia Feisty Fawn (7.04), predtým sa zasielala verzia Dapper Drake (6.06 a 6.06.1) a Breezy Badger (5.10).
- Ubuntu sa dá stiahnuť aj ako sústava balíkov, ktoré sa nainštalujú v staršej, teda predposlednej verzii. Nemôže sa vytvoriť verzia 7.04 priamo z 6.06, ale môže sa vytvoriť 6.06 => 6.10 => 7.04

3.3.2 Napálenie CD z .iso obrazu

Obraz vypálite napríklad v programe Nero (Rekordér/Vypáliť image). Na stránkach Ubuntu si môžete nájsť aj MD5 kontrolný súčet. Odporúčam nevypaľovať obraz na CD rýchlejšie ako rýchlosťou 8x, a na CD-RW rýchlejšie ako 4x. Ak nepoužívate Nero, skúste iný program. Každý nový by mal mať túto funkciu. zadarmo je napríklad Infrarecorder. Napálenie ako bootovateľné (spustiteľné) CD nestačí! Ak už máte nainštalované Ubuntu, tak je tu ďalšia možnosť – CD môžete vypáliť priamo v správcovi súborov – stačí len pravým tlačítkom myši stlačiť na .iso obraz. Ďalšia možnosť je doinštalovať program GnomeBaker alebo K3B.

MD5 Súčet Ubuntu desktop Feisty Fawn 7.04 CD i386: e296e3468358789904097fc8df29609a

MD5 Súčet Ubuntu desktop Feisty Fawn 7.04 DVD i386: ca609edf086eea0c821ba34a5c0a709d

MD5 súčet sa dá vo Windows zistiť napríklad pomocou programu MD5summer - <http://www.md5summer.org>

3.3.3 Rozdelenie disku

Rozdeľovať disk môžete cez:

- Cd z Windows 2000/XP pri inštalácii
- Systémovú disketu z Windows a program fdisk
- Akúkoľvek Linuxovú distribúciu
- Programy priamo v distre, napríklad Gparted

A ako vhodne rozdeliť disk? Tu sa údaje veľmi rôznia podľa vašich hardvérových možností, a podľa plánovaného použitia. Tak ukážem niekoľko vlastných príkladov (uvažované pre originál Ubuntu). Môžete sa tým riadiť, ale samozrejme nemusíte :-)

40 GB (reálne 39 GB), Linux, 256 MB RAM				
Názov	Veľkosť	Pripojenie v Linuxe	Zariadenie	Formát
Primárny Linux disk	10 GB	/	hda1 (sda1)	ext3
Swap disk	400 MB	Nemá pripojenie	hda5 (sda5)	linux-swap
Domovský priečinok	Zvyšok	/home	hda6 (sda6)	ext3
80 GB (reálne 78 GB), Linux, 512 MB RAM				
Názov	Veľkosť	Pripojenie v Linuxe	Zariadenie	Formát
Primárny Linux disk	25 GB	/	hda1 (sda1)	ext3
Swap disk	800 MB	Nemá pripojenie	hda5 (sda5)	linux-swap
Domovský priečinok	Zvyšok	/home	hda6 (sda6)	ext3
80 GB (reálne 78 GB), Windows + Linux, 512 MB RAM				
Názov	Veľkosť	Pripojenie v Linuxe	Zariadenie	Formát
Windows disk C	16 GB	/media/windows_c	hda1 (sda1)	fat32
Windows disk D	32 GB	/media/windows_d	hda5 (sda5)	fat32
Primárny Linux disk	Zvyšok	/	hda6 (sda6)	ext3
Swap disk	800 MB	Nemá pripojenie	hda7 (sda7)	linux-swap
160 GB (reálne 156 GB), Windows + Linux, 768 MB RAM				
Názov	Veľkosť	Pripojenie v Linuxe	Zariadenie	Formát
Windows disk C	32 GB	/media/windows_c	hda1 (sda1)	fat32
Windows disk D	64 GB	/media/windows_d	hda5 (sda5)	fat32
Primárny Linux disk	25 GB	/	hda6 (sda6)	ext3
Swap disk	1200 MB	Nemá pripojenie	hda7 (sda7)	linux-swap
Domovský priečinok	Zvyšok	/home	hda8 (sda8)	ext3
160 GB (reálne 156 GB), Linux, 1 GB RAM				
Názov	Veľkosť	Pripojenie v Linuxe	Zariadenie	Formát
Primárny Linux disk	30 GB	/	hda1 (sda1)	ext3
Swap disk	1500 MB	Nemá pripojenie	hda5 (sda5)	linux-swap
Domovský priečinok	Zvyšok	/home	hda6 (sda6)	ext3

Poznámka: 1 MB = 1024 KB, 1GB = 1 048 576 KB. Samozrejme sa to zaokrúhľuje na tisícky.

Máte tzv. supermarketový počítač? Asi radšej vysvetlím o čo ide... v rôznych obchodoch flákajú rozdelenie disku. Urobia iba jeden disk a naň nainštalujú Windows. Ako ale tento disk zmeniť na menšie časti?

1. Defragmentácia disku vo Windows – všetky súbory sa budú presúvať na začiatok disku. To bude dosť trvať, záleží od veľkosti disku, množstva údajov a celkovo hardvéru počítača
2. Zálohovanie mimoriadne potrebných súborov na CD/DVD/USB kľúč. Napríklad vaše dokumenty z práce. Tento krok môže byť preskočený, ale niekedy vám to môže zachrániť krk
3. Spustenie LiveCD Ubuntu alebo inej distribúcie, ktorá má aplikáciu Gparted. V Ubuntu LiveCD tento program spustíte pomocou:
ALT+F2: gksu gparted
4. Zmenšenie jedinej partície, a vytvorenie nových oddielov. Toto pridám tiež radšej do bodov:
 1. Zmenšenie oblasti cez program Gparted (povel Resize/Move)
 2. Na vytvorenom voľnom mieste vytvorte rozšírenú oblasť (Extended partition)
 3. Rozdelte rozšírenú oblasť na minimálne 2 logické jednotky (jednu pre swap, druhú ako Linuxový disk (ext3))

Rozdeľovanie disku v LiveCD Gparted - „supermarketový počítač“

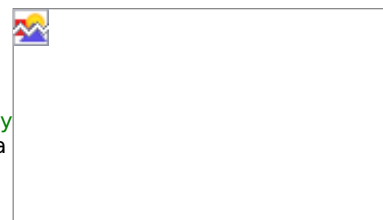
TIP: Kubuntu nemá program Gparted. Použite teda Gparted LiveCD, ktorého hlavná úloha je práve rozdeľovanie disku.

3.3.4 Zistenie kvality média

Ak napaľujete CD, skontrolujte si potom jeho MD5 súčet. Niektoré napaľovacie programy to však nepodporujú :-)
Ak máte podozrenie, že napaľené CD je nekvalitné (teda nedá sa kvôli nejakým chybám nainštalovať), pri opätovnom bootovaní vyberte možnosť otestovať CD na chyby. Bude to trochu trvať. Neoficiálne distribúcie založené na Ubuntu nemajú túto možnosť.

3.3.6 Inštalácia z desktop CD

Samotná inštalácia je veľmi jednoduchá. Vložte CD do mechaniky. Ak máte pustený MS Windows, môžete si nainštalovať Windows verzie niektorých programov, ako je napríklad Mozilla Firefox. Inštalovať samozrejme pod Windows nič nemusíte, a ani nemusíte mať Windows zapnutý, a nemusíte ho mať ani nainštalovaný. Dôležité je, aby ste nastavili **bootovanie z CD v Bios-e, alebo aby ste pri spúšťaní stlačili klávesu zodpovedajúcu klávesu, najčastejšie F11, F2 alebo ESC**. Nie všetky na všetkých počítačoch je to F11, môže to byť iná skratka. Stačí sa len poriadne pozrieť.

Objaví sa vám obrazovka s možnosťami. Stlačením klávesy **F2 si zmeníte jazyk** napríklad na Slovenčinu (Pozor – Slovenština je jazyk Slovinska a nie Slovenska). Stlačením **F4 si môžete zvoliť rozlíšenie**.

Potvrdte **Spustiť Ubuntu** (alebo si môžete ešte pred tým skontrolovať CD na chyby). Po spustení budete Ubuntu **Live CD** môcť používať. Ak sa systém nespustí, máte **nedostatok pamäte RAM - použite alternatívne CD!** Ale ak všetko funguje ako má, Objaví sa vám prvý krát grafické prostredie. Teraz môžete spustiť samotný inštalátor cez ikonu na ploche. Počas inštalácie si môžete pozrieť video o Ubuntu (v ukážkach), alebo zahrať sa niektorú z hier... Tak isto si môžete nastaviť pripojenie do internetu už teraz. Inštalátor sa bude pýtať len na základné informácie. Vo verzii Feisty Fawn pribudol Migration Assistant, nástroj na prenesenie nastavení z Windows. Momentálne je popísaná inštalácia Feisty Fawn, inštalácia Dapper Drake a Edgy Eft je veľmi podobná. Grafický postup nájdete na stránke http://www.howtoforge.com/the_perfect_desktop_ubuntu7.04

Krok 1/7 Stačí si vybrať jazyk. Slovenčina na CD/DVD je nekompletná, budete potom potrebovať pridať jazykové balíčky.

Krok 2/7 Časové pásmo. Niekedy vás posunie na čas +2.00. Keďže Slovensko je +1.00, skontrolujte si čas. Väčšinou sa po inštalácii nastaví tak, ako má byť. V inštalátore teda netreba nič meniť, aj keď vypisuje nesprávnu hodnotu.

Krok 3/7 Výber klávesnice. Na rozdiel od verzie Dapper si môžete nastaviť **hneď aj sk_qwertz** (predvolená možnosť)

Krok 4/7 Nastavenie pevného disku. Vyberte si možnosť **manuálne rozdelenie**, ktorá by mala byť celkom dole.

Odporúčam zmazať uvoľnený disk (kapitola 3.2), a rozdeliť ho na 2 časti. Na časť veľkú podľa tabuľky, ktorú potom sformátujeme ako **linux-swap**, a na ďalšiu časť, ktorá bude mať zvyšok miesta. Tá by mala byť systém súborov napríklad **ext3**. Disky FAT a NTFS automaticky **pripojí do /media**. Ak nie, tak ich pripojte ručne. Nemente toto nastavenie, a vyhnete sa problémom. Môžete si urobiť aj disk, ktorému dáte prípojný bod **/home**. Tu sa budú uskladňovať vaše osobné súbory. **Dohliadnite, aby hlavný Linuxový disk mal pripojenie /** (stačí len toto jedno lomítko)

Napravo je obrázok z mojej inštalácie. Je tu trochu bordel, keďže na svojom PC robím rôzne blbosti :)

Keď si disk porozdeľujete, tak si ho aj pripojte (mountnite, mount point je bod pripojenia). Na obrázku je pripojený jeden disk ako hlavný (to **lomítko**) a ďalší je pripojný ako **/home**. Na začiatok nepotrebujete /home ako vlastný disk... Len si pripravte 1 swap disk a jeden disk pripojený ako root (lomítko). Ostatné disky (FAT32 a NTFS) sa pripoja automaticky. Môžete im zmeniť bod pripojenia, napríklad:

/media/sda1 => /media/windows
/media/sda6 => /media/hudba

Krok 5/7 Migračný asistent – prevedte do Ubuntu čokoľvek, čo Vám bolo na Windows drahé. Samozrejme len ak chcete.

Krok 6/7 Zozbieranie informácií o vás. Najlepšie všetko vypísať malými písmenami, a samozrejme si všetko zapamätať (alebo niekde zapísať). Bude to potrebné. Heslo odporúčam bez číslíc, Ubuntu totiž zapína **Num Lock** až po prihlásení!

Krok 7/7 Skontrolujte, či je všetko v poriadku. Napríklad či máte **len jeden swap disk**, alebo je dobre nastavený čas. Teraz sa dá tiež zmeniť zavádzač (len v Edgy Eft a novších verziách Ubuntu). Štandardne sa inštaluje na prvý diskový oddiel. Ak chcete dať zavádzač na nejaké špeciálne miesto, použite radšej Alternate CD – je tam viac možností nastavenia.

Skúsím odporučiť takúto tabuľku k prideleniu veľkosti **swap** disku. Väčšinou sa prideliť ako 150% veľkosti RAM. Treba si ešte uvedomiť, čo je to **swap** disk: je to miesto, kam si systém ukladá dôležité informácie, ak už má plnú pamäť RAM. Ak nepoužívate funkcie na uspanie PC, môžete dať swap disk pochopiteľne menší. Iný odborníci napríklad dávajú maximálnu veľkosť swap disku na konkrétnu hranicu – 500 MB, 700 MB alebo 1 GB.

Veľkosť RAM	128 MB	256 MB	384 MB	512 MB	Viac...
Veľkosť Swap	200 MB	400 MB	600 MB	800MB	Tak to je už úplne na Vás. Nič netreba preháňať :-)

Na koniec inštalácie vás upozorní tabuľka. Stlačte reštartovať. Nechajte potom počítač, nech sa odznova spustí, a v zavádzači si vyberte hneď prvú možnosť. Takže stačí kláves Enter, alebo jednoducho počkajte. Ak počas inštalácie spadne inštalátor, zvolte **menu Systém/Vypnúť/Odhlásiť**. Potom sa prihláste (stačí len počkať) a inštaláciu opakujte.

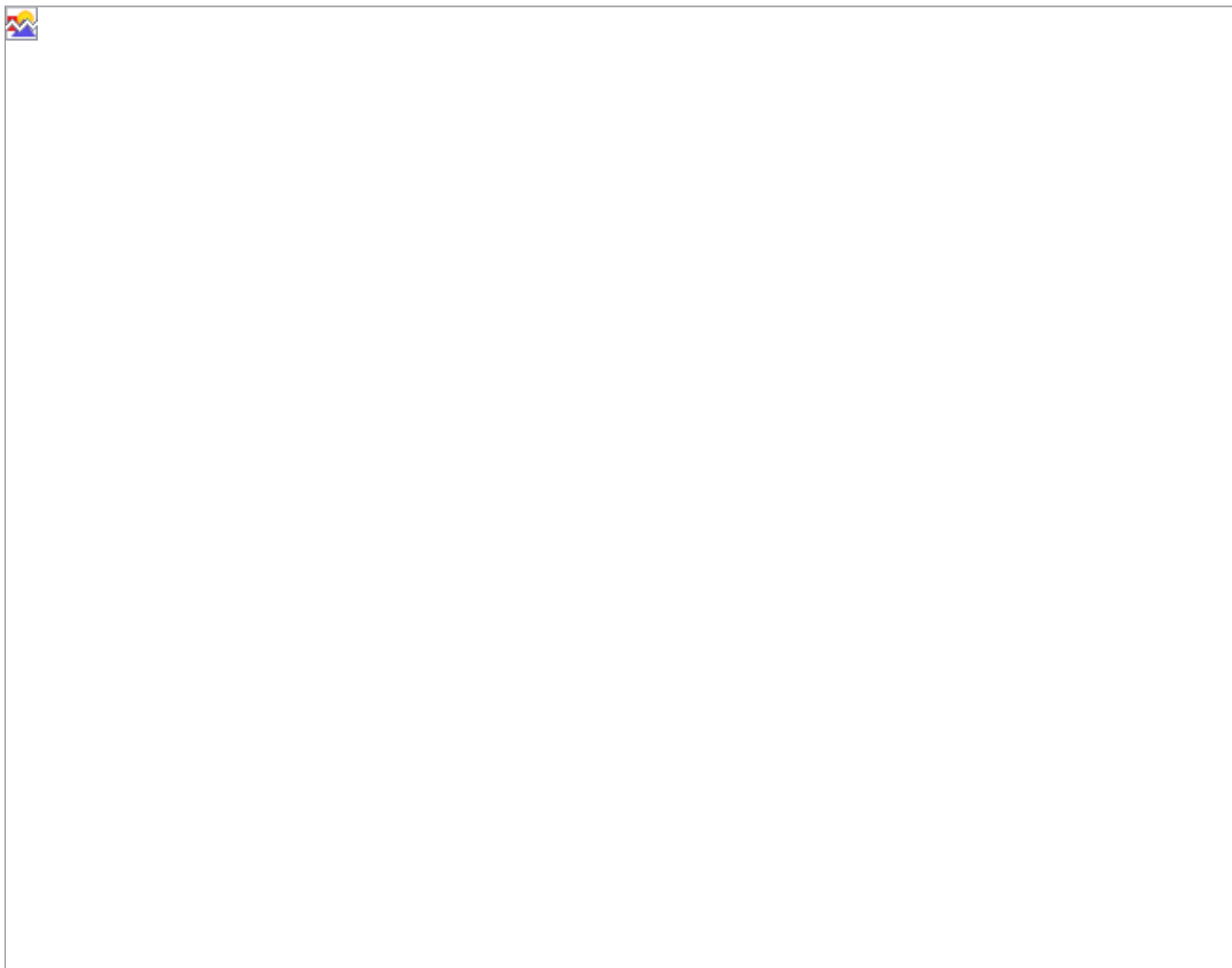
3.3.6 Inštalácia z alternatívneho CD

Inštalácia je podobná, ale nie je v takom peknom grafickom režime, a nie je možnosť použitia Live CD. Pri inštalácii z alternatívneho CD máte viac možností pri umiestnení zavádzača. Alternatívne CD získate napríklad zo stránky <http://ubuntu.supp.name/releases/feisty/>. Dá sa tiež nainštalovať na počítači, ktorý má menej ako 192MB RAM. Už teraz je dôležité nastaviť si pripojenie do internetu, na stiahnutie nových balíčkov. Alternatívna inštalácia nie je veľmi vhodná pre začiatočníkov, ale nie je veľmi zložitejšia. Pri troche snahy sa dá zvládnuť. Nemôžete však popri tom prezerať stránky alebo hrať hry. Ukážka textovej inštalácie je na stránke: http://www.hezardastan.org/breezy_xp_dualboot/images/partubuntu21.png

3.4 Inštalácia z Windows

Táto relatívna novinka momentálne nie je oficiálny inštalátor pre Ubuntu. Je to však výborná možnosť, ako nainštalovať Ubuntu bez technických znalostí (čo nepotrebuje Ubuntu ani pri inštalácii z CD), a bez vlastných diskových oddielov (ktoré sa dajú vytvoriť defragmentáciou disku a následným zmenšením cez Gparted). Jediné čo potrebujete, je pripojenie do internetu. Nepotrebuje CD napáľovačku.

Stránka projektu je <http://wubi-installer.org>, kde sa dajú nájsť všetky potrebné informácie. Kúsok obrázku:

pomocou tohto inštalátora sa dá nainštalovať Ubuntu ako akýkoľvek program pod Windows, a rovnakou cestou aj vyhodíť. Osobne som ešte inštaláciu cez Windows neskúšal, takže komplikované kvetinkové rečičky sem popíšem niekedy nabudúce :)

Ešte jednu dôležitú vlastnosť má takáto inštalácia – môžete si Ubuntu nainštalovať aj bez toho, aby ste mohli nastaviť bootovanie z CD. A aby som nezabudol, dá sa nainštalovať aj Ubuntu, aj jeho oficiálne derivácie. Aj moje obľúbené Xubuntu :)

Ako to celé vlastne funguje? V podstate stačí stiahnuť maličký .exe súbor, a spustiť inštaláciu. Ubuntu sa stiahne automaticky z internetu, cez bittorrent.

4 Inštalácia softvéru

4.1 Repozitáre

4.1.1 Predhovor k repozitárom

UPOZORNENIE! Pred akoukoľvek činnosťou sa uistite, akú verziu *Ubuntu máte nainštalovanú! Ak si nie ste istý, akú verziu Ubuntu používate, otvorte konzolu a zadajte príkaz:

lsb_release -a

Práca s repozitármi je jednoduchá. Okamžite nainštalujete všetko, čo potrebujete. Najlepšie by to bolo porovnať s automatickými aktualizáciami. S tým rozdielom, že môžete nainštalovať čokoľvek, a ani zďaleka nie len systémové súbory. V programoch, ako napríklad **Synaptic**, si dáte vyhľadať program, a ten sa sám stiahne, nainštaluje a popriďáva odkazy. Všetko len niekoľkými kliknutiami. Môžete to však urobiť aj na 1000 programov naraz. Potreba hľadať na internete program a komplikovane ho inštalovať, je preč. našťastie :-)

UPOZORNENIE! Máte dve možnosti pre prácu s repozitármi – grafickú a textovú. Grafická je samé klikanie, textová je zas samé „kopírovať“ a vložiť“. Vyberte si tú, ktorá vám bude vyhovovať viac. Viac som sa zamerlal na textovú, pretože je oveľa rýchlejšia, a môžete sa pri nej viac naučiť. Ideálne samozrejme obidve metódy kombinovať :)

Ukážka textového nastavovania: <http://www.google.com/linuxrepositories/apt.html>

Ukážka grafického nastavovania: <http://www.google.com/linuxrepositories/ubuntu704.html>

Softvér sa sťahuje z internetu, ale môže sa napríklad aj z CD. Na plnú funkčnosť si ale musíte repozitáre správne nastaviť. Teraz si urobíme zálohu a upravíme súbor `/etc/apt/sources.list`:

sudo cp -p /etc/apt/sources.list /etc/apt/sources.list_zaloha && sudo gedit /etc/apt/sources.list

Vymažte celý obsah súboru, a skopírujte nasledujúce riadky. Pozor – nekopírujte ich z PDF verzie manuálu, pretože by neprenieslo pomlčky a vy by ste mali veľikánsky problém – väčšina riadkov by nebola rozpoznaná!

Repozitáre pre UBUNTU 6.10 EDGY EFT

```
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ edgy main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ edgy-updates main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ edgy-backports main restricted universe multiverse
deb http://security.ubuntu.com/ubuntu edgy-security main restricted universe multiverse
deb http://mirror2.ubuntulinux.nl/ edgy-seveas all
deb http://wine.budgetdedicated.com/apt edgy main
deb http://deb.opera.com/opera etch non-free
deb http://people.ubuntu.com/~jbailey/snapshot/bzr ./
deb http://download.skype.com/linux/repos/debian/ stable non-free
deb http://archive.canonical.com edgy-commercial main
deb http://www.getautomatix.com/apt edgy main
deb http://gb.archive.ubuntu.com/ubuntu/ edgy main restricted universe multiverse
deb http://ntfs-3g.siteswebsites.info/ubuntu/ edgy main main-all
deb http://kubuntu.org/packages/kde-latest edgy main
deb http://medibuntu.sos-sts.com/repo/ edgy free non-free
deb http://ubuntu.beryl-project.org/ edgy main
deb http://asher256-repository.tuxfamily.org edgy main dupdate french
deb http://asher256-repository.tuxfamily.org ubuntu main dupdate french
deb http://repository.debuntu.org/ edgy multiverse
deb http://beryl.xglusers.de/ edgy main
```

Repozitáre pre UBUNTU 6.06 DAPPER DRAKE

```
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu dapper main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu dapper-updates main restricted universe multiverse
deb http://security.ubuntu.com/ubuntu dapper-security main restricted universe multiverse
deb http://seveas.imbrandon.com dapper-seveas all
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu dapper-backports main restricted universe multiverse
deb http://wine.budgetdedicated.com/apt dapper main
deb http://deb.opera.com/opera etch non-free
deb http://people.ubuntu.com/~jbailey/snapshot/bzr ./
deb http://medibuntu.sos-sts.com/repo/ dapper free non-free
deb http://archive.canonical.com dapper-commercial main
deb http://www.getautomatix.com/apt dapper main
deb http://download.skype.com/linux/repos/debian/ stable non-free
deb http://wine.budgetdedicated.com/apt dapper main
deb http://ntfs-3g.siteswebsites.info/ubuntu/ dapper main main-all
```

Repozitáre pre MINT LINUX 3.1 CELENA (pridať spolu s Feisty Fawn)

```
deb http://www.linuxmint.com/repository celena/
deb http://www.linuxmint.com/repository romeo/
```

Repozitáre pre MINT LINUX 3.0 CASSANDRA (pridať spolu s Feisty Fawn)

```
deb http://www.linuxmint.com/repository cassandra/
deb http://www.linuxmint.com/repository romeo/
```

Všetky potrebné programy sa nachádzajú na internete, tiež na mojom vlastnom DVD, ktoré si môžete objednať. Kontakt na konci manuálu. Ak máte DVD a nemáte internet, vymažte obsah súboru `sources.list`, a potom v konzole zadajte: *\$ sudo apt-cdrom add*

Repozitáre pre UBUNTU 7.04 FEISTY FAWN

```
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-updates main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-backports main restricted universe multiverse
deb http://security.ubuntu.com/ubuntu feisty-security main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-proposed main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-backports main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-updates main restricted universe multiverse
deb http://medibuntu.sos-sts.com/repo/ feisty free non-free
deb http://deb.opera.com/opera etch non-free
deb http://repository.debuntu.org/ feisty multiverse
deb http://gb.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty main restricted universe multiverse
deb http://archive.canonical.com feisty-commercial main
deb http://asher256-repository.tuxfamily.org ubuntu main dupdate
deb http://www.getautomatix.com/apt feisty main
deb http://ubuntu.beryl-project.org/ feisty main
deb http://mirror2.ubuntulinux.nl/ feisty-seveas all
deb http://www.kiberpipa.org/~gandalf/ubuntu/feisty/cinelerra/i686/ ./
deb http://kubuntu.org/packages/kde-latest feisty main
deb http://dl.google.com/linux/deb/ stable non-free
```

Repozitáre pre UBUNTU 7.10 GUTSY GIBBON

```
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy-updates main restricted universe multiverse
deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy-backports main restricted universe multiverse
deb http://security.ubuntu.com/ubuntu gutsy-security main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy-proposed main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy-backports main restricted universe multiverse
deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy-updates main restricted universe multiverse
deb http://medibuntu.sos-sts.com/repo/ gutsy free non-free
deb http://deb.opera.com/opera etch non-free
deb http://repository.debuntu.org/ gutsy multiverse
deb http://gb.archive.ubuntu.com/ubuntu/ gutsy main restricted universe multiverse
deb http://archive.canonical.com gutsy-commercial main
deb http://asher256-repository.tuxfamily.org ubuntu main dupdate
deb http://www.getautomatix.com/apt gutsy main
deb http://ubuntu.beryl-project.org/ gutsy main
deb http://mirror2.ubuntulinux.nl/ gutsy-seveas all
deb http://www.kiberpipa.org/~gandalf/ubuntu/gutsy/cinelerra/i686/ ./
deb http://kubuntu.org/packages/kde-latest gutsy main
deb http://dl.google.com/linux/deb/ stable non-free
```

Repozitáre pre MINT LINUX 2.2 BIANCA (pridať spolu s Edgy Eft)

```
deb http://www.linuxmint.com/repository bianca/
deb http://www.linuxmint.com/repository romeo/
```

Zdroje pre Breezy Badger: <http://www.zapisnicek.info/2006021902-kodenie-a-linux-k-ubuntu-5.10---zdroje.html>

Greenie Linux má už dopredu pripravené repozitáre. Verzia 1.* má rovnaké ako Feisty, verzia 2.* má rovnaké ako Gutsy.

Vlastné repozitáre si môžete vytvoriť na adrese <http://www.ubuntulinux.nl/source-o-matic>. V tejto verzii manuálu sú už pridané. Kompletný zoznam repozitárov pre Feisty Fawn nájdete na stránke: <http://3v1n0.tuxfamily.org/blog/lista-repository-sourceslist-ottimizzata-per-ubuntu-kubuntu-linux/>

Aktualizácia zdrojov – použijť možnosť **Obnoviť** v programe **Synaptic** (v Kubuntu je to **Adept**), alebo zadať v termináli:

\$ sudo apt-get update

4.1.2 Pridať/odstrániť

Postup práce v tomto programe asi nemusím veľmi vysvetľovať. Po spustení (menu **Aplikácie/Pridať alebo odstrániť**) si len vyberiete čo chcete, a nainštalujete. Je to zjednodušená verzia Synapticu. Odporúčam zapnúť všetky balíčky, a samozrejme dopredu nastaviť repozitáre.

Napravo jednoduchý program **pridať/odstrániť**. Úplným začiatčikom asi postačí jednoduchší program na správu softvéru, pokročilejším sa viac zapáči Synaptic. Môžete tiež použiť iné programy, ako Adept, Aptitude, alebo Automatix2.

4.1.3 Program Synaptic

Tento program sa nachádza v **Ubuntu**, **Xubuntu** či **Edubuntu**, ale do **Kubuntu** ho musíte pridať. Slúži na **pridávanie a odstraňovanie softvéru** aj s knižnicami. Využíva pri tom **repozitáre**. Tie môžeme zmeniť priamo cez grafické rozhranie programu. Synaptic s administrátorskými právami spustíte:

1. **Menu Systém/Správa/Synaptic Package Manager**
2. **\$ sudo synaptic**
3. **ALT+F2 gksu synaptic**
4. Z vytvoreného zástupcu v panely alebo na ploche

V nastavení repozitárov je najlepšie zapnúť všetky, aby ste mali prístup ku všetkým balíkom. Toto nastavenie nájdete v **menu Nastavenie/Zdroje softvéru**. Zoznam upravte tak, že tam postupne pridáte všetky adresy, alebo rýchlejšie upravte textový súbor (postup v kapitole 4.1.1). Potom už len stačí stlačiť v Synapticu na **obnoviť**. Ak chcete potom inštalovať cez konzolu, napíšete tento príkaz:
\$ sudo apt-get update

Samotná práca so Synapticom je veľmi jednoduchá. Všetko potrebné je v **menu Pomocník/Rýchle predstavenie**.

Ak ste menili repozitáre, stlačte v Synapticu tlačítko **obnoviť**, aby sa systém dozvedel o nových zdrojoch softvéru.

Ukážeme si, ako sa nainštaluje program **Galeon**. Galeon je jednoduchý internetový prehliadač, ktorý sa podobá na **Internet Explorer**, ale má lepšie funkcie. Stlačíme tlačítko **Search**, alebo použijeme skratku **CTRL+F**, a napíšeme slovo **galeon**. Nájde to prehliadač, a niektoré ďalšie súbory. Tak označíme samotný galeon, a môžeme aj prídavné programy, ktoré našlo spolu s ním. Vybrať všetky balíky môžeme aj kliknutím na skratku **CTRL+A**. Potom už len stačí kliknúť pravým tlačítkom myši a vybrať možnosť inštalovať. Vyberať môžeme aj držaním **CTRL** a pridávať balíky jednotlivo. Hore nájdeme tlačítko **apply**, ktoré potrebné balíky stiahne a nainštaluje. Podobne môžeme aj vyhodíť nepotrebné balíky. Spustenie programu je popísané skôr.

Pridanie nového zdroja pre Synaptic je jednoduché. Nájdete niekde na internete, napríklad na stránkach programu Wine (<http://www.winehq.com>), zdrojovú adresu, ako napríklad:

deb http://wine.budgetdedicated.com/apt feisty main

Túto adresu následne pridáte do **/etc/apt/sources.list**, alebo pridáte do Synapticu priamo v tomto programe:

Menu Nastavenie/Zdroje softvéru/Pridať/Vlastný.

Nezabudnite vždy obnoviť databázu zdrojov tlačidlom **obnoviť**, ktoré sa nachádza v Synapticu vľavo hore. Všimnite si 5 tlačítko vľavo dole v Synapticu:

Oblasti	=>	kategórie softvéru (e-mail, hry, editory...)
Stav	=>	tu ľahko rozsúdite medzi nainštalovanými a nenainštalovanými. Veľmi vhodné ak musíte niečo vymazať pre nedostatok miesta
Pôvod krížovej závislosti	=>	zistíte, z ktorého repozitáru pochádza konkrétny program. Alternatívne repozitáre majú menej softvéru ako tie hlavné, ale väčšinou ide o celkovo známe balíčky (Opera, Google Earth...)
Užívateľský filter	=>	celkový prehľad, ktoré činnosti ste označili a čo plánujete urobiť
Výsledky hľadania	=>	zoznam výsledkov pri jednotlivých hľadániach. Hľadať začnite cez ikonku v hornej lište
Dôležité nastavenia sú v menu Nastavenie/Nastavenie . Tak to skúsím zas rozpisovať:		

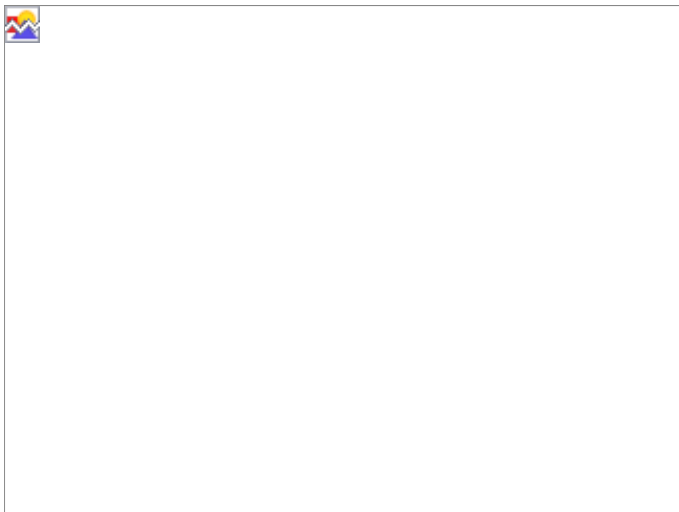
Brať odporúčané balíky ako závislosti => bude inštalovať o trochu viac podporných balíčkov. Ak máte rýchly internet tak môžete zaškrtnúť, môžete tak dostať do systému napríklad ďalšie písma

Kliknutím na ikonu stavu vybrať najpravdepodobnejšiu akciu => automaticky bude zaškrtnávať/odškrtnávať, výrazne odporúčam!

Stĺpce a písma => **veľkosť inštalačného balíka** => vypíše vám celkovú veľkosť. Geniálna pomoc ak potrebujete niečo vymazať. Dá sa potom zoradiť podľa veľkosti kliknutím na panel

Súbory => **Zmazať stiahnuté balíky z disku** => získate veľa miesta, ale zároveň nebudete môcť používať programy ako APTonCD. Zmazali by ste už použité inštalačné balíčky, ktoré sa nachádzajú na adrese **/var/cache/apt/archives**

Pomocou nich si môžete prehľadne nastaviť zobrazenie balíčkov. Nájdete tu aj ikonku pre spustenie aktualizácii (tá je pre zmenu hore). Čo je však ešte dôležité, tak to je fakt, že pri hľadaní balíčkov sa môže objaviť viac súborov, ako si želáte. Takže môžete obmedziť hľadanie len na názov. Vysvetlenie ikoniek v Synapticu nájdete v **menu Pomocník/Legenda ikon**.

Potrebné zvládnutie úpravy repozitárov => Kapitola 4.1.1

Ubuntu dokáže pracovať aj v textovom režime, a tak nemusíme používať Synaptic. A keďže môžeme robiť čo chceme, okrem Synapticu ukážem aj ďalšie možnosti. Uvidíte, čo sa vám bude najviac páčiť:

Nasledujúcim zápisom nainštalujeme Midnight Commander v konzole: <code>\$ sudo apt-get install mc</code>	A ešte raz to isté – tentokrát s použitím povelu <code>aptitude</code> : <code>\$ sudo aptitude install mc</code>	Nasledujúcim zápisom pre zmenu odinštalujeme epiphany v konzole: <code>\$ sudo apt-get remove mc</code>	S hviezdíčkou môžeme nainštalovať viac programov s podobným menom: <code>\$ sudo apt-get install flashplay*</code>
---	--	--	---

Môžete samozrejme obnoviť zoznam balíčkov. Oplatí sa vždy pred inštaláciou, aby ste inštalovali najnovšie verzie:

```
$ sudo apt-get update
```

Cez apt-get nainštalujeme aj viac programov naraz. Ak skopírujete všetky riadky do konzoly, získate veľké množstvo programov, ale zaberie veľa miesta. Preto stačí, ak si nainštalujete len niektoré programy. Ak však máte rýchly internet, a veľký disk, tak môžete bez problémov nainštalovať všetko. Odporúčam nainštalovať napríklad preloženie do vášho materinského jazyka.

DÔLEŽITÉ!

Keďže je táto časť manuálu veľmi dôležitá, rozhodol som sa ju značne prepracovať. Červenou farbou budú rozpísané základné programy, a sivou prídavné. Ak máte pomalé internetové pripojenie (alebo málo miesta na HDD), inštalujte len tie napísané červeným písmom!

Internet:

```
$ sudo apt-get install opera firefox flashplugin-nonfree sun-java6-plugin sun-java6-jre synaptic galeon adept epiphany-browser gftp
skype gaim kopete alicq licq psi gajim links lynx dillo gnomeicu ktorrent automatix2 googleearth automatix2
```

Práca s textom:

```
$ sudo apt-get install msttcorefonts ttf-bpg-georgian-fonts ttf-ubuntu-title ttf-sjfonts xfonts-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree
ttf-fossfonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos leafpad gnumeric openoffice.org koffice acrorea* tea ted gedit kdatabase abiword
emacs
```

Multimédiá:

```
$ sudo apt-get install vlc audacious gimp gstreamer0.10* libdvddread3 ffmpeg* avifil* lame faad sox mjpegtools flac libdvdcss2 libxine*
w32codecs avifile* xmms ubuntu-restricted-extras xmms-skin-winamp5 amarok rhythmbox totem kaffeine gxine k3b libk3b2-mp3
gnomebaker noatun-plugins audacity kmix kaudiocreator helix* graveman thoggen drip cpdvd gxineplugin brasero ubuntu-multimedia-
gnome ubuntu-multimedia-kde ubuntu-restricted-extras ksnapshot krita xsane blender imagemagick openclipart-png picasa xfmedia
```

Správcovia súborov:

```
$ sudo apt-get install mc gnome-commander krusader thunar nautilus konqueror dolphin rox-filer
```

Konfigurácia Gnome:

```
$ sudo apt-get install nautilus-open-terminal gnome-photo-printer gnome-themes-extras nautilus-script-audio-convert
```

Pokročilé programové vybavenie:

```
$ sudo apt-get install build-essential mc centericq alien links lynx rar unrar* fluxbox openbox-themes evilwm fluxconf libsnd-mixer1.2
libsnd-mixer1.2-dev libsnd-image1.2 libsnd-perl libsnd-ruby1.8 libfreetype6-dev libsnd-net1.2-dev libsnd1.2debian-all
libsnd-net1.2 gettext apt-build bulldozer debian-builder dh-make debhelper devscripts checkinstall alien
```

Spolupráca s MS Windows:

```
$ sudo apt-get install wine ntfs-3* cabextract samba dosfstools smbfs msttcorefonts mtools ntfsprogs fusesmb fuseiso
```

3D efekty:

```
$ sudo apt-get install emerald-themes beryl xserver-xgl 3ddesktop heliodor aquamarine
```

Hry:

```
$ sudo apt-get install wine ace-of-penguins gnome-games kdegames dosbox freecraft epiphany atomix wesnoth-all clanbomber
freedoom frozen-bubble kbattleship supertux planetpenguin-racer hexxagon knights fruit ace-of-penguins wormux ksudoku fillets-n*
```

Pridanie ďalšej derivácie:

```
$ sudo apt-get install ubuntu-desktop $ sudo apt-get install kubuntu-desktop $ sudo apt-get install xubuntu-desktop
$ sudo apt-get install edubuntu-desktop $ sudo apt-get install ubuntu-studio*
```

Preklad do Slovenčiny:

```
$ sudo apt-get install language-pack-gnome-sk language-pack-sk language-support-sk kde-i18n-sk koffice-i18n-sk enigmail-locale-sk
openoffice.org-thesaurus-sk
```

Překlad do Češtiny:

```
$ sudo apt-get install language-pack-gnome-cs language-pack-cs language-support-cs kde-i18n-cs koffice-i18n-cs enigmail-locale-cs
openoffice.org-thesaurus-cs
```

Tłumaczenie do Polski:

```
$ sudo apt-get install language-pack-gnome-pl language-pack-pl language-support-pl kde-i18n-pl koffice-i18n-pl enigmail-locale-pl
openoffice.org-thesaurus-pl
```

Übersetzung ist Deutsche:

```
$ sudo apt-get install language-pack-gnome-de language-pack-de language-support-de kde-i18n-de koffice-i18n-de enigmail-locale-de
openoffice.org-thesaurus-de
```

Magyar fordítás:

```
$ sudo apt-get install language-pack-gnome-hu language-pack-hu language-support-hu kde-i18n-hu koffice-i18n-hu enigmail-locale-hu
```

Minimum najdôležitejších vecí, bez ktorých sa asi nezaobídete – Ubuntu a spol (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install mc unrar* ubuntu-restricted-extras libxine* libdvdr3 vlc gnomemaker wine nautilus-open-terminal
```

Minimum najdôležitejších vecí, bez ktorých sa asi nezaobídete – Xubuntu (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install mc unrar* ubuntu-restricted-extras libxine* libdvdr3 vlc gnomemaker wine xmms numlockx
```

Minimum najdôležitejších vecí, bez ktorých sa asi nezaobídete – Kubuntu, Mint (KDE) (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install mc unrar* ubuntu-restricted-extras libxine* libdvdr3 krusader wine numlockx
```

Všetky základné programy pre Ubuntu a spol (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install leafpad abiword mc build-essential gnome-commander opera xmms vlc gnomemaker ubuntu-restricted-extras
ubuntu-multimedia-gnome ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sjfonts xfonts-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree ttf-
fossfonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos fluxbox unrar* gimp automatix2 gnome-photo-printer gnome-themes-extras nautilus-
open-terminal nautilus-script-audio-convert ntfsprogs ntfs-3* numlockx
```

Všetky základné programy pre Xubuntu (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install leafpad abiword mc build-essential gnome-commander opera xmms vlc gnomemaker ubuntu-restricted-extras ttf-
ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sjfonts xfonts-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree ttf-fossfonts xfonts-terminus xfonts-
terminus-dos fluxbox unrar* ntfsprogs ntfs-3* fusesmb numlockx
```

Všetky základné programy pre Kubuntu a spol (bez jazykových balíčkov):

```
$ sudo apt-get install abiword mc build-essential krusader opera vlc ubuntu-restricted-extras ubuntu-multimedia-kde ttf-ubuntu-title ttf-
bpg-georgian-fonts ttf-sjfonts xfonts-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree ttf-fossfonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos
fluxbox unrar* gimp automatix2 ntfsprogs ntfs-3* numlockx
```

Všetky základné a rozšírené programy – akékoľvek Ubuntu Gutsy, Feisty Fawn, Mint 3.* (bez jazykových balíčkov)

```
$ sudo apt-get install gedit leafpad kdatabase abiword gnumeric nano openoffice.org koffice acroread* tea ted build-essential libstd-
mixer1.2 libstd-mixer1.2-dev libstd-image1.2 libstd-image1.2-dev libstd-perl libstd-ruby1.8 libfontconfig-dev libstd-net1.2-dev
libstd1.2debian-all libstd-net1.2 gettext apt-build debian-builder dh-make debhelper devscripts checkinstall alien mc gnome-commander
krusader thunar nautilus konqueror opera galeon firefox epiphany-browser flashplugin-nonfree sun-java6-fonts sun-java6-plugin sun-
java6-jre skype gaim kopete alicq licq psi gajim links lynx dillo gnomelc torrent automatix2 ubuntu-restricted-extras libdvdr3
ffmpeg lame faad sox mjpegtools flac libdvdcss2 libxine* w32codecs ffmpeg2theora avifile* msttcorefonts ttf-ubuntu-title ttf-bpg-
georgian-fonts ttf-sjfonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos xfonts-intl-european cabextract fluxbox openbox-themes evilwm
cabextract orange samba dosfstools smbfs msttcorefonts mtools ntfsprogs ntfs-3* xmms xmms-skin-winamp5 amarok rhythmbox totem
kaffeine gxine vlc k3b gnomemaker noatun noatun-plugins audacity kmix kaudiocreator helix* graveman thoggen wine dosbox epiphany
atomix wesnoth-all clanbomber frozen-bubble kbattleship gnome-games kdegames supertux planetpenguin-racer hexxagon knights
ace-of-penguins wormux gnome-sudoku ksudoku mc centericq alien links lynx nano rar unrar* ksnapshot gimp krita xsane blender
synaptic adept gedit leafpad synaptic totem gimp gaim gftp emerald-themes beryl xserver-xgl 3ddesktop heliodor aquamarine hugin
dolphin gnome-photo-printer gnome-themes-extras nautilus-open-terminal nautilus-script-audio-convert rox-filer fillets-n* cpdvd
gxineplugin brasero fusesmb numlockx
```

Všetky základné a rozšírené programy – akékoľvek *Ubuntu Edgy Eft, Mint Linux 2.x:

```
$ sudo apt-get install gedit leafpad kdatabase abiword gnumeric nano openoffice.org koffice acroread* tea ted build-essential libstd-
mixer1.2 libstd-mixer1.2-dev libstd-image1.2 libstd-image1.2-dev libstd-perl libstd-ruby1.8 libfontconfig-dev libstd-net1.2-dev
libstd1.2debian-all libstd-net1.2 gettext apt-build bulldozer debian-builder dh-make debhelper devscripts checkinstall alien mc gnome-
commander krusader thunar nautilus konqueror opera galeon firefox epiphany-browser flashplugin-nonfree sun-java6-fonts sun-java6-
plugin sun-java6-jre skype gaim kopete alicq licq psi gajim links lynx dillo gnomelc torrent automatix2 gstreamer0.10-ffmpeg
gstreamer0.10-gl gstreamer0.10-plugins-base gstreamer0.10-plugins-good gstreamer0.10-plugins-bad gstreamer0.10-plugins-bad-
multiverse gstreamer0.10-plugins-ugly gstreamer0.10-plugins-ugly-multiverse libdvdr3 ffmpeg lame faad sox mjpegtools flac
libdvdcss2 libxine* w32codecs ffmpeg2theora avifile* msttcorefonts ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sjfonts xfonts-terminus
xfonts-terminus-dos xfonts-intl-european cabextract fluxbox openbox-themes evilwm cabextract orange samba dosfstools smbfs
msttcorefonts mtools ntfsprogs ntfs-3* xmms xmms-skin-winamp5 amarok rhythmbox totem kaffeine gxine vlc k3b gnomemaker noatun
noatun-plugins audacity kmix kaudiocreator helix* graveman thoggen ubuntu-multimedia-kde ubuntu-multimedia-gnome wine dosbox
freecraft epiphany atomix wesnoth* clanbomber frozen-bubble kbattleship gnome-games kdegames supertux planetpenguin-racer
hexxagon knights ace-of-penguins wormux gnome-sudoku ksudoku mc centericq alien links lynx nano rar unrar* ksnapshot gimp krita xsane
blender synaptic adept gftp emerald-themes beryl xserver-xgl 3ddesktop heliodor aquamarine hugin gnome-photo-printer gnome-
themes-extras nautilus-open-terminal nautilus-script-audio-convert fusesmb numlockx
```

Všetky základné a rozšírené programy - *Ubuntu Dapper Drake:

```
$ sudo apt-get install gedit leafpad kdatabase abiword-gnome gnumeric nano openoffice.org acroread* tea ted build-essential libstd-
mixer1.2 libstd-mixer1.2-dev libstd-image1.2 libstd-image1.2-dev libstd-perl libstd-ruby1.8 libfontconfig-dev libstd-net1.2-dev
libstd1.2debian-all libstd-net1.2 gettext apt-build debian-builder dh-make debhelper devscripts checkinstall alien mc gnome-
commander krusader thunar nautilus konqueror opera galeon firefox epiphany-browser flashplugin-nonfree sun-java5-plugin sun-java5-jre gftp
skype gaim kopete alicq licq psi gajim links lynx dillo gnomelc torrent automatix2 gstreamer0.10-ffmpeg gstreamer0.10-gl
gstreamer0.10-plugins-base gstreamer0.10-plugins-good gstreamer0.10-plugins-bad gstreamer0.10-plugins-bad-multiverse
gstreamer0.10-plugins-ugly gstreamer0.10-plugins-ugly-multiverse libdvdr3 ffmpeg lame faad sox mjpegtools flac libdvdcss2
libxine* w32codecs ffmpeg2theora avifile* msttcorefonts ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos
xfonts-intl-european cabextract fluxbox openbox-themes evilwm cabextract orange samba dosfstools smbfs msttcorefonts mtools
ntfsprogs ntfs-3* xmms amarok rhythmbox totem kaffeine gxine vlc k3b gnomemaker noatun noatun-plugins audacity kmix
kaudiocreator helix* graveman thoggen ubuntu-multimedia-kde ubuntu-multimedia-gnome wine dosbox freecraft epiphany atomix
wesnoth* clanbomber frozen-bubble kbattleship gnome-games kdegames supertux planetpenguin-racer hexxagon knights ace-of-
penguins wormux gnome-sudoku ksudoku mc centericq alien links lynx nano rar unrar* ksnapshot gimp krita xsane blender synaptic
adept gedit leafpad synaptic totem gimp gaim gftp xserver-xgl 3ddesktop fusesmb numlockx
```

Poznámka pre používateľov Edubuntu: Stavbou balíkov je Edubuntu takmer to isté ako Ubuntu. Takže stačí vyberať balíčky pre Ubuntu.

Poznámka pre používateľov Mint Linuxu 2.1 a 2.2: Chýbajúce programy oproti Ubuntu sa nedajú jednoducho pridať pomocou horeuvedeného príkazu. Problém vytvára novšia verzia kancelárskeho balíka OpenOffice.org. Z Mint Linuxu sa však dá ľahko vytvoriť Xubuntu, ktoré predvolene nepoužíva OpenOffice.org. Článok o Mint Linuxe: <http://www.linuxos.sk/index.php?show=clanok&id=240>

Ďalšie možnosti využitia apt-get nájdete na stránke <http://debian.nfo.sk/DebianWiki/InstalaciaSoftveru>

TIP: Nedajú sa vám kopírovať celé „vety“ do konzoly? Skúste ich kopírovať z ODT alebo SXW verzie manuálu.

4.1.5 Program Adept

Adept je rovnako ako Synaptic grafickou nadstavbou pre Apt-get. Je však založený na knižniciach, ktoré využíva KDE, takže je určený pre používateľov Kubuntu.

Práca s ním je samozrejme jednoduchá, a rovnako ako Synaptic, môže sa používať aj na aktualizácie systému.

Adept môžete tiež pustiť cez
ALT+F2: kdesu adept_manager

4.1.6 Program Aptitude

Program **Aptitude** je vzdialený príbuzný Synapticu. Na rozdiel od neho však pracuje v termináli, takže v textovom režime. Dokáže napríklad odstrániť všetky súbory aj so závislosťami. Aptitude je vývojármi Ubuntu od verzie 7.04 Feisty Fawn odporúčaný ako náhrada apt-get. Takto nainštalujeme napríklad program Leafpad:

```
$ sudo aptitude install leafpad
```

4.1.7 Vysvetlenie pojmov

Main	Najdôležitejšie programy, väčšina je okamžite súčasťou Ubuntu a je plne podporovaná spoločnosťou Canonical
Restricted	Patentové ovládače na zariadenia
Universe	Slobodné balíčky udržiavané komunitou. Patrí sem väčšina programov
Multiverse	Softvér obmedzený ochrannou známkou, alebo inými prostriedkami
Free	Slobodné, bezplatné
non-free	Neslobodné, bezplatné

4.2 DVD plné programov

Keďže nie každý z nás má pripojenie do internetu, prichádza ponuka kúpiť si DVD plné softvéru pre Ubuntu. Pomôže to samozrejme aj tým z nás, ktorí majú pomalé pripojenie, alebo obmedzené množstvo sťahovaných dát. DVD plné softvéru sa dá objednať napríklad na stránke <http://ubuntu.kayle.sk> za symbolický poplatok (aktuálne stanovený na 150SK). Čo to obsahuje?

1. Kompletný obsah rozhraní Gnome, KDE, Fluxbox, Xfce, Openbox a ďalších. Obsahuje jednoducho celý obsah Ubuntu, Kubuntu, Xubuntu a Edubuntu.
2. Obsahuje programy, ktoré sa kvôli svojej licencií alebo veľkosti nedostali na oficiálne nosiče. Sú to napríklad multimediálne kodeky, alebo ďalší kancelársky balík.
3. Obsahuje množstvo programov vrátane knižníc na splnenie závislostí, a taktiež programy určené pre pomalšie počítače.

Ako sa s tým narába? Jednoducho! Je potrebné otvoriť terminál, a manuálne pridať obsah média. Urobíte to príkazom:

```
sudo apt-cdrom add
```

Ďalším potrebným krokom je obnovenie zdrojov:

```
sudo apt-get update
```

Ak nemáte vôbec pripojenie do internetu, vyhodte zo sources.list internetové adresy. Alebo ešte lepšie – zakomentujte ich. Teda pridajte pred ne znak mriežky (#). Teraz už môžete inštalovať v termináli akékoľvek programy:

```
sudo apt-get install program1 program2 program3
```

Program Synaptic kvôli bugu nedokáže pridať niektoré CD/DVD. Ak však médium pridáte podľa horeuvedeného postupu, Synaptic bude fungovať po reštarte počítača. Ak však nie, môže byť potrebné komplikovanejšie riešenie:

```
Alt+F2: gksu gedit /etc/fstab
```

4.3 Inštalácia grafickej karty

Otvorte konzolu a zadajte tento riadok (V Ubuntu 6.10 a staršom. Vo Feisty sa už -printfps nepíše, takže stačí bez toho):

```
$ glxgears -printfps
```

V konzole vám bude vypisovať počet FPS, teda obrázkov za sekundu. Malo by ich byť minimálne 150. Ak bude oveľa menej, tak máte nejakú veľikánsku chybu :-)

Samotná inštalácia kariet ATI a NVIDIA:

ATI:

http://wiki.cchtml.com/index.php/Ubuntu_Breezy_Installation_Guide
http://wiki.cchtml.com/index.php/Ubuntu_Dapper_Installation_Guide
http://wiki.cchtml.com/index.php/Ubuntu_Edgy_Installation_Guide
http://wiki.cchtml.com/index.php/Ubuntu_Feisty_Installation_Guide

NVIDIA:

http://doc.gwos.org/index.php/Latest_Nvidia_Breezy
http://doc.gwos.org/index.php/Latest_Nvidia_Dapper
http://doc.gwos.org/index.php/Latest_Nvidia_Edgy
http://doc.gwos.org/index.php/Latest_Nvidia_Feisty

Restricted manager v Ubuntu Feisty – nemusíte nič komplikované nastavovať, len zaškrtnete a reštartujete počítač. Všetko urobí pekne za vás, teda ak máte grafickú kartu Ati (viem že je to už AMD, ale akosi si nemôžem stále zvyknúť) alebo Nvidia. Grafiky Intel na notebookoch majú plnú podporu okamžite.

Restricted manager (prekladá sa ako neslobodné ovládače) nájdete v **menu systém/správa**.

4.4 Kompilácia zo zdrojových kódov

Ubuntu treba na kompilovanie pripraviť – inštaláciou rôznych podporných programov. Pri kompilovaní vám vždy vypíše, aký konkrétny balíček chýba, a treba ho nainštalovať. Príkazy pre prácu so zdrojovým kódom sú rovnaké, ako v každom inom Linuxe. Po rozbalení súboru s koncovkou .tar.gz alebo .tar.bz2 odporúčam vyhľadať súbor **readme** alebo **HowToInstall** (alebo niečo podobné), môže tam byť napísaný presný postup inštalácie. a tiež aj všetky veci, ktoré potrebujete nainštalovať pre úspešné kompilovanie. Kompilovanie nie je veľmi ľahké pre začiatočníka. Uľahčite si prácu inštaláciou z balíčka pre Debian (.deb), alebo stiahnite si v programe Synaptic.

Pre príklad kompilácie si zoberieme súbor zabalený ako tar.gz, nazvaný **balíček.tar.gz**. Rozbalíme ho jednoducho dvojklikom, alebo cez konzolu:

```
$ tar -xpvf balíček.tar.gz
```

Prejdeme do vytvoreného priečinka s menom balíček:

```
$ cd balíček
```

Zadáme príkaz na **konfiguráciu**:

```
$ ./configure
```

Zadáme príkaz **make**:

```
$ make
```

Teraz sú dve možnosti pokračovania. Môžeme ju jednoducho dokončiť, a program bude nainštalovaný:

```
$ sudo make install
```

Je tu však aj možnosť **vytvoriť si .deb balíček**, ktorý sa dá potom **nainštalovať** a **odinštalovať**. Pred touto činnosťou je nutné mať program checkinstall nainštalovaný. Nachádza sa štandardne v repozitároch. Na vytvorenie balíčka teda treba napísať:

```
$ sudo checkinstall
```

Aby sme kompilovať vôbec mohli, potrebujeme nainštalovať všetko potrebné pri kompilácii – viď kapitola 4.1.4.

TIP: Veľmi pozorne si pozrite, čo vám konzola vypisuje pri kompilovaní. Ak vám vypíše, že chýba niektorý súbor, skúste ho nainštalovať cez Synaptic alebo apt-get. Ak nepomôže, tak pohľadajte cez Google. Kompilovanie rôznych programov vyžaduje aj rôzne „podporné“ knižnice, ktoré väčšinou nájdete v Synapticu.

4.5 Inštalácia z .DEB archívu

Systém Ubuntu je odvodený od distribúcie **Debian**, a dokáže otvárať súbory určené pre Debian. **Inštalácia je textová, a veľmi rýchla.**

Stačí len napísať do terminálu:

```
$ sudo dpkg -i program.deb
```

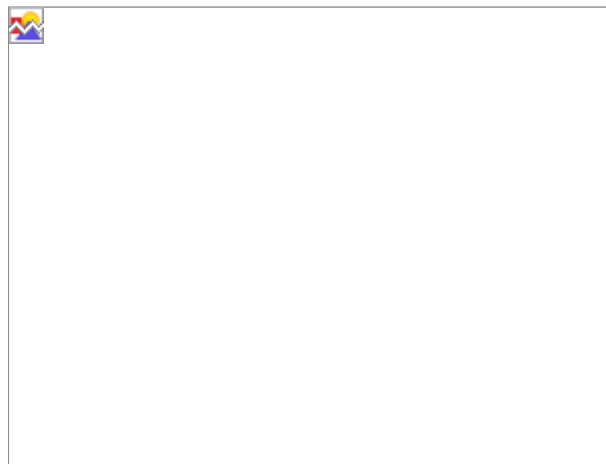
Niektoré programy sú zložené z mnohých balíkov, ktoré sa musia spustiť naraz. To sa dá vyriešiť nasledujúcim spôsobom:

```
$ sudo dpkg -i *.deb
```

Množstvo .deb balíkov si môžete vyhľadať. Vyhľadávač nájdete na stránke

<http://packages.ubuntu.com> – vpravo hore.

Balíčky pre Debian sa dajú inštalovať aj dvojklikom, takže pekne v grafike cez Nautilus. A existuje tiež stránka, odkiaľ sa dá inštalovať niekoľko zaujímavých programov len niekoľkými kliknutiami. Mňa napríklad oslovil program Isomaster, ktorý dokáže upravovať .iso súbory. Nájdete ho spolu s iným softvérom na stránke <http://www.getdeb.net>.

Inštalácia z DEB balíčku

4.6 Inštalácia z binárneho súboru

Táto inštalácia je obzvlášť jednoduchá. Stačí len spustiť súbor:

```
$ sudo ./program.bin
```

Binárny súbor však môže byť aj .sh, .run a mnohé ďalšie...

```
$ sudo ./program.sh
```

Často je tento súbor však uzamknutý – takže potrebujete odomknúť ho, teda zmeniť jeho prístupové práva.

4.7 Zmenenie práv

Niektoré súbory nie sú nastavené tak, aby sa do nich dalo zapisovať. Upravíme ich príkazom:

```
$ sudo chmod 777 názov_programu
```

Samozrejme, práva sa dajú nastaviť aj grafickou formou cez správcov súborov. Na obrázku je nastavovanie práv v programe Nautilus (štandardný správca súborov pre Gnome). Nastavovanie práv je potrebné pre to, aby mal každý používateľ určité možnosti pri manipulácii so súbormi. Dôležité práva sú **čítanie** a **zapisovanie**.

Ak máme dokument, a na ňom len právo čítania, tak si môžeme dokument prezerať koľko len chceme a vytlačiť. Môžeme tiež napríklad vytvoriť kópiu. Nemôžeme však tento program zmeniť.

S kompletnými právami môžeme robiť všetko. Dajú sa však nastaviť aj žiadne práva pre nejakého používateľa. Jednoducho zakážeme prístup, úpravy atď.

TIP: Väčšina programov má na svojej stránke informácie, ako nainštalovať pod rôznymi systémami. Ubuntu je veľmi populárny systém, takže je veľká šanca, že potrebné informácie nájdete :-)

4.8 Automatix

Už som spomínal, že Ubuntu využíva repozitáre. Okrem Synapticu (v Kubuntu Adeptu) či služby Apt-get, je možné fungovať aj cez Automatix2. Je to veľmi jednoduchý program. Stačí ho cez Synaptic nainštalovať (bude ale vyžadovať repozitáre uvedené v tomto manuáli). Potom ho už stačí len spustiť, a môžete inštalovať ďalší softvér.

Automatix2 je pre začiatočníkov veľká pomoc. Nemusíte totiž vedieť, ako presne sa volá daný program. Využíva repozitáre, ale nezávisle od tých, ktoré máme v našom pôvodnom zozname repozitárov. Výsledkom toho je, že ak nemáte dobre nastavené repozitáre, môžete aj napriek tomu inštalovať množstvo softvéru cez tento skript. S obľubou inštalujem cez Automatix program Frostwire :-)

Tento skript sa mení príliš rýchlo na to, aby sa to dalo zachytiť. Len čo sa nájde nejaký problém, vychádza opravená verzia.

Ak túžite po výborne nastavenom Ubuntu, môžete sa Automatixu úplne vyhnúť. Ak sa mu však nevyhnete, nastavíte si systém podstatne rýchlejšie. Je to tiež výborná pomôcka ak máte dobrý internet. Po inštalácii softvéru cez apt-get si môžete pridať niečo navyše práve cez tento program.

Automatix2 – pekne vymašličkovaný :-)

V tomto prípade spustený v prostredí KDE. Môžete teda schovávať programy toho „protichodného“ prostredia.

Niečo o inštalácii Automatixu sa dozviete aj na stránke

http://getautomatix.com/wiki/index.php?title=Installation&Itemid=38#Installing_Automatix2_with_Apt

4.9 Easy Ubuntu

Ďalšia z možností inštalácie je projekt **Easy Ubuntu**. Je to skript podobný s Automatixom, ale funguje kúsok inak. Je úplne na vás, na ktorý si viac zvyknete. Samotný skript sa inštaluje podľa pokynov na stránke <http://easyubuntu.freecontrib.org/get.html>. Samotná práca je jednoduchá – stačí zakliknúť, čo potrebujeme :-). Easy Ubuntu môžeme hocikedy spustiť skratkou **ALT+F2** a napísaním **easyubuntu**.

4.10 Kompletný prehľad

Kompletný a pekne spracovaný prehľad inštalácii v Ubuntu je na stránke <http://monkeyblog.org/ubuntu/installing> (ENG)

Ak chcete zaktualizovať systém, pomôže vám kapitola 14.5.

5.1 Programové vybavenie

5.1.1 Prvé kroky v Ubuntu

Začnime tým, čomu sa iné návody snažia vyhnúť – terminálu :) Linuxový terminál je neskutočne návykový, veľmi rýchlo si naň zvyknete. Urobíte s jeho pomocou jednoduchšie a rýchlejšie to, čo potrebujete. Kde ale terminál nájdeme, to ukazuje tento obrázok. Dôrazne odporúčam pridať si jeho ikonku do niektorého panelu! Terminál sa štandardne nachádza v **menu Programy/Príslušenstvo/Terminál**.

Ak teda terminál máte pridaný do niektorého panelu, tak si pozrite programy, na ktoré môžete naraziť. Aby v tom nebol bordel, tak skúsím vysvetliť, na čo slúži každý z nich. To je poslaním ďalšej podkapitoly :)

Všimnite si ikonky vedľa koša, tam vpravo dole. Jediné kliknutie (alebo klávesová skratka), a ste na inej pracovnej ploche.

Ponuku štart tu momentálne nemáte. Dá sa však pridať, ak po nej vážne túžite. Predvolene je v Ubuntu trojica menu, umiestnená v ľavom hornom rohu. Všetky programy nájdete hneď v prvej, taktiež je tu jednoduchý program na inštaláciu ďalšieho softvéru. Druhé menu má na starosti dôležité miesta – váš osobný priečinok, rôzne disky, napáľovanie cez integrovaný program či hľadanie. Tretie menu je na nastavenia, vypnutie, a nejakú nápovedu. Skrátené povedané máte menu **Programy**, **Miesta** a **Systém**. Ako si to zapamätať? Nie je to potrebné, máte to tam napísané :)

Ako správny novopečený Linuxák (prípadne Linuxáčka), máš pravdepodobne pripojenie do internetu. Aký by asi bol Linux bez neho?

Internet sa nastavuje v **menu Systém/Správa/Sieť**. Keďže preklad do slovenského jazyka nie je okamžite dokonalý, pravdepodobne je potrebné nájsť v tomto umiestnení slovo Network.

Piata kapitola (práve ste na jej začiatku) pomôže pri celkovom spoznávaní systému. Ak však najskôr hľadáte náhrady svojich obľúbených Windows programov, navštívte aj kapitolu 2. Používatelia (ne)oficiálnych distribúcií budú tiež potrebovať kapitolu 8. Ako hovorí veľká rybička (zo Slovenska) v Linuxovom svete – happy reading!

Ak sa vám nechce listovať tak moc dozadu (o niekoľko riadkov nižšie), tak si vyskúšajte jednoduché veci, ktoré poznáte z Windows. Zmeňte si pozadie, niečo sa zahrajte (keď už bola inštalácia Ubuntu tak nenormálne náročná :P), vhodte si do mechaniky hudobné „cédečko“, alebo len tak ťukajte podľa uváženia...

Takú drobnosť, ako zmenu pozadia, dokáže každý sám. Ale kde pekné pozadie zohnať? Ke už používate manuál, tak trošku poradím :)

<http://socksoff.co.uk/walls01.html>

<http://album.jabbim.cz/mirec%40jabbim.cz/>

<http://www.altavista.com/image/results?itag=ody&q=nature&mik=photo&mik=graphic&mip=all&mis=all&miwxh=1600x1200>

<http://www.freenaturepictures.com/>

5.1.2 Základné programy

Mozilla Firefox	2. najčastejší prehliadač na svete. Využíva prehliadanie v záložkách, blokovanie hlúpostí, a tiež možnosť pridávať doplnky. Podobné programy: Galeon , Epiphany , Mozilla
Gaim	Gaim je komunikačný program. Stačí len napísať napríklad svoje ICQ alebo niečo podobné, a môžete písať s kým chcete. Gaim sa nedávno premenoval na Pidgin. Podobné programy: Kopete , GnomeICU , Licq , Alicq , Xchat
OpenOffice.org	OpenOffice.org, skrátene OOo, je plnohodnotná náhrada MS Office s dobrou podporou pre všetky formáty, ale má aj vlastné originálne funkcie, takže je to vyrovnaný konkurent. Umožňuje tiež okamžitý prevod do PDF a mnohých ďalších formátov. Podobný balíček programov: Koffice
Gedit	Textový editor, vhodný na úpravu systémových súborov. Podobné programy: Kwrite , Leafpad , Kate , Mousepad
Gimp	Profesionálny program na úpravu fotografií a drobnej grafiky.
Gnome terminal	Kvalitný terminál pre bežnú prácu. Podobné programy: Konsole , Xterm , Aterm , Eterm
Wine	Wine nahrádza Windows API, aby sa dali pod Linuxom spustiť programy pre Windows.

GNU Image Manipulation Program, alebo skrátene [GIMP](#), je výkonný program na manipuláciu s obrázkami. Dokáže premieňať súbory (gif, png, jpg, bmp, tif a mnohé ďalšie), zosvetlovať či stmavovať fotky, opravovať rôzne „nedostatky“, pridávať efekty... Jednoducho výborný program, ktorý je na rozdiel od komerčných programov úplne zadarmo. Existuje aj verzia pre Windows.

[Gedit](#) je výkonný textový editor v prostredí Gnome. Dokáže pri spustení ako super-user (cez konzolu) upraviť akýkoľvek potrebný súbor. Dá sa v ňom nastaviť ukazovanie riadkov, ich zvýraznenie... Môžete pridať do panelu aj verziu spustenú ako root, čo je popísané v kapitole FAQ. Gedit je schopný pracovať so záložkami. Zaujímavé je nastavenie tohto programu. Prezrite si listu [Upraviť/Nastavenie/Editor/Ukladanie súborov](#). Vymente hodnoty u oboch bodov na opačné. Nebude vám potom vyrábať súbory typu `some_file~`. Navyše nastaví automatické ukladanie súboru každých niekoľko minút.

Gedit hravo zvládne úpravu bežného textu (.txt), a tiež akýchkoľvek kódov, ako napríklad HTML, PHP či Linuxové konfiguračné súbory.

Spustenie ako root:
ALT+F2: gksu gedit
\$ sudo gedit

Spustenie priameho súboru ako root:
ALT+F2: gksu gedit /etc/apt/sources.list
\$ sudo gedit /etc/apt/sources.list

Gedit

5.1.3 Prídavné programy

Niekoľko ďalších obľúbených programov, ktoré sa nenachádzajú okamžite po inštalácii.

APTonCD	Program na tvorbu vlastného softvéru na DVD. Výborný spôsob, ako potom cez apt-get inštalovať softvér bez potreby pripojenia do internetu.
Opera	Moderný prehliadač s množstvom funkcií, rýchly a ľahko prispôsobiteľný.
Xmms	Prehrávač hudby, ktorý sa podobá na Winamp. Má tiež pluginy a skiny.
AmaroK	Ďalší podarený hudobný prehrávač, primárne určený pre KDE.
K3B	Napaľovanie CD a DVD v príjemnom rozhraní. Umožňuje napáliť .iso súbory.
GnomeBaker	Ďalší podarený program pre vypaľovanie CD/DVD.
Krusader	Krusader je výborný program pre priaznivcov Total Commanderu.
Dosbox	Program pre spúšťanie aplikácií určených pre MS DOS.

Hudobný prehrávač [AmaroK](#) – pravdepodobne najlepší súčasný prehrávač. AmaroK je súčasťou distribúcií Kubuntu a Mint Linux, do ostatných sa dá veľmi jednoducho pridať.

Správca súborov [Krusader](#) – klasický dvojpanelový nástroj s množstvom funkcií a nastavení. Považuje sa veľmi často za pravý Linuxový Total Commander :)
Podobný softvér: Gnome-commander
Podobný konzolový softvér: Midnight Commander (mc)

5.2 Nastavenie jazyka

Nainštalovanie požadovaných jazykových balíčkov pomocou kapitoly 4.14. Slovenčina, Čeština, prípadne ešte iný jazyk.

Ak chcete mať v Ubuntu, Kubuntu alebo čomkoľvek podobnom kompletnú Slovenčinu, potrebujete mať nainštalované niektoré balíky. Po reštarte (**CTRL+ALT+BACKSPACE**) by mala byť kompletná. Taktiež si môžete dať preklad do češtiny, alebo akéhokoľvek iného jazyka – stačí zmeniť známe dva písmená...

Slovenčina nie je kompletná. Linux má však jednu nádhernú vlastnosť. Dá sa určiť sekundárny jazyk, terciárny atď. Teda program, ktorý je preložený v Slovenčine na 50%, v Češtine na 80% a v Angličtine na 100%, sa bude po nastavení správať úplne ideálne. Polovica vecí bude v slovenskom jazyku, zvyšok česky, a len máličko anglicky. Pripomínam, že ak je program preložený na 50 percent, tak nie sú preložené časti, s ktorými sa prichádza do kontaktu len málo. Ak chcete mať takto nastavené 3 jazyky, editujte potrebný súbor:

```
$ gksu gedit /etc/environment
```

SK: Vymažte obsah, a pridajte tieto riadky:

```
LANGUAGE="sk_SK.UTF-8:sk:cs_CZ.UTF-8:cs:en"
LANG="sk_SK.UTF-8"
```

CZ: Vymažte obsah, a pridajte:

```
LANGUAGE="cs_CZ.UTF-8:cs:sk_SK.UTF-8:sk:en"
LANG="cs_CZ.UTF-8"
```

Varianta SK>CZ>DE>EN. Vhodná, ak viete lepšie nemecky ako anglicky:

```
LANGUAGE="sk_SK.UTF-8:sk:cs_CZ.UTF-8:cs:de_DE.UTF-8:de"
LANG="sk_SK.UTF-8"
```

Varianta SK>CZ>PL>EN. Vhodná, ak viete lepšie poľsky ako anglicky:

```
LANGUAGE="sk_SK.UTF-8:sk:cs_CZ.UTF-8:cs:pl_PL.UTF-8:pl"
LANG="sk_SK.UTF-8"
```

Varianta CZ>SK>DE>EN. Vhodná, pokud umíte lépe německy než anglicky:

```
LANGUAGE="cs_CZ.UTF-8:cs:sk_SK.UTF-8:sk:de_DE.UTF-8:de"
LANG="cs_CZ.UTF-8"
```

Varianta CZ>SK>PL>EN. Vhodná, pokud umíte lépe polsky než anglicky:

```
LANGUAGE="cs_CZ.UTF-8:cs:sk_SK.UTF-8:sk:pl_PL.UTF-8:pl"
LANG="cs_CZ.UTF-8"
```

Prehľad niektorých jazykov, ktoré si môžete ľubovoľne poskladať. Ohraničujte dvojbodkou...

Angličtina	Arabčina	Bulharčina	Čeština	Čínština
nepíše sa	ar_AR.UTF-8:ar	bg_BG.UTF-8:bg	cs_CZ.UTF-8:cs	zh_CN.UTF-8:zh
Chorvátčina	Esperanto	Fínština	Francúzština	Holandčina
hr_HR.UTF-8:hr	eo_EO.UTF-8:eo	fi_FI.UTF-8:fi	fr_FR.UTF-8:fr	nl_NL.UTF-8:nl
Japončina	Maďarčina	Poľština	Portugalčina	Rumunsko
ja_JA.UTF-8:ja	hu_HU.UTF-8:hu	pl_PL.UTF-8:pl	pt_PT.UTF-8:pt	ro_RO.UTF-8:ro
Ruština	Slovenčina	Španielčina	Švédčina	Taliančina
ru_RU.UTF-8:ru	sk_SK.UTF-8:sk	es_ES.UTF-8:es	sv_SV.UTF-8:sv	it_IT.UTF-8:it

Grafická forma výberu jazyka. Umožňuje jednoduchými kliknutiami nastaviť si jazyky, ktoré potrebujete. Neposkytuje však vychytávanie nedostatkov jednotlivých jazykov inými jazykmi.

Ak používate Greenie Linux, máte už pripravené niektoré možnosti. Ak ste bežný Slovák, nemusíte nič meniť. A ak nie, stačí prehodiť niekoľko mriežok.

5.3 Multimédia

5.3.1 Audio a video

Samozrejme aj v Ubuntu si môžete vypočuť hudobné CD, alebo pozrieť dobrý film. Bohužiaľ, Ubuntu v základnej inštalácii je bez kodekov na prehrávanie (tak isto ako ďalšie distribúcie. Niektoré kodeky totiž nie sú až tak zadarmo, ako by si to tvorcovia operačných systémov želali...). Takže je tu jednoduchý postup, ako to napraviť. Nainštalujte si program **XMMs** alebo **AmaroK**, s veľkým množstvom doplnkov. Potom si vyhľadajte v Synapticu **kodeky** (codec), a poriadny prehrávač videa. Prehrávačov je veľa, okrem **Totem**-u môžete používať ešte **VLC**, **Mplayer** alebo **Kaffeine**. Stačí si vybrať. Ak vám niečo nejde spustiť, tak väčšinou stačí pridať ďalšie kodeky. Na napaľovanie odporúčam doinštalovať program **GnomeBaker** alebo **K3B**. Nastavenie nielen multimédií je pekne napísané na adresách:

<http://wiki.ubuntu.com>

<https://help.ubuntu.com/community/RestrictedFormats>

Kodeky na prehrávanie **MP3** a všetkého potrebné si môžete stiahnuť samozrejme aj cez apt-get (kapitola 4.1.4), čo je v tomto prípade asi najrýchlejšie riešenie. Vypíše chybu, takže sa niečo nedajú stiahnuť a nainštalovať? Spustíte AmaroK a dajte prehrať ľubovoľnú skladbu v MP3. Povoľte všetko, čo sa bude pýtať. A potom napíšete tie riadky do konzoly ešte raz :-)

Špeciálne chcem vyzdvihnúť program **Thoggen**, ktorý dokáže stiahnuť DVD do akejkoľvek kvality. Veľkým pomocníkom je aj **Hugin**, ktorý vám pomôže s tvorbou panoramatických snímok.

Mint Linux je verzia Ubuntu, ktorá je prispôbená práve pre prácu s multimédiami, keďže má okamžité podporu väčšiny kodekov. Rozhodne odporúčam všetkým hudobníkom. Mint Linux tiež používa namiesto neobratného Rhythmboxu šikovný Amarok.

Xmms prehrávač, so skinom podobným na Winamp 5. Ďalší prehrávač podobný XMMS je Audacious.

Inštalácia všetkého potrebného pre prehrávanie:

Multimediálne balíčky – Ubuntu a Edubuntu:

```
$ sudo apt-get install ubuntu-multimedia-gnome
```

Multimediálne balíčky - Kubuntu:

```
$ sudo apt-get install ubuntu-multimedia-kde
```

Ak používate Xubuntu, siahnite radšej po aplikáciách pre Ubuntu ako pre Kubuntu. Budete musieť stiahnuť menej softvéru.

Formát	Prípona	Prítomnosť priamo na CD	Podporované
MP3	.mp3	Nie	Áno
Ogg	.ogg	Áno	Áno
Windows Media Audio	.wma	Nie	Áno*
Wave	.wav	Áno	Áno
MPEG-1	.mpg	Nie	Áno
MPEG-2	.mpg	Nie	Áno
Quicktime	.mov	Nie	Áno*
Windows Media Video	.wmv	Nie	Áno*
Realmedia	.rm	Nie	Áno*

* Podpora je plnohodnotná, ale vyžaduje nainštalovanie doplnku, ktorý nie je šírený pod licenciou GNU/GPL, teda sa ani nemôže nachádzať v distribúcii, ktorá má byť úplne zadarmo na celom svete. Tieto doplnky sa dajú veľmi ľahko získať na internete alebo DVD, niektoré z nich potrebujú súhlas s licenčnými podmienkami.

Upozorňujem, že „hudobný formát“ .cda je zle rozpoznávaný formát .wav v systémoch Windows. Nie je to samostatný formát!

Niektoré súbory však prehrať nepôjde (väčšinou wmv), je to zdôvodnené monopolom tej firmy, ktorú netreba menovať :)

Program Tuxguitar je kvalitná a navyše bezplatná náhrada Guitar Pro. Funguje rovnako dobre v Linuxe, ako aj vo Windows.

Množstvo efektov pre obrovské množstvo hudobných nástrojov (niektoré sú fakt bláznivé, napríklad telefón alebo helikoptéra), plná kompatibilita s Guitar pro.

Tuxguitar nie je v repozitároch – preto ho treba nainštalovať z Deb balíčka pre Ubuntu.

<http://www.tuxguitar.com.ar>

Na grabovanie hudby z audio CD úplne postačuje predinštalovaný program **Sound Juicer**. Zmeniť typ súboru z wav (audio kvalita) na ogg môžete priamo cez tento program. Pokročilé možnosti zmeny formátov zas pokryje **Audacity**. Audacity však predvolene nedokáže meniť formáty na MP3. Ide o chybu v Ubuntu. Tá sa dá napraviť nasledovným príkazom:

```
$ sudo mv /usr/lib/libmp3lame.so.0 /usr/lib/libmp3lame.so
```

Bola taktiež uvoľnená distribúcia **Ubuntu Studio** – určená pre nadšencov v oblasti zvuku, grafiky a videa. Ubuntu Studio bolo ohlásené zatiaľ len vo verzií 7.04, ale iba ako DVD formát. Dôvodom je prítomnosť obrovského počtu aplikácií v týchto oblastiach. Ubuntu Studio sa dá nainštalovať z DVD, alebo z inej distribúcie s použitím repozitárov:

```
$ sudo apt-get install ubuntustudio*
```

Poznámka: Ubuntu Studio sa nekamaráti s Edubuntu. Ak chcete mať obidve tieto distribúcie, pozorne čítajte všetky výpisy.

5.3.2 Úprava fotografií

Na úpravu fotografií môžete použiť výborný program Gimp. Umožňuje zväčšovanie a zmenšovanie, prehodenie do iného formátu vrátane nastavenia kvality, kreslenie, či pridanie mnohých efektov. Gimp je úplne zadarmo, a je portovaný pre množstvo operačných systémov. Linux či Windows je samozrejmá.

V linuxových distribúciách je Gimp väčšinou už nainštalovaný. Ak náhodou chýba, stačí nainštalovať. Napríklad cez repozitáre:

\$ sudo apt-get install gimp

Pre Microsoft Windows sa dá Gimp tiež nainštalovať, a samozrejme je tiež zadarmo :-). Môže sa inštalovať aj z CD Ubuntu, alebo len tak z internetu. Na chod však potrebujete nainštalovať najskôr gtk+ knižnice, ktoré tiež nájdete. Dajme si teda inštaláciu Gimpu vo Windows:

1. Vložiť CD Ubuntu počas chodu Windows
2. Ignorovať Autorun a preskúmať CD. Tam nájsť potrebné knižnice gtk+
3. Potom nainštalovať samotný Gimp

Tak a teraz by bolo dobré ukázať si, ako sa s ním robí. Urobíme si jednoduchý príklad. Z digitálneho fotoaparátu máme obrázok s rozlíšením 1600x1200. Chceme tento obrázok poslať kamarátke, ale je moc veľký (v kB). Tu je postup:

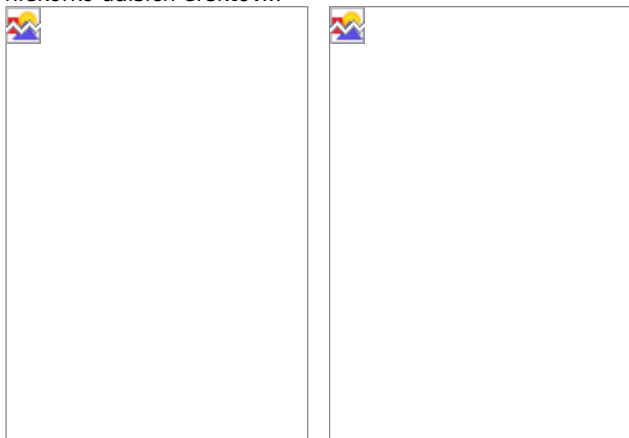
1. Otvoriť v Gimp-e
2. prejsť do obrázkov/veľkosť obrázka a zmeniť veľkosť – zmeňte väčšie z čísiel napríklad na 640, druhé číslo sa zmenší automaticky. Potvrďte
3. „Uložiť ako“, pod iným menom, napríklad obrazok2.jpg
4. Pri tabuľke na nastavovanie kvality si nastavte 80 – 90%. Nastavte si tiež náhľad

Zopár dobrých rád pre prácu s programom:

1. Cez poslednú ponuku hore (script-fu) si môžete podávať rôzne efekty
2. Ak sa vám zdá, že je na výber príliš veľa prípon, tak si to zjednodušte skratkami. Na JPG sa hodíte stlačením písmena J
3. Môžete mať otvorené množstvo obrázkov naraz, a kopírovať kúsky jedného do druhého
4. Pomocou Gimpu môžete tiež fotiť. Súbor => Získať => Snímka obrazovky
5. Kombinujte Gimp s inými programami. Napríklad s Hugin-om, na vytvorenie panoramatických snímok
6. Obrovské možnosti, hlavne pre webmasterov, ukrýva možnosť rozšírení **script-fu**, ktoré sú na hlavnom paneli Gimpu. Tu je jednoduchá ukážka nápisu vytvoreného v tomto programe:

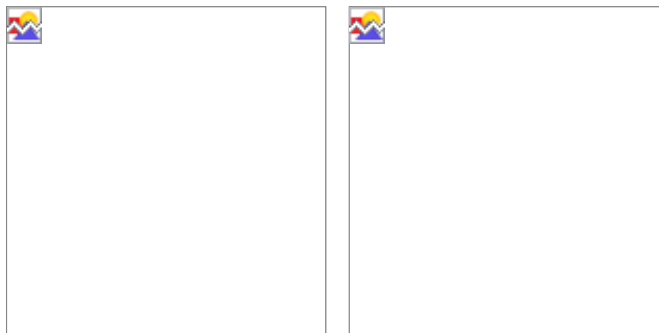

A niekoľko ďalších efektov...

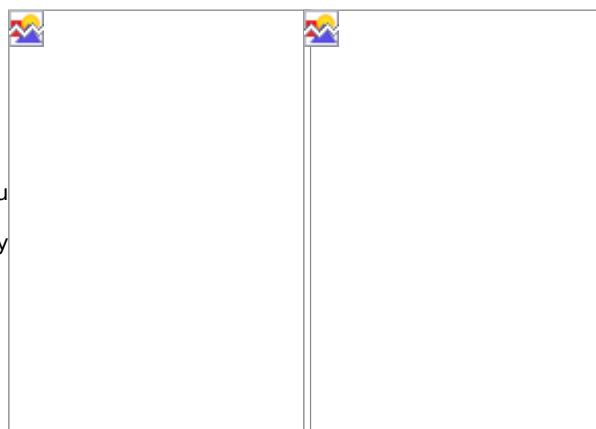
Efekt starej fotografie

Script-Fu => Dekorácia => Stará fotografia

Malé pohranie s farbičkami

Vrstva => Farby => Ofarbiť

Rozmazanie obrazu

Klávesová skratka S, alebo predposledné políčko v hlavnom paneli

Vlastnosti najznámejších typov obrázkov:

JPG je formát vhodný na fotografie, a dá sa jednoducho nastaviť jeho kvalita na stupnici. Nie je vhodný na čokoľvek iné. Najčastejšie používaná kvalita u JPG obrázkov je 80%, 85% a 90%.

GIF nie je vhodný na fotografie, ale vďaka malej veľkosti a podpore priehľadnosti je vhodný napríklad na rôzne tlačítka. Gif môže byť potom zmenený aj na jednoduchú animáciu.

PNG je vylepšená verzia GIFu. Umožňuje pracovať s viac farbami a s viac úrovňami priehľadnosti. Nepodporuje však animácie. Tento formát sa používa napríklad na Screenshots, prehliadač Internet Explorer 6 a starší nepozná priehľadnosť u tohto obrázku.

BMP je klasická bitová mapa. Umožňuje veľmi verné zobrazenie obrázku, ale za cenu obrovskej veľkosti.

5.4 Kancelária

5.4.1 OpenOffice.org

Ubuntu 7.04 využíva sadu kancelárskych aplikácií **OpenOffice.org** vo verzii 2.2.0. Je to sada obsahujúca:

- OpenOffice.org Writer
- OpenOffice.org Spreadsheet (Calc)
- OpenOffice.org Presentation (Impress)
- OpenOffice.org Database

Všetko sú to programy moderné, s dobrou kompatibilitou s inými kancelárskymi balíkmi, ako je napríklad **MS Office** (**Microsoft Word**, **Excel**, **Powerpoint**, **Access**). Okrem **OpenOffice.org** môžete používať ďalšie programy, vzdialené len niekoľko klikov v synapticu. Je to napríklad **AbiWord**, **Koffice**, **gnnumeric** a ďalšie.

Treba si samozrejme uvedomiť, že **Linux používa iné písma ako Windows**, takže všetko bude vyzerat trochu inak. Ale to sa dá niekoľkými krátkymi zásahmi zmeniť.

OpenOffice je schopný kontrolovať pravopis, vytvárať grafy a zložité tabuľky – a je úplne zadarmo pre Linux, aj pre Windows. Niektoré písma sa dajú pridať jednoducho inštaláciou balíčku **msttcorefonts** cez Synaptic alebo apt-get. Treba si však dať pozor na zložitejšie dokumenty obsahujúce makrá. Tie nemusia vyzerat úplne najlepšie, ak máme Microsoft Office na druhom počítači. Makrá z Linuxovej a Windowsovej verzie Openoffice.org „si rozumejú“.

Na obrázku hore **OpenOffice.org Writer**, plnohodnotná náhrada MS Word-u.

Open Document Format (ODF) má jednu veľmi zaujímavú vlastnosť. Je to obyčajná skladačka, zbalená formátom Zip. To znamená, že akýmkoľvek baliacim programom si môžete rozbaľiť dokument. Oddelíme tak text od obrázkov, čo sa môže hodiť, ak potrebujeme napríklad vybrať obrázky z prezentácie. Pri tvorbe tohto manuálu sa použila táto metóda, aby sa veľké obrázky (v KB) nahradili menšími. Celková úspora je dvojnásobná. Na akúkoľvek manipuláciu s obrázkami vám úplne postačí program **Gimp**.

ODT „skladačka“ je veľmi šikovná vlastnosť tohto formátu. ODT formát je úplne otvorený, môže sa ľubovoľne zmeniť. Nájdete tu roztriedené obrázky, texty a jeho formátovanie. Všetky obrázky sú v priečinku **Pictures**. Ak odstránime celú zložku, tak budú namiesto obrázkov len okraje. Zachováte tým celkovú stavbu dokumentu, ani jedno písmeno sa nepohne. Odstránením obrázkov Výrazne znížite veľkosť vášho dokumentu.

Otvoriť tento formát dokáže prakticky každý archivovací formát, keďže všetky súbory sú zabalené metódou Zip. V Linuxe je na to výborný program file-roller, známejší ako Správca archívov pre Gnome.

Poznámka pre používateľov Mint Linuxu 2.1 a 2.2: Vo vašej distribúcii sa nachádza OpenOffice.org vo verzii 2.1. Preto nebudú niektoré veci kompatibilné s Ooo 2.0.4. ide napríklad o kontrolu slovenského jazyka. Mint Linux 2.x je založený na Ubuntu Edgy Eft.

Ak vám funguje OpenOffice.org veľmi pomaly (máte napríklad malú pamäť RAM), nainštalujte si quickstarter, vyskúšajte jednoduchší textový editor Abiword, tabuľkový editor Gnumeric, alebo kompletnú sadu programov pre prostredie KDE – KOffice.

Porovnanie podporovaných formátov Microsoft Word 2000 a OpenOffice.org Writer 2.2:

	.ODT	.SXW	.DOC	.TXT	.RTF	.PDF	.VOR	.HTML	.PSW	.XML	.WPS	.602
OOo Writer	Predvolený formát	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie
MS Word	Nie*	Nie	Predvolený formát	Áno	Áno	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Áno	Áno

*Podpora pre ODT je možná pomocou doplnku od firmy Sun:

Predvolené formáty v kancelárskych balíkoch

	Microsoft Office	OpenOffice.org 2.x	OpenOffice.org 1.x
Textový dokument	.DOC	.ODT	.SXW
Tabuľkový dokument	.XLS	.ODS	.SXC
Prezentácia	.PPT	.ODP	.SXI

OpenOffice.org Calc, plnohodnotná náhrada Microsoft Excel. Výpočtové funkcie cez vzorce sú samozrejmosťou. Tak isto, ako export hotového dokumentu do formátu pre Microsoft Excel.

ODF formát už aj na Slovensku sa uprednostnil v štátnej správe pred formátom .doc.

Nastavenie vychádzajúceho formátu sa dá nastaviť pomerne jednoducho. Stačí navštíviť **Nástroje/Možnosti/Načítať a uložiť**. Tam si môžete dať aj automatické ukadanie do .doc, .rtf a ďalších formátov.

Nepáči sa vám, ako vyzerajú ikonky v OOo? Vypadli vám úplne? Pridajte si ďalšie:

\$ sudo apt-get install openoffice.org-style*

5.4.2 Vytvorenie PDF z obrázka

Potrebuje vlastne len OpenOffice.org. A samozrejme nejaký ten obrázok, prakticky sa hodí naskenovaný. Takže zoskenujeme a uložíme do niektorého formátu, napríklad JPG, PNG a mnohých ďalších.

Ďalší postup je veľmi jednoduchý:

1. Otvoríte OpenOffice.org Writer
2. Nastavíte nulové okraje zo všetkých strán (Formát => Strana => Strana) a potvrdíte (rozsah tlače nie je pre nás teraz potrebná)
3. Vložíte obrázok (Vložiť => Obrázok => Zo súboru, alebo tiež Vložiť => Obrázok => Skenovanie)
4. Natiahnete na celú A4 (ak treba)
5. Uložíte ako PDF (Súbor => Export do PDF)

5.4.3 Ostatné

Inštalácia prídavných písiem:

```
sudo apt-get install ttf-ubuntu-title xfonts-intl-european gsfonts-x11 cabextract msttcorefonts ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sifonts xfonts-terminus xfonts-terminus-dos  
sudo fc-cache -f -v
```

Na stránke <http://www.webpagepublicity.com/free-fonts.html> je približne 6500 pekných, voľne prístupných písiem, ktoré si môžete ľahko stiahnuť a ihneď používať. Vytvorte si vo vašom domovskom priečinku adresár **.fonts**, a stiahnite tam to písmo. Okamžite ho budú poznať aplikácie. Celá cesta by mala byť napríklad **/home/stano/.fonts**. Zobrazenie fontov v celom systéme si môžete nastaviť v **menu Systém/predvoľby/Písma**.

Tak a máme nastavené programy a písma. Chcelo by to však aj niečo vytlačiť... Nastavenie tlačiarne nájdeme v **menu Správa/Tlačiarne**, ďalšie nastavenia sú pre zmenu v **menu Predvoľby/Tlačiarne**.

Tak a asi by bolo dobré ukázať aj inštaláciu **Microsoft Office**. Áno, počujete dobre. MS Office ide bez problémov pod Linuxom, rovnako ako Internet Explorer. Ako teda na to? Testované s MS Office 2000.

- 1) Nainštalovanie programu Wine. Použite pri tom Synaptic, bežné textové apt-get, alebo čokoľvek iné. Vo verzii Ubuntu 7.04 je Wine súčasťou systému, a tak sa inštalovať nemusí :-)
- 2) Nastavte si Wine. Napíšte do okna, vytvoreného stlačením skratky ALT+F2: **winecfg**
- 3) Vložte CD s MS Office, a spustíte klasickým dvojklikom inštalátor. Vyberte ľubovoľné súčasti, a nezmeňte inštaláciu adresu
- 4) Stlačte **menu Miesta** a tam váš domovský priečinok. Stlačte klávesu CTRL+H (zobrazenie skrytých priečinkov), a prejdite do priečinku **.wine** a vyhľadajte si MS Office
- 5) Spustíte napríklad **WINWORD.EXE**
- 6) Ak funguje, tak si pridajte ešte odkaz na plochu. Ako príkaz zadajte:
wine /home/stano/.wine/drive_c/Program\ Files/Microsoft\ Office/Office/WINWORD.EXE
wine /home/stano/.wine/drive_c/Program\ Files/Microsoft\ Office/Office/EXCEL.EXE
- 7) Modifikujte príkaz. Vymenite moje meno (stano) za vaše meno. Musí byť rovnaké, ako vaše prihlasovacie
- 8) Stiahnite si ikonku. Ikonu na Word alebo Excel nájdete v Google:
<http://images.google.com/images?q=word&imgsz=icon&ndsp=18&svnum=10&hl=sk&client=opera&rls=en&start=0&sa=N>
<http://images.google.com/images?svnum=10&hl=sk&imgsz=icon&client=opera&rls=en&q=excel&btnG=H%C4%BEada%C5%A5>
- 9) Zmeňte si ikonku. Stačí kliknúť na zástupcu MS Word alebo MS Excel, a stlačiť vlastnosti. Naľavo od slova názov je aktuálna ikonka, ktorú si môžete jednoducho zmeniť.

Predvolené kancelárske balíky:

Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu 6.06	Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu 6.10	Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu 7.04	Xubuntu 6.06 – 7.04	Mint Linux 2.0	Mint Linux 2.1 a 2.2	Mint Linux 3.0
OOo 2.0.2	OOo 2.0.4	OOo 2.2.0	Abiword + Gnumeric	OOo 2.04	OOo 2.1	OOo 2.2

Program Abiword. Rovnako ako OpenOffice.org, tiež je viacplatformový. Má dve základné vlastnosti – jednoduché ovládanie podobné na Wordpad, a vhodnosť aj pre pomalšie počítače, keďže je oveľa menší a nenáročnejší ako iné programy.

Inštalácia:

```
$ sudo apt-get install abiword
```


KOffice je kompletný balík aplikácií, podobne ako OpenOffice.org. Uplatní sa napríklad tam, kde sa šetrí miestom. Typickým príkladom sú niektoré LiveCD distribúcie. KOffice je predvolene určený pre prostredie KDE. Z distribúcií založených na Ubuntu je v KDE verzii Mint Linuxu.

Inštalácia:

```
$ sudo apt-get install koffice
```


5.5 Hry

Hry v Ubuntu sú... a ak dobre počítam, tak v základnej inštalácii ich je 16 :-). Nechýbajú míny, červík, mahjongg a ďalšie. Vo Feisty sa objavilo tiež Sudoku a Šachy.

V repozitároch sú samozrejme aj pecky ako napríklad **Supertux** alebo **Planet Penguin Racer**. Ak je tu niekto, kto rád posúva armády a likviduje svojou taktikou protivníkov, nemal by si nevšimnúť hru **Battle For Wesnoth**. Z herných potešení pre Linux si môžete stiahnuť aj **FreeCraft** (klon Warcraftu 2), **Frozen Bubble** a ďalšie. Cez **Wine** sa dá rozchodiť napríklad **Open TTD**, **Starcraft**, alebo po malých úpravách aj **Counter-Strike**. A tiež poriadna Linuxová akčná hra s názvom **Americas Army**.
Vôbec nie je zlý nápad siahnuť aj po balíčku **kdegames** priamo v Synapticu. Alebo si v Synapticu vyhľadať všetky hry a potom dlho vyberať :-). Prípadne inštalovať všetko :-).
Nádherná hra aj so slovenčinou, ktorú by nemali prehliadnuť priaznivci hry Worms, sa nazýva **Wormux**.
Na stránke <http://linuxos.sk/?show=hry>, sa nachádza niekoľko linkov na hry...

Na blogu Petera Búra (<http://bur.blog.sme.sk/c/22376/Bitka-o-Wesnoth.html>) si môžete prezrieť návod na Wesnoth.

Chcel by som si zahrať poriadnu hru, napríklad Warcraft III. Ako na to? http://wiki.ubuntu.cz/Warcraft_3

Niekoľko ďalších výborných hier, ktoré sú samozrejme úplne zadarmo:
<http://www.etfgame.com>
<http://www.truecombatelite.net>

Inštalácia známej hry **Open TTD**, teda Open Transport Tycoon Deluxe. Potrebujeme:

- Originálnu verziu Transport Tycoon Deluxe pre Dos/Windows. Tá sa dá stiahnuť zo stránky <http://data1.edisk.cz/stahni/88dac22ff08279920786258eb31971297c11a3f7>
- DEB balíček OpenTTD, stiahnutý zo stránky <http://openttd.org>

1. Nainštalujte DEB balíček
2. Z pôvodnej verzie skopírujeme súbor `sample.cat` a všetky súbory s príponou `.grf` do priečinku `/usr/share/games/openttd/data` urobíme to cez Nautilus (klasický správca súborov) s právami roota:
ALT+F2: `gksu nautilus`
Ďalej skopírujte všetky súbory z priečinku `gm` pôvodného TTD do priečinku `/usr/share/games/openttd/data/gm`
3. Spustíte cez:
ALT+F2: `openttd`
4. Pridajte si na plochu zástupcu. Vytvorte nový spúšťač, a ako príkaz napíšete **openttd**. Ikonka programu už bude v zozname ponúkaných ikoniek.

Inštalácia hry **Bitka o Wesnoth**. Verzia 1.1.8 je v repozitároch Ubuntu 6.10, verzia 1.2.3 je v 7.04. Rozoberiem však inštaláciu najnovšej verzie. Potrebujeme:

- Nainštalované programy na kompiláciu (kapitola 4.1.4)
- Zdrojové kódy zabalené cez tar.gz (Source) zo stránky <http://wesnoth.org>

1. Stiahnete a rozbalíte, napríklad do `/home/moje_meno/wesnoth`
2. Dostanete sa cez konzolu do tohto priečinka
`$ cd wesnoth/wesnoth*`
3. V konzole začnete konfigurovať
`$./configure`
4. Príkaz `make` (bude to trošičku trvať :P)
`$ make`
5. Samotná inštalácia (už sú potrebné aj práva root-a)
`$ sudo make install`
6. Spustíme cez **ALT+F2: `wesnoth`**
7. Pridáme si ikonku na plochu. Ako príkaz použijete slovo **wesnoth**. Ikonka je k dispozícii.

Ďalšia hra, ktorá je úplne perfektná na premazanie závitov, sa vola Fish Fillets. Hra je pôvodne z Česka, a to aj s príjemným a často vtipným dabingom. Riešate problémy pomocou dvoch rybičiek. Jednej malej, peknej, a ešte raz malej... A jednej väčšej a silnejšej... Vašou úlohou je dostať sa von z miestností, čo je však väčšinou zložitejšie ako vyzerá...

Malá ryba má pekný ženský hlások, dokáže prejsť prakticky cez každú prekážku, a väčšinou zachraňuje veľkú rybu. Veľká ryba je málo obratná pre prechádzaní rôznymi úsekmi, ale zároveň je schopná dvíhať a udržať oceľové predmety.

Inštalácia:
`$ sudo apt-get install fillets-n*`

Neviete pohnúť s niektorým levelom? Skúste <http://fillets.webz.cz> :)

Spustenie:
ALT+F2: `/usr/games/fillets`

Pohľad na 16 základných hier v Ubuntu Feisty Fawn...

OpenTTD

Bitka o Wesnoth

Fish Fillets

5.6 Estetika

Gnome, KDE, XFCE a ďalšie rozhrania majú stránky s obsahom na zmenenie estetických vlastností. Sú to stránky:

<http://gnome-look.org>

<http://kde-look.org>

<http://xfce-look.org>

A rovnako aj ďalšie stránky. Dajú sa tu zohnať prihlasovacie okná, pozadia, zvuky a ďalšie. Postup pri inštalácii témy, ako napríklad <http://www.gnome-look.org/content/show.php?content=32510>, je nasledovný:

1. Stiahnuť si tému na disk
2. Spustíte menu **Systém/Predvoľby/Téma**
3. Stlačíte na tlačítko „inštalovať tému“.
4. Vyhľadajte stiahnutý tar.gz archív a použite ho.
5. Pri tabuľke, či okamžite použiť novonainštalovanú tému, potvrdíte. A to je všetko. Systém by už mal vyzeráť trochu inak...

V samotnom Ubuntu, rovnako ako ďalších variantoch, je pár jednoduchých tém.

Môžete si ich ľahko premieňať. V Gnome sa menia v menu

Systém/Predvoľby/Téma.

Ak hľadáte potlač CD, alebo rovno celé obaly na *Ubuntu, môžete ich stiahnuť zo stránky: <https://wiki.ubuntu.com/DIYMarketing>

Témy, ikony a pozadia sa uskladňujú na týchto adresách:

`/usr/share/themes`

`/usr/share/icons`

`/usr/share/wallpapers`

`/usr/share/backgrounds`

Chcete mať jeden panel? Alebo ich chcete osem? Žiadny problém. Stačí, ak kliknete v prostredí Gnome, KDE alebo XFCE na ľubovoľný panel, a nájdete tam niečo ako **nastaviť panel**. S nastavením sa dá vyblázniť do nemoty :) Predvolene v Ubuntu je to vyriešené dobre, ale tak vždy záleží na Vás, aká bude Vaša finálna podoba.

5.7 zavádzanie systému

5.7.1 Zavádzač

Zavádzač je program, ktorý vám **umožní zvoliť si**, ktorý **operačný systém** chcete spustiť. Dá sa samozrejme nastaviť. Ubuntu používa zavádzač **Grub**. Pre nastavenie otvorte terminál (**menu aplikácie/príslušenstvo/terminál**) a napíšete do neho:

```
$ sudo cp -p /boot/grub/menu.lst /boot/grub/menu.lst_zaloha
```

```
$ sudo gedit /boot/grub/menu.lst
```

vytvorenie kópie a otvorenie daného súboru v programe **gedit**.

Teraz stačí už len nastaviť, ako len chcete. Všimnite si, že **Linux berie na vedomie len tie riadky, kde NIE JE znak #**. Nič na tom nemeňte. Úplne dole máte viac možností spustenia Ubuntu, stačí ak si necháte len jeden (ten najvyššie) a necháte si ďalší systém ak ho máte (napríklad Windows). Ostatné sú rôzne núdzové spustenia. Lepšie je ich nechať, ale tak to je vlastne na vás. Odporúčam nastavovať GRUB až po aktualizácii systému (pridá novšie jadro)

Ako nastaviť, aby sa predvolene spúšťal Windows? V súbore si dajte vyhľadať slovo **default**. Je pri ňom číslo, konkrétne nula. Takto si nastavíme, ktorý systém sa bude predvolene spúšťať. Ak teda chceme Windows, tak si zmeňme nulu na to číslo, v akom poradí sa nachádza. Po zrušení všetkých prídavných modulov, keď vám ostane len Linux a Windows, zmeňte hodnotu **default** na 1. Viac informácií (ak je náhodou treba) je na stránke: <http://itly.blogspot.com/2007/01/start-windows-by-default-with-ubuntu.html>

V tomto súbore (niekedy vyššie) nájdete aj atribút **timeout**, čo je čas v sekundách pred spustením predvoleného systému. Môžete tento čas zmenšiť, ale nedávajte hodnotu nižšiu ako 5. V súbore je aj tzv. **Example**, takže ukázkové vyplnenie. Ak by vám niekedy vypadol zavádzač a nebolo by možné spustiť Windows, stačí len premiestniť ukázkový text tam, kde sú informácie o zobrazení Ubuntu. A samozrejme to potom odkomentovať. Môžete mať operačných systémov aj 100 samozrejme... Ak chcete nejaké farbičky, odkomentujte riadok s vymenovanými farbami.

Ak sa nejakým spôsobom zavádzač poškodí, môžete ho opraviť pomocou kapitoly 15.4.

Ak chcete vlastný obrázok v Grube, dobrý postup je nasledovný. Najskôr nainštalujte cez nejaké témy pre Grub:

```
$ sudo apt-get install splashimages*
```

Následne si otvorte konfiguračný súbor Grubu:

```
$ sudo gedit /boot/grub/menu.lst
```

V hornej časti súboru je meno pozadia. Môžete si dať ktoréhoľvek iné, nájdete ich v zložke `/boot/grub/splashimages`. Posledným krokom je vymazanie dvoch riadkov o farbách. Je tam spomínané „pretty colors“. Jednoducho to vymažte. uložte a reštart PC...

5.7.2 Prihlasovanie okno

Prihlasovacie okienko, známe skôr pod skratkou **GDM**, si môžete jednoducho zmeniť. Použijeme ako príklad prihlasovanie s motýľom, ktoré si stiahneme z adresy

<http://www.linuxos.sk/downloads/gdm/GDM-Butterfly.tar.gz>

Stačí tento súbor uložiť na disk (najlepšie do `/home/moje_meno/motyl`) a spustiť jednoduchý nástroj na zmenenie GDM. Nájdeme ho v **menu Systém/Správa/Prihlasovacia obrazovka**.

Ak sa nič nezmení pri odhlásení, tak treba reštartovať počítač.

Výber v samotnom programe je jednoduchý – stačí vybrať súbor **tar.gz** (teda nerozbalovať ho predtým).

Zaujímavé prihlasovanie okná a iné doplnky sa dajú nájsť aj na stránke „satanistického“ Ubuntu. Inštalácia cez Apt-get:

```
sudo apt-get install satanic-wallpapers usplash-theme-satanic satanic-gdm-themes
```

5.7.3 Automatické prihlasovanie

Nechce sa vám čakať, a otravuje vás prihlasovanie? Veľmi jednoduchá pomoc!

Bez písania hesla sa vám samozrejme môže dostať do PC hocikto, ale ak používate počítač sám (prípadne sama), alebo v domácnosti, tak je vám heslo zbytočné...

V **Gnome** navštívime nastavenia a zmeníme to.

Takže **menu Systém/Správa/Prihlasovacia obrazovka/Bezpečnosť**. Môžete to nastaviť nejako nasledovne:

Dajte si veľký pozor – ak pridáte **kubuntu-desktop** a zmeníte GDM na KDM, tak budete musieť automatické prihlásenie nastavovať ešte raz. A znovu budete musieť písať heslo :-).

5.8 Napaľovanie v Linuxe

Samozrejme v Ubuntu, tak ako aj v akomkoľvek inom Linuxe, nájdete programy na napaľovanie CD a DVD. CD vypálené v Linuxe pustíte kdekoľvek, rovnako ako CD vypálené v prostredí MS Windows bez problémov spustíte v Linuxe.

Medzi najznámejšie Linuxové grafické napaľovacie programy patrí **K3B** a **GnomeBaker**. K3B je určený pre prostredie **KDE**, GnomeBaker pre zmenu pre **Gnome**. Ktorý je lepší? Tak to je ťažko povedať. Obidva sú zadarmo, a tak si môžete otestovať sami. Môžete tiež skúsiť jednoduchšie programy, ako napríklad **XfBurn**, do tretice určený pre **Xfce**. Ubuntu má tiež jednoduchý samostatný program na vypaľovanie.

Každý program zvláda napaľovanie tzv. ISO obrazu. Na čo si však treba dať pozor, ukladajte sťahované ISO obrazy DVD (napríklad iný Linux) na iný disk ako na FAT32, ktorý má obmedzenie na 4GB :(

ISO súbor môžete vytvoriť cez konzolu, alebo tiež cez GnomeBaker. Vyberte si, či chcete napáliť CD alebo DVD. Potom presuňte súbory do dolnej časti, a zvolte napáliť. Vyhľadajte možnosť „iba vypáliť obraz disku“ A potvrdte.

Prostredie programu GnomeBaker. Uvedeným spôsobom môžete veľmi jednoducho napáliť CD či DVD z iso súboru. Napríklad CD Ubuntu :-)

Aj do Linuxového sveta zavítal program Nero. Môžete ho stiahnuť a používať, ale nie je zadarmo. V čase písania tohto manuálu ešte nebola verzia pre Ubuntu, a keby aj bola, tak radšej budem používať nejaký dobrý bezplatný softvér. Mňa osobne chytil za srdce Gnomebaker :)

Ukážka kliknutia na súbor s príponou .iso

Napaľovanie CD/DVD priamo v Gnome. Potrebujete len stlačiť na **menu Miesta/Vytváranie CD/DVD**, a preniesť do novo otvoreného okna želané súbory (klasika z Nautilusu, systémom „z okna do okna“)

A hneď je jasné, kto zapálil Rím :-D

Nero má portovanie aj pre Linux, a aj tu je to platený program. Napriek tomu nie je najlepším programom pre tento operačný systém...

5.9 Klávesové skratky

Klávesové skratky sa dajú zmeniť v Gnome. Stačí teda naklepať menu **Systém/Predvoľby/Klávesové skratky**.

Najdôležitejšie klávesové skratky:

ALT+F1

Otvorenie hlavného menu.

ALT+F2

Dialóg na spustenie akejkoľvek aplikácie.

CTRL+ALT+BACKSPACE

Reštartovanie X servera. Takže Vás z Gnome (alebo z niečoho iného) vyhodí, a znovu sa prihlásite.

CTRL+C

Kopírovanie. V terminály sa používa defaultne skratka **SHIFT+CTRL+C**.

CTRL+V

Vloženie. V terminály sa používa defaultne skratka **SHIFT+CTRL+V** alebo **SHIFT+INSERT**.

PRINT SCREEN

Odfotenie, teda vytvorenie screenshotu zo všetkého, ako je práve spustené.

ALT+PRINT SCREEN

Odfotenie, pričom sa berie do úvahy len aktívne okno, na ktoré ukazuje kurzor. Linuxové programy sú natoľko otvorené, že si fotiaci program ľahko zistí meno daného okna.

ALT+TAB

Premenenie okna programu pomocou malého okienka.

ALT+ESCAPE

Premenenie okna programu priamo.

CTRL+ALT+LEFT

Prepnutie na pracovnú plochu vľavo.

CTRL+ALT+RIGHT

Prepnutie na pracovnú plochu vpravo.

CTRL + T

Otvorenie nového tabu, teda záložky, v Internetovom prehliadači (Opera, Firefox, Konqueror...)
V Konquerore sa používa, aj keď je správca súborov.

CTRL+W

Zatvorenie aktuálneho tabu (záložky)

ALT+F4

Zatvorenie aktuálneho okna.

CTRL+N alebo CTRL+SHIFT+N

Otvorenie nového okna.

CTRL+H

Zobrazenie skrytých adresárov (napríklad .wine). Často sa tiež stretnete so slovom **.hidden**.

Ďalšie skratky:

<http://ubuntuforums.org/showthread.php?t=50794>

Nastavenie klávesových skratiek v prostredí Gnome. Odporúčam nastaviť si napríklad skratku pre spustenie terminálu. Toto nastavenie nájdete v menu **Systém/predvoľby/Klávesové skratky**.

Klávesové skratky sa v KDE nastavujú cez:

K menu/Ovládacie centrum/Prístupnosť a regionálne nastavenia

5.9 Gconf-editor

Gconf-editor je grafický nástroj na nastavovanie Gnome a Gnome aplikácií (využívajúcich knižnice gtk+). Dá sa spustiť pomocou:

ALT+F2: gconf-editor

Čo sa dá vlastne nastaviť? Cez pozadie plochy, písma, veľkosti okien po nastavenia siete.

Podobné editory majú aj internetové prehliadače. Stačí napísať vo Firefoxe do adresového riadku:

about:config

A u Operry:

opera:config

6.1 Bezpečnosť

Linux je bezpečný, a tak môžeme chodiť kde chceme. Je to pravda?

Ak používate **dual-boot**, tak si dajte pozor. Môžete stiahnuť nechtiac vírus, ktorý sa vám uloží na disk C. Takže Linuxu sa nič nestane, ale môže narobiť problémy, keď spustíte Windows. Táto šanca je však veľmi malá. Linux je bezpečný. A je na to viac dôvodov:

- Vírusy postihujú Windows, a nie Linux (česť máličko výnimiek, ktoré sa môžu zanedbať). Vírusy a iný škodlivé kódy vytvárajú ľudia, ktorý nenávidia Microsoft. Je už jedno z akého dôvodu.
- Linux je inak postavený. Takže ak sa má vírus nakopírovať do disku C, má smolu. Jednoducho ho nenájde, a tak nič zlé neurobí.
- Internet Explorer, alebo inak povedané brána vírusom otvorená dokorán, je len v OS Windows. Linux používa bezpečnejšie prehliadače (napríklad Mozilla Firefox, Opera, a mnohé ďalšie)
- Operačné systémy založené na Unixe vyžadujú heslo roota pri inštalácii softvéru alebo väčšej zmene v systéme. Takže ako bežný užívateľ sa nemáte čoho báť.
- Spam, reklamné okná a veci tomu podobné – s tým problémy jednoducho nemáte. Všetky nanútené programy na „boj so spamom“, ktoré nechcete ale nainštalujú sa, sú určené pre Windows.
- Linux nemá databázy registrov, takže rôzne potvorky, ktoré sa vám normálne do Windows registrov natlačia, sú na Linuxe úplne neškodné.
- Ak by ste mali akýkoľvek problém s bezpečnosťou, vždy viete kde rýchlo nájdete informácie. Na internetových stránkach, či u technologicky vyspelejších užívateľov. Skúsenosti s PC sú u „Linuxákov“ oveľa vyššie ako u „Windowsákov“.
- Keďže je Linux bezpečný, nepotrebuje žiadne antivírus, žiadne programy pre boj so spamom a tak ďalej...

Zdá sa vám to neuveriteľné? možno príliš dlho používate komerčný softvér od nemenovanej spoločnosti z Redmontu :-)

Pod Linuxom fungujú aj tzv. P2P programy. Napríklad aj LimeWire, či jeho klon FrostWire. FrostWire sa dá so všetkým potrebným nainštalovať aj cez **Automatix**.

Program **wget** vám umožní stiahnuť ľubovoľný program z internetu, stačí vedieť jeho adresu. Dá sa stiahnuť napríklad aj tento manuál :-)
\$ wget -c http://ubuntu.kayle.sk/umanual.odt

Nemôžete spustiť grafické prostredie (alebo nechcete) a chcete surfovať po internete? Pomôže vám program **Links**:
links http://google.com

6.2 Nastavenie

Zadanie IP adresy, masky, brány a DNS serverov sa nastavuje v menu **Systém/Správa/Sieť**. Je možné rozchodiť Internet už počas inštalácie Ubuntu, keď nabehne ako Live CD. Keď si nastavíte vstupné čísla, môžete sa pripojiť do internetu cez Firefox, či písať s kamarátmi cez Gaim. A samozrejme môžete sťahovať nové súbory cez Synaptic.

Nastavenia IP adresy, masky a brány sa zapisujú do súboru **/etc/network/interfaces**. Môžeme ho upraviť napríklad cez konzolu príkazom:
\$ sudo gedit /etc/network/interfaces

Takto vyzerá tento súbor u mňa (čísla sú trošku zmenené samozrejme):

```
auto lo
iface lo inet loopback
auto eth0
iface eth0 inet static
    address 100.100.1.100
    netmask 255.255.255.0
    gateway 100.100.1.100
    # dns-* options are implemented by the resolvconf package, if installed
    dns-nameservers 123.45.67.8 123.45.67.9
```

Nastavenia DNS serverov (ak máte statické údaje, teda nemáte nastavené dynamicky cez DHCP):
\$ sudo gedit /etc/resolv.conf

```
nameserver 123.45.67.8
nameserver 123.45.67.9
```

Zmena Mac adresy:

```
$ ifconfig etho hw ether 12:34:56:78:90:12
```

Pri nastavovaní tiež môžu pomôcť stránky:

<http://www.vigor318.ic.cz/Ubuntu>
<http://www.linuxos.sk/clanok.php?clanokid=200>
<http://www.pwc.sk/oss/flarion>

Nastavenie siete cez textové príkazy nájdete v kapitole 12.4.

6.3 Tvorba stránok

Na tvorenie stránok si môžete stiahnuť programy ako napríklad Bluefish, Nvu, Screem, QuantaPlus a ďalšie, alebo použiť textové editory. Medzi najlepšie patria gedit a kwrite. Treba si však dávať pozor na to, ako www stránky vytvárate. Linux totiž používa iné písmo ako Windows, a taktiež každý prehliadač zobrazuje inak. Ak chcete, aby bol obsah dobre čitateľný, ukladajte ho ako UTF-8. Pri nesprávnej manipulácii môžete prísť o diakritiku! Na tvorbu drobnej webovej grafiky samozrejme odporúčam program **Gimp**.

Máte web? Nemáte? Lahká pomoc :) **OSWD** je skratka pre Open Source Web Design. Nájdete tú predlohy, podľa ktorých si môžete veľmi rýchlo urobiť vlastné stránky. A to nie spôsobom „hacknem a ukradnem“, ale priamo kvalitné dizajny ktoré sú voľne dostupné – niekedy aj s postupom čo a ako robiť.

Na stránku **oswd.org** môžete tiež pridávať grafické dizajny, a tie stávajúce ďalej upraviť a uviesť ako vlastné dielo – samozrejme dobré je informovať o tom autora, alebo dať zmienku o pôvodnom tvorcovi dizajnu. Niektoré to vôbec ani nevyžadujú.

6.4 Toolbar pre Firefox

Urobil som Toolbar pre prehliadač Mozilla Firefox, kde nájdete veľmi rýchlo pomoc, odkazy, a ďalšie funkcie. Nájdete ho na stránke:

<http://ubuntukaylesk.communitytoolbars.com>

Tu nájdete opis inštalácie: <http://www.conduit.com/ffinstallation.aspx?ToolbarId=CT441127>

6.5 BitTorrent a iné P2P siete

BitTorrent je čoraz častejšia metóda, na sťahovanie a posielanie súborov, inak povedané je to jedna z P2P sietí. Stačí si cez internetový prehliadač stiahnuť súbor .torrent. Ubuntu používa jednoduchý ale účinný program, ktorý spustíte kliknutím na súbor .torrent na disku, alebo cez skratku ALT+F2 a napísaním `gnome-btdownload`. Zaujímavý klienti sú tiež Azareus a Ktorrent, alebo použijete BitTorrentový klient zabudovaný v Opere. Môžete vyhľadať všetky torrenty cez google, napríklad príkazom `ubuntu ext:torrent`.

Seeder je počítač, na ktorom je celý obsah. Od neho sa potom súbor ďalej sťahuje. Leecher je počítač, ktorý má len časť celkového objemu dát. Postupne sa z Leechera stane Seeder – teda ak to samozrejme nevzdá. Od obidvoch môžete sťahovať. Ideálna situácia je 0 Leecherov a nekonečno Seederov. Vtedy by mala byť vaša rýchlosť sťahovania najrýchlejšia.

Prostredie programu KTorrent

TIP: Najviac ľudí využívajúcich Torrenty je zo Spojených štátov. A najviac počítačov je pustených poobede a večer. Ak uvážite časový posun (o 8 hodín menej), tak zistíte, že najviac sa oplatí nechať počítač spustený cez noc.

Ako inštalovať rôzne P2P programy? V Ubuntu máme na to experta – Automatrix2!

Upozorňujem – nelegálnym sťahovaním hudby, filmov atď porušujete práva a okrádajte spoločnosti ktoré distribuujú tieto produkty. Kým sa rozhodnete len tak si stiahnuť niečo nelegálne, vyhľadajte si na internete informácie o možnostiach legálneho používania podobných produktov.

Chýba vám nejaký konkrétny P2P program? Tak to ťažko :-) P2P programy totiž patria do rôznych skupín, podľa toho, ako fungujú. Sieť Gnutella používa napríklad BearShare, LimeWire, FrostWire a určite ešte niečo. Cez každý z týchto programov však nájdete úplne rovnaký obsah.

6.6 Komunikácia

Instant Messaging (IM) program Gaim je výbornou náhradou programu ICQ, ale aj niektorých ďalších programov. Dokážete totiž fungovať s viac protokolmi. Niekomu môže byť chvíľku nepríjemné, kým si zvykne na ovládanie, potom je to však v pohode. Svoje ICQ číslo (ja osobne veľmi nepoužívam viac protokolov) treba napísať do kolonky **Screen Name**. **Password** tak to je jasné, a ako **alias** si nastavte nejaké oslovanie. Stačí si samozrejme pozrieť obrázok hneď vedľa tohto textu. Ak heslo nezaadáte, tak ho musíte potom samozrejme vždy vypisovať, čo je pre bezpečnosť prínosom. Nastavenia programu sa dajú nájsť najlepšie stlačením skratky **CTRL+P** alebo vyhľadaním v **Tools/Preferences**. Odporúčam nastaviť napríklad prehliadač, kde sa budú otvárať odkazy. Pluginy sa dajú pohodlne prispôsobiť, a samozrejme pridať ďalšie. Ak ich nemáte, stačí doinštalovať cez Synaptic. Gaim podporuje protokol ICQ, MSN, IRC, Jabber... Samozrejmosťou je komunikácia s inými klientmi pod inými OS.

Gaim bol nedávno premenovaný na Pidgin, kvôli nejakým licenciám zo strany firmy AOL. Pidgin dokáže tiež presúvať súbory cez ICQ protokol, čo mnohé linuxové programy nedokážu.

Ubuntu však pozná viac programov. V základnej výbave nájdeme program Ekiga, pomocou ktorého môžete telefonovať s hocikým, kto používa tiež tento program. Známejším a viac používaným je však Skype, ktorý môžete ľahko nainštalovať. Môžete nainštalovať viac programov na prácu s tým istým protokolom. Napríklad pre ICQ protokol môžete nainštalovať Gaim, Kopete, Licq, Alicq, Gnomeicu... Jednoducho si môžete vybrať. Používateľov IRC zas poteší xChat.

Pre používateľov Dapper Drake: Môžete mať naraz aj Gaim 1.5, aj Gaim 2.0 (premenované na Pidgin). Jednoducho stačí novší nainštalovať, a ak chcete, tak starší môžete vyhodiť.

Inštalácia Skype je veľmi ľahká. Stačí si nastaviť repozitáre a inštalovať v Synaptiku alebo cez apt-get:
`$ sudo apt-get install skype`

Nastavenie Gmail účtu v populárnych e-mailových programoch: <http://www.linuxforums.org/forum/linux-tutorials-howtos-reference-material/41552-complete-guide-using-gmail-thunderbird-mozilla-mail-evolution-kmail.html>

Hore je veľa popísané o ICQ. Ale existuje aj oveľa lepšia sieť ako komerčné ICQ – slobodný Jabber. Viac o ňom nájdete napríklad na <http://icq.xmpp.cz>. Osobne používam obidve siete, ale ak potrebujem pomoc od skúsenejšieho používateľa, tak rozhodne cez Jabber. V Linuxe navyše máte často programy, ktoré poznajú množstvo sietí. Už som vyššie spomínal Gaim (Pidgin) či Kopete. Geniálnymi Jabber klientami sú tiež PSI (pre KDE) a Gajim (pre Gnome/XFCE). Samozrejme každý klient môžete použiť hocikde. Aj v MS Windows...

Jabber používa napríklad tiež Google. Viac info na <http://www.google.com/talk/otherclients.html>

Ak chcete zdieľať internet, vyskúšajte program Firestarter. Všetko potrebné nastavíte niekoľkými kliknutiami.

6.7 Internetové prehliadače

6.7.1 Mozilla Firefox

Pre prispôsobenie práce s aplikáciou **Mozilla Firefox** a rozšírenie možností je k dispozícii množstvo rozšírení a tém. Nájdete ich na stránkach:

<http://www.mozilla.sk/rozsirenia/firefox>

<https://addons.mozilla.org/themes/?&application=firefox>

Zvláštnu pozornosť venujte napríklad rozšíreniam **Adblock**, **AutoHide**, **DownThemAll**, **FasterFox**, **Flashblock**, **Mouse Gestures**, **Reload Every**, **Session Saver**, **Smart Cursor**, **Tabbrowser preferences** a samozrejme aj niektorým ďalším. Mnohé tieto funkcie sú okamžite (bez inštalácie doplnkov) v prehliadači **Opera**. Môžete si tiež pridať motívy vzhľadu, napríklad nainštalovaním balíčka **firefox-themes-ubuntu** cez Synaptic alebo apt-get.

Mozilla Firefox je multiplatformový open-source program. Funguje pre prakticky akúkoľvek platformu. Je to predvolený program pre väčšinu súčasných Linuxových distribúcií. Veľkou nevýhodou tohto programu je jeho náročnosť na systémové zdroje. Ľudsky povedané – spadá z RAM-ky nenormálne moc :-). Firefox zvláda prácu so záložkami, má obrovskú komunitnú podporu, dobrú podporu od webmasterov. Nástup browsera Internet Explorer verzie 7.0 napriek svojim všetkým novinkám nezatriasol Firefoxom. Skratka Firefoxu je oficiálne FX. Kdekoľvek sa však stretnete s označením FF. Niekedy sa skrakuje tiež ako Fox, Ffox, či Mozilla – aj keď pôvodná Mozilla a Firefox sú trochu odlišné produkty. Firefox je vlastne zjednodušená verzia Mozilla Suite prispôbená pre bežných ľudí.

Zmenenie východzieho editora pre HTML stránky vo Firefoxu. Príkaz `about:config` napíšete do adresového riadka:
`about:config`
`view_source.editor.external --->TRUE`
`view_source.editor.path --->/usr/bin/gedit`

Zrýchlenie načítavania stránok vo Firefoxu:
`about:config`
`network.dns.disableIPv6 -> true`
`network.http.pipelining -> true`
`network.http.pipelining.maxrequests -> 8`
`network.http.proxy.pipelining -> true`

6.7.2 Opera

Opera je ďalší Internetový prehliadač, ktorý je postavený na vlastnom jadre (teda trochu inak zobrazuje internetové stránky). Veľká skupina užívateľov Linuxu, ako aj MS Windows, používa **Operu** namiesto Firefoxu. Z dôvodov je to napríklad rýchlosť, viac funkcií, či možnosti nastavenia. Opera je veľmi populárna hlavne u pokročilejších používateľov. Cez program Wine sa dá spustiť Windows verzia Opery. Dôkladne však odporúčam nainštalovať Operu Linuxovú :-)

Opera je multiplatformový non-free program. Teda je zadarmo na používanie, ale nie sú k dispozícii zdrojové kódy. Prakticky každá distribúcia si musí Operu doinštalovať, napríklad z DEB alebo RPM balíčka. Veľkou nevýhodou je nepodporovanie niektorých ovládacích prvkov na stránkach. Špeciálne stránok s prevládajúcou návštevnosťou úplných začiatníkov v používaní internetu.

Opera sa dá prakticky ideálne prispôsobiť. Ak tu „náhodou“ nevidíte tlačítka ako doľava a doprava, tak je to preto, lebo som si ich vyhodil. Som zvyknutý na prácu s gestami myšou a klávesovými skratkami. Keď si Operu nainštalujete, tak ju budete mať samozrejme so všetkými tlačítkami. Ktoré môžete podľa vlastnej vôle pridávať, odoberať, meniť... jednoducho čokoľvek :-)

Opera sa dá rovnako ako Firefox nastavovať aj cez špeciálnu stránku s nastaveniami. Tá však nie je `about:config`, ale `opera:config`.

Stiahnutie Opery mimo použitia repozitárov:

<http://www.opera.com/download/>

6.7.3 Internet Explorer

Bohužiaľ stále sa nájdu stránky, ktoré sú robené len pre **Internet Explorer**. Tento u počítačových nadšencov nenávidený program je prispôbený len pre Microsoft Windows.

Ale samozrejme keď je vôľa, tak sa dá všetko. Aj rozchodiť IE pod Linuxom. Tak ako na to? Upozorňujem, že používanie IE pod Linuxom sa môže hodnotiť ako protiprávne – používajte radšej kvalitnejšie programy :-)

1. Spustiť terminál (nečakane)
2. Nainštalovať program Wine (už by ste ho mali dávno mať)
3. `$ wget http://www.tatanka.com.br/ies4linux/downloads/ies4linux-2.0.3.tar.gz`
4. `$ tar xzvf ies4linux-2.0.3.tar.gz`
5. `$ cd ies4linux-2.0.3`
6. `$./ies4linux`
7. Teraz by sa mala rozbehnúť inštalácia. Stačí si vybrať, že chcete nainštalovať Internet Explorer 6. Ostatné verzie nepotrebuje. Nenašiel som možnosť Slovenskej lokalizácie, takže nastavte **CS**.
8. Pridajte si do panelu odkaz na IE. Do kolony príkaz napíšete `/home/stano/bin/ie6`. [Odkaz na ploche už máte.](#)

Internet Explorer v Linuxe? Nemožné? Ale kdeže... :-)

Internet Explorer je nevhodný program na prezeranie internetu – pre svoju deravosť, najmenší počet funkcií, najnižšiu podporu štandardov, problematickú licenciu a neschopnosť priblížiť sa k lepším programom. **ies4linux** sa tiež nachádza v repozitároch Ubuntu Feisty.

6.7.4 Ostatné prehliadače

Galeon a Epiphany sú svojou stavbou podobné na Firefox. Sú primárne určené pre Gnome. Ďalšími podobnými prehliadačmi sú Flock, Mozilla Suite alebo Seamonkey. Všetky tieto programy používajú jadro Gecko. Teda stránka bude vyzeráť úplne rovnako v Epiphany, Seamonkey či vo Firefoxe.

Jednoduchý internetový prehliadač Epiphany (Zjavenie)

Dillo

Dillo je maličký prehliadač, ktorý nepotrebuje prakticky žiadne zdroje pre svoju funkčnosť. Zobrazenie stránok je síce grafické, ale tak dosť hrozné :-)

Konqueror je predvolený prehliadač pre prostredie KDE (takže napríklad Kubuntu). Je to kombinovaný správca súborov a prehliadač internetu, čo sa niekedy javí ako výhoda, a niekedy ako nevýhoda. Konqueror veľmi verne zobrazuje internetové štandardy.

Links a Lynx dokážu prezerať internetové stránky aj bez grafického rozhrania – iba v konzole.

6.8 Vyhľadávanie na internete

V Linuxovej komunite sa často stretnete s výrazom „zagúgli“. Ľudskou rečou povedané, vyhľadaj potrebné informácie na Google. Na rozdiel od programu Internet Explorer, v Linuxových prehliadačoch sa dá vyhľadávať jednoducho v prehliadači, bez potreby písania stránky www.google.sk alebo niečoho podobného. Napíšem teraz nejaké rady pri vyhľadávaní:

Pre vyhľadanie ovládačov stačí napísať do vyhľadávacieho políčka:

`výrobca_hardvéru presný_typ_hardvéru linux`

Pre vyhľadanie programu bez určitého hľadaného slova, napíšeme nasledujúci text. Napríklad ak by sme chceli niečo nájsť o hre Warcraft, ale nechceli by sme, aby bralo do úvahy hru World Of Warcraft, stačí prikázať, aby blokovalo slovo World:

`warcraft -world`

Pre vyhľadávanie témy alebo skinu na nejaký program:

`meno_programu skin`

`meno_programu theme`

Pre vyhľadávanie Linuxovej verzie programu pre Windows:

`meno_programu_pre_win linux`

Pre vyhľadávanie s použitím úvodzoviek, ktoré zaručia, aby sa nemenilo poradie členov v úvodzovkách. Napríklad:

`„gimp is good“` vyhľadá všetky stránky, kde je napísaná veta „Gimp je dobrý“, a nevyhľadá napríklad „dobrý je Gimp“

Použitie kalkulačky v Google je jednoduché. Stačí napísať príklad:

`15-8`

Prevodový kurz Google. Prevod z Euro na Skk

`euro to skk`

Prevodový kurz Google. Prevod z Skk na Euro

`skk to euro`

Tlačítko „Cítim sa šťastne“ je výborná pomôcka. Ak čokoľvek napíšete a stlačíte toto tlačítko, tak vám nedá zoznam stránok, ale hneď spustí „prvú stránku v zozname“. Vyskúšajte si to.

`pivo`

Môžeme vyhľadať cez Google aj na jednotlivé stránky. Skúsime napríklad na stránke linuxsos.sk vyhľadať niečo o zavádzači Grub.:

`grub site:linuxsos.sk`

Vyhľadanie všetkých dokumentov v PDF (alebo ak chceme tak TXT, ODT alebo akomkoľvek inom formáte. Môže hľadať aj Torrent súbor):

`ubuntu manual ext:pdf`

Definovanie významu slova, bohužiaľ väčšinou v Angličtine alebo Španielčine:

`define:ubuntu`

Chcete vedieť, či sa o vás zaujímajú iné stránky? A kde vás spomínajú?

`link:linuxos.sk`

Pre hľadanie vhodného pozadia na plochu odporúčam namiesto Google použiť stránku www.altavista.com. Výhoda tejto stránky je, že dokáže vyhľadať obrázky podľa rozlíšenia, napríklad 1280x1024. Stačí tam napísať nejaké slovíčko, napríklad:

`stonehenge`

6.9 Internetové operačné systémy

Je to zvláštne, ale dnes už nájdete pomerne kvalitné operačné systémy, ktoré fungujú len vo vašom internetovom prehliadači. Tak si ukážme, ako na to... Otvorte si stránku <http://youos.com>, zaregistrujte sa a prihláste. A máte spustený operačný systém :) Ale k čomu nám to je? Väčšinou len pre zábavu. Väčšinou... teraz ukážem, ako spustiť priamo tento systém na plné obrátky, aby fungoval namiesto Gnome či KDE...

1. Nainštalujte si prehliadač Opera, alebo si nainštalujte do Firefoxu rozšírenie **Windows Resizer**. Ak ešte nemáte, tak si nainštalujte Javu a Flash Player.
2. Odhláste sa, a zvolte záchranné sedenie (terminál). Môžete si ho nastaviť natrvalo.
3. Napíšte:
opera <http://youos.com>
alebo
firefox <http://youos.com>
4. Stlačte F11 a prihláste sa

Prostredie YouOS.com

6.10 Wikipédia

Poznáte Wikipédiu? Výborne. Nepoznáte? Tak to je dosť chyba :)

Teraz sa nebudem snažiť vychvalovať tento projekt (to by mal manuál o 10 strán viac), ale len zhrniem čo sa tu dá nájsť z pohľadu začínajúceho aj pokročilého Linuxáka... Jednoducho niekedy je dobré na wikipedia.org skočiť...

Môžete si tu napríklad pozrieť informácie o rôznych Linuxových distribúciach. Aj o tých takmer neznámych. Alebo si prezrieť niektoré tie skratky, napríklad čo je to **APT**.

Ako upravovať už existujúce stránky, alebo vytvárať nové? Stačí otvoriť Wikipédiu, a vyhľadať si niečo. Ak to existuje, tak si to prečítajte, a môžete to upraviť (hore je na to odkaz). Ak to myslíte s Wikipédiou trošičku vážnejšie, tak sa zaregistrujte. Ak vám niečo konkrétne na tej stránke chýba, tak to napíšte do diskusie ku konkrétnemu článku. Niekoľko typov pre prácu s Wikipédiou a Operou:

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Redaktor:Helix84/Opera>

7 Základné konzolové príkazy

Najskôr si povedzme niektoré fakty. Človek, ktorý prechádza z Windows na Linux (teda prakticky každý) berie prácu v textovom režime ako krok späť. Má obrovské výhody, ale keďže sa neklíka na každú blbosť, tak je to pre niekoho zle. Pre tých z Vás, ktorí si chcú ale jednodušiť a hlavne zrýchliť prácu, sa táto kapitola veľmi hodí. A tu som napísal niekoľko výhod, oproti klikaniu v Microsoft Windows:

1. Môžete nainštalovať akékoľvek množstvo programov naraz. Takže nemusíte stále klikať na „next“ a inštalovať jeden program za druhým. Len zadáte čo chcete, a už to samo stiahne a nainštaluje.
2. Funguje to rýchlejšie, nemusíte totiž so sebou ťahať obrázky, animácie a ďalšie spomaľovanie.
3. Keď sa nespustí program, systém vám napíše, v čom je problém. Navyše vám napíše, kde a čo potrebujete zmeniť aby sa dal program spustiť a používať. Ak chýba napríklad Java, tak vypíše všetky potrebné balíky, a aj adresu odkiaľ ich treba stiahnuť.
4. Môžete mať spustených veľa konzol naraz, a môžete na všetkých pracovať ako jeden užívateľ, alebo aj ako viac užívateľov
5. Akékoľvek zložitejšie príkazy môžete jednoducho skopírovať a vložiť. Nemusíte ich nahadzovať z hlavy.

Pred začiatkom informujem, že som čerpal z článku „**Intenzívny rýchlokurz príkazov Linuxu**“ od autora **dvh**. Článok bol uverejnený na adrese <http://www.linuxos.sk/clanok.php?clanokid=207>. Nájdete tam väčšie množstvo príkazov. Tu som sa uskrnol len na niektoré:

7.1 Používatelia

adduser meno_nového_používateľa

Pridá **nového používateľa**. Môžete zadať niektoré údaje, ako napríklad telefónne číslo. Dôležité je zapamätať si heslo. Tento príkaz aj urobí nový priečinok v **/home**.

passwd meno_používateľa

Zmení heslo pre používateľa. Popýta si samozrejme aj pôvodné heslo.

\$ sudo passwd root

Povolenie konta **roota**. Potom bude stačiť namiesto **sudo -s** písať **su**.

\$ sudo -s

Prihlásenie ako **root**, potrebné heslo ktoré ste napísali pri inštalácii.

su meno_používateľa

Zmenenie používateľa.

exit

Odhlásenie z účtu **roota**. Taktiež môže byť vypnutie terminálu.

chown janka /media/data/fotky

Zmenenie vlastníka priečinka. Teraz si v ňom bude môcť robiť čo len chce používateľka s menom Janka. A samozrejme ešte aj root.

7.2 Prispôsobenie klávesnice

\$ setxkbmap sk

Zmení klávesnicu na slovenskú (qwertz). Môžete zadať aj iné, napríklad cz alebo us (americká).

Na trvalo sa to dá urobiť aj inak. Cez Gedit alebo Midnight Commander treba upraviť súbor `/etc/X11/xorg.conf` a na riadku 49, kde sa spomína qwerty, zakomentovať, takže na začiatok riadku hodiť mriežku (#).

\$ sudo gedit /etc/X11/xorg.conf

Prepínať na qwerty verziu sa dá nasledovným zápisom:

setxkbmap -layout sk -variant qwerty

7.3 Vyhľadanie

\$ whereis gimp

Vyhľadá program Gimp a vypíše, kde všade sa nachádza.

\$ which gimp

Vyhľadá program Gimp a vypíše cestu ku spustiteľnému súboru.

\$ firefox http://www.google.sk/search?q=Linux

Môžete vyhľadať aj priamo v Google. Teraz sa hľadalo slovo Linux.

7.4 Kopírovanie, mazanie...

\$ cd meno_adresára

Presunie do adresára, ktorý napíšete. Môžete napísať aj celú cestu (cd /home/moje_meno/fotky/dovolenka)

\$ ls -a

Vypíše všetky súbory a priečinky v aktuálnom priečinku, prídanie -a zobrazí aj skryté súbory.

\$ pwd

Vypíše vašu aktuálnu pozíciu, napríklad /home/moje_meno/fotky/dovolenka.

\$ mkdir meno_adresára

Vytvorí nový adresár. Môžete napísať aj celú cestu, napríklad (/home/moje_meno/fotky/dovolenka/india).

\$ rmdir meno_adresára

Vymaže adresár, ktorý napíšete. Môže byť aj celá cesta.

\$ rm -r meno_súboru

Vymaže súbor, ktorý napíšete. Môže byť aj celá cesta. Pomocou -r sa zmaže všetko v ňom, bez toho by sa hlavne začiatovníci natrápili :)

\$ cp umiestnenie_zdroja umiestnenie_cieľa

Skopíruje súbor alebo adresár do zvoleného priečinka.

\$ mv umiestnenie_zdroja umiestnenie_cieľa

Premiestni súbor alebo adresár do zvoleného priečinka.

\$ názov_programu

Spustenie programu ako bežný užívateľ.

\$ sudo názov_programu

Spustenie programu ako root.

\$ (CTRL+Z)

Ukončenie programu alebo manuálu môžeme urobiť napríklad touto skratkou.

\$ man sudo

Manuál pre príkaz sudo. Takto môžeme požiadať manuál ku každému programu alebo príkazu.

\$ opera --version

Zistenie verzie programu, v tomto prípade prehliadača Opera.

\$ top -u meno_používateľa

Vypíše všetky programy, ktoré má spustené daný používateľ.

\$ kill číslo_signálu

Vypne program, ktorého číslo signálu napíšete. Číslo zistíte predošlým príkazom, a bude úplne vľavo.

\$ killall meno_programu

Vypne program, podobne ako príkaz vyššie. Teraz ale stačí napísať meno programu, netreba hľadať číslo. Urobím aj veľmi presný príklad. Chcel by som ukončiť prehrávač Totem. Otvorím terminál a napíšem tam:

\$ killall totem

Totem sa skutočne zavrel. Nie všetky programy sa však vypínajú rovnako ľahko. Napríklad Amarok sa vypne zadáním:

\$ killall amarokapp

A ako som vlastne prišiel na to, že treba dať amarokapp? Stačí napísať základné meno programu, a potom tlačítko TAB. vypíše možnosti:

\$ killall amarok (TAB)

\$ mkisofs -r -o meno_súboru.iso priečinok_na_vytvorenie_obrazu/

Vytvorenie .iso obrazu z vybraného priečinka. Na konci musí byť lomka! Aby to bolo jasnejšie, napíšem teraz aj príklad:

\$ mkisofs -r -o dovolenka.iso /home/ja/fotky/dovolenka/

7.5 Konzolové programy

Program Alien vám môže pomôcť pri prevode .rpm balíku na .deb balík. Použijete ho vtedy, ak nemôžete nikde nájsť .deb balík a program nie je v repozitároch.

```
$ sudo alien názov_balíčku.rpm --scripts
```

Musíte sa dostať do priečinku, kde je balík .rpm, a potom vám tento zápis vytvorí .deb balíček. Prídavok scripts znamená, že má použiť aj rôzne skripty (niekedy je to nutné). Niekoľko sekúnd bude treba počkať...

```
$ links (alebo lynx)
```

Spustenie programu Links (alebo Lynx).

Upravovať súbory môžete cez MC, alebo napríklad aj cez Nano:

```
$ sudo nano
```

Spustenie programu Nano v režime administrátora, na úpravu konfiguračných súborov.

A teraz konzolová verzia programu pre prácu s apt-get s názvom Aptitude:

```
$ sudo aptitude
```

Spustenie programu Aptitude v režime administrátora, na pridávanie a odoberanie softvéru.

Midnight Commander je klon Norton Commanderu, vytvorený pre systémy založené na Unixe. V Ubuntu sa štandardne nenachádza, tak to treba rýchlo napraviť :-). Voľby-konfigurácia-pohyb štýlom Lynxu-> Spraví to, že šípkou vpravo vojdete do adresára, a šípkou vľavo pôjdete o adresár vyššie :) super na ušetrenie času :)

```
$ mc
```

Midnight Commander sa spúšťa klasickými dvoma písmenami mc.

Centericq je plnohodnotný ICQ klient pre konzolu. Niekedy je ťažšie si zvyknúť, ale je to výkonnejší program ako sa na prvý pohľad zdá.

```
$ centericq
```

Spustenie programu Centericq.

Programy links a lynx sú konzolové internetové prehliadače. Všetko robíte klávesnicou, napríklad stlačením klávesy G spustíte zadanie stránky.

8 Derivácie Ubuntu

8.1 Základné informácie

Q: Ako pridám program Synaptic do Kubuntu?

A: Ak máte už nastavené repozitáre, tak sa dá nainštalovať cez program Adept. Ďalšia možnosť je inštalovať cez apt-get:

```
$ sudo apt-get install synaptic
```

Q: Môžem spustiť v KDE (Kubuntu) program vytvorený pre Gnome? Ako je napríklad gFTP, Epiphany, Totem alebo Evolution?

A: KDE používa iné knižnice ako Gnome, to však neznamená, že by sa nemali dať aplikácie pre Gnome spustiť. Môžu fungovať takmer rovnako rýchlo ako programy priamo pre KDE, ale niekedy budú potrebovať pridať množstvo súborov, ktoré sú v Gnome a v KDE nie sú. Ak nemáte problém s miestom, tak bez problémov do toho. Môžete mať tiež pustené naraz podobné programy, ako napríklad Konqueror a Firefox, Totem a Kaffeine, a tak ďalej. Obidva majoritné rozhrania však majú množstvo aplikácií, a tak sa stačí dobre poobzerať.

Q: V návode je písané, aby som upravil niektorý súbor cez Gedit. Ale ja tento program nemám. Čo mám robiť?

A: V Xubuntu stačí použiť program Mousepad, v Kubuntu pre zmenu Kwrite. Ak by sa v Kubuntu nedal spustiť cez konzolu a s právami roota program Kwrite, spustíte ho cez príkaz: ALT+F2: kdesu kwrite alebo využijete pomoc textového editora Nano. môžete si samozrejme doinštalovať nejaký ďalší editor, ako napríklad Leafpad. Ak nainštalujete Gedit, tak si môžete bez problémov hádzať do konzoly jeden riadok z manuálu za druhým :-)

Q: Používam Xubuntu, a nedá sa mi nič robiť s plochou. Nedajú sa pridať ikony ani nič zmeniť. Čo mám robiť?

A: Navštív nastavenia (menu/systém/plocha) a povoľ upravovanie na ploche.

Q: Ako je to s podporou pre Gnome aplikácii v Xubuntu?

A: Xubuntu je založené na XFCE, ale samotné XFCE je jemne zmenené, aby využívalo niektoré knižnice pre Gnome. Inštalácia grafického rozhrania Gnome je bezproblémová, a fungovanie Gnome aplikácií v XFCE tiež.

Q: Som zvyknutý z KDE na K menu (v MS Windows je to ponuka Štart). Dá sa to nastaviť aj v Gnome?

A: Samozrejme. Stačí kliknúť hocikde na panel (je jedno ktorý), a vybrať prídanie do panelu. potom už bude stačiť myšou presunúť Hlavné menu kde len budete chcieť. Ak chcete do ľavého dolného rohu, musíte najskôr odstrániť tlačidlo na zobrazenie plochy. Potom ho môžete samozrejme umiestniť niekde inde.

Q: Mám Kubuntu, ale nikde nevidím .deb balíčky pre Kubuntu. Čo s tým? Aké si vybrať?

A: Vyberte si priamo pre Ubuntu, keďže základ Ubuntu, Xubuntu, Kubuntu atď je rovnaký. Ak nebude balíček pre Ubuntu, tak statický deb balíček alebo balík priamo určený pre Debian. Ak nebude ani to, tak statický rpm archív, ktorý si prerobíte cez program Alien. Poslednou možnosťou sú zdrojové kódy a ich kompilácia.

Q: Chcel by som vyskúšať Edubuntu. Pre koho je ale táto distribúcia tvorená? Pre základné, stredné, alebo vysoké školy?

A: Edubuntu je tvorené pre základné školy. Hry a vzdelávacie programy, a taktiež grafická téma – to všetko je prispôbené pre deti. Edubuntu je len málo odlišné od Ubuntu, teda sú viac menej vhodné. Treba na to myslieť.

Q: Dajú sa poslať cez ShipIt program aj iné derivácie ako bežné Ubuntu?

A: Áno, dá sa poslať ešte aj Kubuntu a Edubuntu. Ubuntu Studio ani Xubuntu nemajú túto možnosť.

<http://shipit.kubuntu.org>

<http://shipit.edubuntu.org>

8.2 Výhody a nevýhody derivácií Ubuntu:

Distribúcia	Výhody	nevýhody
Ubuntu Obrázky Ubuntu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Ubuntu%207.04	<ul style="list-style-type: none"> ● Hry ● Rozšírenosť ● Veľa verzii ● Vhodné pre začiatočníkov ● Shiplt program 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nemá poriadny prehrávač hudby ● Nemá dobrý napaľovací program
Kubuntu Obrázky Kubuntu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Kubuntu%207.04	<ul style="list-style-type: none"> ● Veľa verzii ● Shiplt program ● Adept ● Amarok 	<ul style="list-style-type: none"> ● Chýbajú hry ● Občas nestabilita a chyby ● Chýba Mozilla Firefox
Xubuntu Obrázky Xubuntu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Xubuntu%207.04	<ul style="list-style-type: none"> ● Vhodné aj pre pomalšie počítače ● Obsahuje nástroje na kompiláciu ● Rýchlosť 	<ul style="list-style-type: none"> ● OpenOffice.org len Writer ● Chýbajú hry ● XFCE má menej možností ako GNOME/KDE
Edubuntu Obrázky z Edubuntu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Edubuntu%207.04	<ul style="list-style-type: none"> ● Aplikácie na vzdelávanie ● Hry ● Veľmi vhodná téma pre deti :-) ● Shiplt program 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nemá poriadny prehrávač hudby ● Nemá dobrý napaľovací program
Ubuntu Studio Obrázky z Ubuntu studio sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Ubuntu%20Studio%207.04	<ul style="list-style-type: none"> ● Multimediálne aplikácie ● Výborné v multimediálnej oblasti 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nevojde sa na CD, iba na DVD ● Chýbajú hry
ĎALŠIE DISTRIBÚCIE		
Mint Linux Obrázky z Mint Linuxu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Linux%20Mint%203.0	<ul style="list-style-type: none"> ● Jednoduchosť ● Vhodné pre začiatočníkov ● Všetky potrebné kodeky ● Vhodné aj pre PC bez internetu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Chýbajú hry ● Nemá dobrý napaľovací program
gNewSense Obrázky z gNewSense sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion_sm=gNewSense%201.0	<ul style="list-style-type: none"> ● Hry ● Len plne podporovaný softvér 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nemá poriadny prehrávač hudby ● Nemá dobrý napaľovací program ● Nedostupnosť multiverse softvéru
Nubuntu Obrázky z Nubuntu sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=nUbuntu%206.10	<ul style="list-style-type: none"> ● Vhodné aj pre pomalšie počítače ● Synaptic ● Plno sieťových programov 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nevhodné na bežnú prácu
Ubuntu CE Obrázky z Ubuntu CE sú na: http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribucion=Ubuntu%20Christian%20Edition%203.0	<ul style="list-style-type: none"> ● Hry ● Kresťanské funkcie ● Filtrovanie nežiadaneho obsahu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nemá poriadny prehrávač hudby ● Nemá dobrý napaľovací program ● Filtrovanie obsahu nevyhovuje každému

Ktoré je najlepšie? Stačí kúpiť stádo CD, vypáliť si obrázky a skúšať. Zatiaľ ma najviac oslovilo Ubuntu a Mint Linux...
Veľa vlastností však majú rovnaké všetky spomínané distribúcie. navyše môžete oficiálne verzie ľubovoľne prehadzovať, v každom vydaní používať ľubovoľné aplikácie atď. Na to stačí jediné CD a pripojenie do internetu (alebo DVD s balíčkami).

Nubuntu – sieťové Ubuntu. Distribúcia stvorená pre sieťových administrátorov. Obsahuje množstvo užitočných sieťových programov. Namiesto Gnome či KDE používa odľahčené a rýchle rozhranie Fluxbox.

8.3 Test najvhodnejšej distribúcie

Použitie distribúcie: Ubuntu, Kubuntu, Xubuntu, Edubuntu, Nubuntu, Mint, UbuntuCE, Ubuntu Studio

1) Plánujete použiť tento OS na starší počítač? (myslené napríklad 64 – 128MB ram)

Áno => **Xubuntu, Nubuntu**

Nie => ostatné menované, a pokračujeme ďalej... takže ostávajú Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu, Mint, UbuntuCE, Ubuntu Studio

2) Plánujete využívať kresťanské funkcie (napríklad zobrazovanie citátov z Biblie) vo vašom operačom systéme?

Áno => **UbuntuCE** (Ubuntu Christian Edition)

Nie => ostatné menované, a pokračujeme ďalej... takže ostávajú Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu, Mint a Ubuntu Studio

3) Vyžadujete v OS okamžité prítomné programy pre vzdelávanie?

Áno => **Edubuntu**

Nie => ostatné menované, a pokračujeme ďalej... takže ostávajú Ubuntu, Kubuntu a Mint a Ubuntu Studio

4) Musí OS vyzeráť veľmi podobne ako Microsoft Windows?

Áno => **Kubuntu**

Nie => ostatné menované, a pokračujeme ďalej... takže ostávajú Ubuntu a Mint a Ubuntu Studio

5) Plánujete používať hlavne multimédiá, a zároveň máte mechaniku schopnú čítať DVD?

Áno => **Ubuntu Studio**

Nie => ostatné menované, a pokračujeme ďalej... takže ostávajú Ubuntu a Mint

6) Je pre vás okamžitá možnosť prehrávať akýkoľvek zvuk a video potrebnější, ako okamžitá Slovenčina?

Áno => **Mint**

Nie => **Ubuntu**

Záver:

Výsledky tohto testu sú len čiastkové. A tak bude dobre, keď rozoberiem každú otázku...

- 1) V prvej otázke sa pýtalo na výkon počítača. Xubuntu a Nubuntu sú distribúcie, ktoré využívajú jednoduchšie grafické rozhrania (XFCE a Fluxbox), ale majú menej funkcií.
- 2) Ubuntu pre kresťanov ponúka citáty z Biblie, či napríklad ochranu pred prístupom na stránky, ktoré by deti nemali vidieť. Pre väčšinu ľudí sú tieto funkcie úplne zbytočné.
- 3) Programy pre vzdelávanie sa dajú nájsť v Edubuntu, ale dajú sa samozrejme do ktorejkoľvek distribúcie pridať. Edubuntu je vhodné do škôl. Okrem programov na vzdelávanie obsahuje niekoľko hier a používa tému vhodnú pre deti.
- 4) Keďže je veľa grafických rozhraní, tak je veľa aj distribúcií. Kubuntu vzniklo ako vetva Ubuntu, ktorá používa grafické rozhranie KDE. KDE sa podobá na Microsoft Windows viac ako ostatné rozhrania. Gnome či XFCE sú však tiež veľmi prehľadné, a vy si môžete vybrať, čo budete používať.
- 5) Ubuntu Studio je oficiálna derivácia Ubuntu, ktorá dovoľuje robiť viac-menej záhrady s multimédiami. Veľkou nevýhodou je ale veľkosť iso obrazu – presahuje veľkosť bežného CD.
- 6) Mint Linux je neoficiálna vetva Ubuntu, ktorá okamžite pridáva kodeky na prehrávanie multimediálneho obsahu, a tiež využíva trochu iné programové vybavenie.

Ak ste teda odpovedali na všetko odpoveďou „NIE“, tak siahnite po bežnom Ubuntu. Malo by vám vyhovovať, a získate systém s veľmi dobrou podporou zo strany komunity.

8.4 Novinky v Edgy a Feisty

Ubuntu Dapper Drake, teda verzia 6.06, bola vydaná 1. júna ako LTS vydanie. 10. Augusta bola vydaná opravná verzia 6.06.1. Ubuntu 6.10, známe ako Edgy Eft, sa zjavilo 28. Októbra (všetko v roku 2006). Ubuntu 7.04, Feisty Fawn, bolo vydané 19. apríla 2007.

Novinky vo verzii Edgy:

Rýchlejšia doba spúšťania (zároveň zakrytie výpisov), sieťový sledovač, vylepšená grafika, zjednodušená inštalácia grafických kariet, nové aplikácie (F-spot, Tomboy), kompletnejší preklad do viacerých jazykov

Kubuntu: Okamžitá podpora MP3 v Amaroku, zakrytie priečinkov mimo /media a /home

Edubuntu: Už aj Edubuntu získalo svoje Live CD

Nové verzie softvéru: OpenOffice.org 2.0.4; Firefox 2.0; Evolution 2.8.1; Gnome 2.16; Gaim 2.0.0 beta 3.1; Linux Kernel 2.6.17

Novinky vo verzii Feisty:

Migračný asistent, znovu vylepšená grafika, restricted manager, nové hry (šachy a Sudoku)

Kubuntu: Odokrytie priečinkov

Edubuntu: Addon CD pre server

Nové verzie softvéru: OpenOffice.org 2.2.0; Firefox 2.0.0.3; Evolution 2.10.1; Gnome 2.18.1; Gaim 2.0.0 beta 6; Linux Kernel 2.6.20

8.5 Ubuntu pre kresťanov

Ubuntu je úplne voľný systém – ktorý si môže prispôbiť každý svojmu vkusu. Nájdete teda rôzne neoficiálne verzie. medzi najznámejšie patria takzvané Kresťanské. Jedná sa o **Ubuntu CE** (Christian Edition), ktoré je založené na Ubuntu, a o **Ichthux**, založenom na KDE. Obidve distribúcie ponúkajú medzi predvolene nainštalovanými programami možnosť zobrazovania citátov z Biblie a rôzne kresťanské pomôcky.

Nájdeme tu tiež nástroje pre filtrovanie nevhodného obsahu. Zadáte cenzurované slovo a operačný systém zakáže zobrazenie tejto stránky vo všetkých prehliadačoch. Táto funkcia, nazývaná DansGuardian, sa používa na filtrovanie obsahu pre mládež. Z ďalších funkcií je okamžite zahrnutý Automatrix.

Ubuntu Christian Edition – zakázaný prístup na stránku...

Keďže je systém Ubuntu, rovnako ako jeho (ne)oficiálne derivácie zadarmo, vzniklo niekoľko veľmi zaujímavých projektov. Ako príklad uvádzam Ubuntu Satanic Edition, ktorý nájdete na stránke <http://parker1.co.uk/satanic>. Obrázky z Ubuntu Satanic Edition sú na stránke http://shots.linuxquestions.org/?linux_distribution_sm=Ubuntu%20Satanic%20Edition%201.0

Keďže nie sme všetci kresťania na našej modrej planéte, vznikli aj projekty pre iné náboženstvá. Napríklad informácie o UbuntuME, teda Moslim Edition, sú na stránke <http://www.ubuntume.com>

9.1 Vysvetlenie

Ubuntu, Kubuntu, Edubuntu a Xubuntu, a tiež väčšina neoficiálnych derivácií, ponúkajú možnosť použitia ako Live CD. Pomocou tejto funkcie môžete vyriešiť množstvo problémov, alebo sa napríklad zabaviť. Už sme sa s Live CD stretli – pri inštalácii Ubuntu. Teraz však idem ukázať, čo všetko okrem možnosti inštalácie ponúka Live CD Ubuntu Linuxu.

Po spustení môžete pracovať v textovom režime cez konzolu (menu **Applications/Accessories/Terminal**), alebo sa prepnúť do kompletného textového režimu stlačením **CTRL+ALT+F1**. Môžete tak napríklad pripojiť pevné disky, ale hlavne prepnúť sa ako root. Potom nie je problém upraviť hociký súbor nástrojom **gedit** (v Kubuntu Kwrite alebo Nano, v Xubuntu Mousepad).

Live CD je teda možnosť skúsiť si Linux, možnosť záchrany, možnosť práce na cudzom počítači... Veľmi dôležité je však spustenie správcu súborov pod Root-om. Spravíte to nasledovným zápisom v riadku vyvolanom **ALT+F2**:

gksu nautilus

9.2 Prístup k internetu

Jednoduchý postup. Stačí len prezrieť nastavenie siete (menu **system/Administration/Networking**) a nastaviť pripojenie. Ak ste v sieti, ktorá podporuje surfovanie bez statických čísiel, nemusíte sem vôbec ani chodiť. Modemové pripojenie je podobné. Stačí ho nastaviť. V Ubuntu a Xubuntu sa sem dostanete tiež cez **ALT+F2**:
gksu network-admin

Okamžite po spustení Internetu môžete používať internetový prehliadač **Firefox** (v Kubuntu je to Konqueror) a ďalšie programy, napríklad komunikačný program **Gaim** (v Kubuntu je to Kopete).

Zvláštnosťou je, že niekedy internet jednoducho nespustíte v Kubuntu, ale v Ubuntu áno (a naopak). Rada 7.04 má celkovo s týmto problémy. Na Ubuntu 6.06 som zas rozchodil internet vždy.

9.3 Pripojenie pevných diskov

Pripojovanie pevných diskov je textové. Potrebujete vytvoriť v priečinku **/media** ďalšie priečinky, kde disky pripojíte. Menej starostí je s diskami využívajúcimi Linuxové (Ext2/Ext3, ReiserFS) alebo FAT16/32 partície. S NTFS to také ľahké nebude. Tiež je dôležité vedieť, či máte **Serial-ata** disky alebo nie.

Ako root prejdite do priečinka **/media** a vytvorte nové priečinky. Nazvite ich napríklad c, d, e... alebo system, hudba, filmy... následne pripojíme do nich pevné disky príkazom mount:

```
# mount /dev/sda1 /media/system
# mount /dev/sda5 /media/hudba
```

A tak ďalej... Ak nepoužívate Serial-ata (všetky staršie a čoraz menšia časť nových PC), použite namiesto sda zápis hda. Číslo, ktoré sa tu vyskytuje, je číslo partície... Používateľom Windows určite pomôže nasledujúca tabuľka:

Partícia	Primárna	Rozšírená + logické jednotky					
Bežný disk (Windows)	C	D	E	F	G	H	I
Serial-ata (Windows)	C	D	E	F	G	H	I
Bežný disk (Linux)	hda1	hda5	hda6	hda7	hda8	hda9	hda10
Serial-ata (Linux)	sda1	sda5	sda6	sda7	sda8	sda9	sda10

Zaujímavé je použitie programu Gparted. Ten umožní dôkladne pripraviť pevný disk, aj pre Windows. Stačí si vložiť Ubuntu do mechaniky, cez Gparted nastaviť oblasti disku, vypnúť, a môžete rovno nainštalovať aj Windows. Rozhodne odporúčam pozrieť. Program sa nachádza v menu **System/Administration/Gnome Partition Editor**. Môžete tiež spustiť cez **ALT+F2** a zápis **gksu gparted**. Práca s programom je jednoduchá. Po spustení programu sa Vám zobrazia údaje o aktuálnom disku. Ak máte viac diskov (viac kusov hardvéru), tak si môžete zmeniť aktuálny disk vpravo hore.

Samotné rozdeľovanie je až príliš jednoduché. Použite pravé tlačidlo myšky, a vyberte čo chcete robiť s daným úsekom. Alebo použite tlačítka hore. Po vykonaní zmien stačí stlačiť na **Apply**.

Ak pripravujete disk pre Linux, nastavte si jeden disk sformátovaný ako EXT3 alebo ReiserFS, jeden swap disk, a môžete si pridať ešte jeden (niečo ako vo Windows disk D). Ten si potom pripojíte už v inštalátory systému ako **/home**.

Ak pripravujete disk pre Windows, tak si dajte pozor, aby ste vytvorili partície s FAT32 alebo NTFS.

Na úspešné zostavenie disku odporúčam mať 1 primárnu partíciu, v nej jednu rozšírenú oblasť, a v nej ľubovoľný počet logických jednotiek.

Ak hľadáte distribúciu, cez ktorú plánujete len rozdeľovať disky a nič iné, siahnite po distre s názvom **Parted Magic**.

9.4 Výhody a nevýhody Live CD

Výhody:

- Dá sa spustiť na akomkoľvek počítači, a následne nainštalovať
- Možnosť záchrany dokumentov, hudby, filmov...
- Môžete sa dostať do internetu, aj ak máte počítač plný vírusov
- Nepotrebuje pevný disk, stačí mechanika CD ROM
- Rozpozná všetky formáty (FAT32, NTFS, EXT...), a tiež môžete akokoľvek sformátovať disk
- Môžete nainštalovať programy, aj niektoré určené pre Windows
- Môžete prezerať fotografie, a okamžite ich vytlačiť

Nevýhody:

- Pre spustenie Live CD potrebujete 256 MB Ram (podľa iných údajov 192, Xubuntu 128 MB)
- Niekedy nižšia podpora hardvéru oproti nainštalovanej verzii. Hlavne sieťové karty
- Podstatne nižšia rýchlosť (Predsa CD je pomalšie ako pevný disk)
- Podpora Slovenčiny nie je úplná
- Môžete inštalovať programy, ale po reštarte o ne prídete

9.5 Live CD v prostredí Windows

Pri spustení Live CD Ubuntu v prostredí Microsoft Windows sa vám objaví tabuľka. Môžete teraz nainštalovať nasledujúce programy (všetko verzie pre Windows):

Ubuntu Dapper: Mozilla Firefox (prehliadač), Mozilla Thunderbird (klient pre elektronickú poštu), AbiWord (textový editor), Gaim (IM) a Gimp (grafika)

Ubuntu Feisty: Mozilla Firefox (prehliadač), Mozilla Thunderbird (klient pre elektronickú poštu), AbiWord (textový editor), Blender (grafika) a ClamWin (Antivír)

Jedna z možností využitia je úprava fotografií. Ak prídete ku niekomu, kto by si nevedel rady s úpravou fotiek a nemal by žiadny program, zoberte si CD Ubuntu, a nainštalujte Gimp.

Aby ste mohli nainštalovať Gimp alebo Gaim pre Windows, potrebujete nainštalovať GTK+ knižnice. Tie nájdete priamo na CD s Ubuntu (verzia Dapper Drake)

Inštalácia knižníc nie je v autorune – musíte teda otvoriť CD, a v ňom otvoriť priečinok **programs**.

9.6 Ad-Aware pod Live CD

Live CD Ubuntu sa vám môže hocikedy hodiť. Napríklad aj na odvírusovanie. Skúste si predstaviť, že máte PC s Windows, kde máte až priveľa spyware a vírusov a Trójske kone si veselo pobehujú po disku. Vložíte CD Ubuntu, zapnete Ad-Aware, zaktualizujete, a vyhádžete hlúposti. Tak a tu je postup:

1. Vložte CD a natiahnite systém
2. Pripojte si Windows disky a zabezpečte si pripojenie do internetu
3. Nainštalujte Wine
4. Stiahnite si z Internetu Ad-Aware
5. Spustite inštalátor v konzole. Potom program zaktualizujte a nechajte bežať

Ad-Aware funguje pod Linuxom spoľahlivo, a oveľa rýchlejšie ako pod Windows. Na obrázku spolupracuje s Kubuntu. Inak skúste si všimnúť počet bežiacich procesov...

Q: Aký hardvér potrebujem, aby mi správne fungoval Ubuntu Linux?

A: Základ je prístup k internetu. Najlepšie cez mikrovlnku. Na bežnú prácu je potrebné 256 RAM. Pevný disk, procesor a ďalšie kúsky hardvéru sú samozrejme potrebné podľa toho, čo budete používať. Pri výbere napríklad skeneru si prezrite, či sú na internete aj ovládače pre Linux.

Q: Musím odstrániť MS Windows, aby som si nainštaloval Ubuntu Linux?

A: Nie, každý Linux je stavaný tak, aby poznal aj Windows disky FAT/NTFS, dokázal spustiť niektoré programy pre Windows (cez Wine), a aby dokázal importovať dáta. Ak zmažete disk s Linuxom, váš Windows nebude poškodený a naopak.

Q: Pripojím sa do siete tvorenej počítačmi s MS Windows?

A: Áno, slúži na to program Samba. Dostaneš sa tam cez menu **Miesta/Sieťové servery**.

Q: Ako urobím, aby to vyzeralo viac ako Windows?

A: Ubuntu používa grafické rozhranie **Gnome**. Iné grafické rozhranie, **KDE**, sa viac podobá na Windows. Takže môžete namiesto Ubuntu používať Kubuntu, alebo môžete doinštalovať všetky potrebné súbory nasledujúcim príkazom:

```
$ sudo apt-get install kubuntu-desktop
```

Q: Kamarát mi povedal, že Linux je len pre pokročilých užívateľov, a Windows je pre bežných ľudí. Je to pravda?

A: Povedal Ti kamarát aj to, že Linuxových distribúcií je neskutočne veľa, a ak sa Ti nejaká nepáči tak môžeš si hodiť akúkoľvek inú? V Linuxe nepotrebuješ prehrabávať registre, nepotrebuješ nastavovať bezpečnosť, nemusíš inštalovať zaradom každý program zvlášť...

Q: Kde je disk C?

A: Ubuntu, a celkovo linux používa iné rozčlenenie diskového miesta. Ak budete dávať neustále hore, dostanete sa na stádo priečinkov. Napríklad **/boot** obsahuje zavádzač a jadro, **/home** obsahuje dáta jednotlivých užívateľov, či v **/media** sú pripojené ostatné pevné disky.

Q: Som zvyknutý na program **Total Commander**. Existuje také niečo aj v Linuxe?

A: Samozrejme. Stačí si doinštalovať (napríklad cez Synaptic) program **Krusader**, **Gnome Commander** alebo **Midnight Commander**.

Q: Nedá sa mi pripojiť do ICQ siete cez Gaim. Čo mám robiť?

A: Pravdepodobne sú len zle vyplnené údaje. Do **Screen name** napíšte svoje ICQ číslo, do **password** svoje heslo a do **alias** váš nick, teda prezývku.

Q: Je to v slovenčine?

A: Ubuntu je celosvetový projekt, preložený do mnohých jazykov. Slovenčina nie je výnimkou. Ani čeština.

Q: Prečo by som mal mať Linux? V čom je lepší?

A: Má výhody a nevýhody. Z výhod je to, že je zadarmo, je úplne bezpečný, stabilný, veľmi rýchlo sa vyvíja, a môžete zmeniť čokoľvek chcete. Chcete si nechať aj Windows? Chcete používať pod Linuxom programy, na ktoré ste zvyknutý z Windows? Nie je problém? :)

Q: Ak **napálím CD v Linuxe** (napríklad v programe **GnomeBaker** alebo **K3B**), bude sa dať používať pod Microsoft Windows?

A: Áno. Výsledok vypálený v programe pre Windows, Linux, BSD alebo hocijakom inom bude rovnaký. Môžete napalovať bez obáv.

Q: Kde nájdem **Ovládacie paneli**?

A: V grafickom rozhraní **Gnome** nájdeme ovládacie paneli už priamo rozdelené na 2 časti, a to v menu **Systém/Správa** a menu **Systém/predvoľby**. Tiež môžete upravovať **konfiguračné súbory** (kapitola 5.12). Možno je to však aj cez konzolu, a to príkazom:

```
# gconf-editor
```

Q: Ako môžem skúsiť Linux keď **nemám voľný disk**?

A: Nepotrebuje nový disk, stačí jeden diskový oddiel (napríklad disk E v MS Windows). Tam si môžete nainštalovať. Nainštaluje sa aj zavádzač, takže sa vám spustí MS Windows kedykoľvek budete chcieť. Ubuntu a ďalšie distribúcie však fungujú aj ako **Live CD**. Môžete teda používať Linux iba z CD, bez inštalácie. Rýchlosť je trochu nižšia, ale za to môžete surfovať po internete alebo zachraňovať dôležité dáta.

Q: Čo sa rýchlejšie spustí?

A: Tieto dva systémy sú inak stavané, a tak sa Windows spustí skôr, ale zas pod Linuxom môžete pracovať bez reštartu aj týždeň. Ale ak si viete Linux dobre nastaviť, môže sa spustiť aj oveľa skôr ako Windows. Veľa záleží od distribúcie. Tu pomôžu rôzne internetové fóra.

Q: Kde je **ponuka Štart**?

A: V základnom nastavení ponuku Štart v Ubuntu nenájdete. Je však akoby rozdelená na 3 časti. Na **Aplikácie**, **Miesta** a **Systém**. Samozrejme aj tu si môžete všetko ľubovoľne premiestniť. Môžete si však aj pridať také menu, na ktoré ste zvyknutý z Windows alebo KDE. Dosiahnete to tým, že si pridáte **Hlavné menu** cez kliknutie niekde na panel a vybratie možnosti **Pridať do panelu**. Potom stačí myšou presunúť na požadované miesto.

Q: Budem v tom vedieť robiť? Som zvyknutý na MS Windows.

A: Ubuntu je momentálne najznámejšia distribúcia, a ľudia prechádzajú najčastejšie z MS Windows. Preto je stavaný pre začiatočných používateľov, a namiesto Windows programov máte vždy nejakú dobrú náhradu. Ubuntu je veľmi rozšírené, takže na ktoromkoľvek mieste na internete sa spýtate, dostanete rýchlu odpoveď. Samozrejme je tiež veľa rozdielov, sú popísané v kapitole 2.

Q: Nedá sa nejako zariadiť aby ma prihlásilo? Nechce sa mi stále písať meno a heslo.

A: Ak si prečítaš kapitolu 5.7.3, tak to určite pôjde :-)

Q: Chcem napísať e-mail, ale neviem napísať zavináč (@). Nefunguje mi skratka ALT + 64.

A: V operačných systémoch Linux a aj Windows existuje viac skratiek, najlepšie si zvyknúť na **PRAVÝ ALT + V**.

Q: Ak presúvam text z jedného programu do druhého, tak sa mi niekedy pokazí diakritika. Čo mám robiť?

A: Môže sa to stať, napríklad ak niečo kopírujete z OpenOffice.org do programu Gaim. Odporúčam vtedy skopírovať do jednoduchého textového editoru, ako napríklad gedit, a odtiaľ to potom vložiť do programu Gaim.

Q: Pôjde mi hra ... ?

A: Cez Wine sa dá spustiť veľa hier, možno aj táto. Stačí si len vyhľadať na internete postup. Linux však nie je robený veľmi na hry, lepšie povedané, hry nie sú veľmi robené pre Linux. Ale vďaka programu **Wine** sa dá spustiť veľmi veľa súborov .exe. Staršie hry, ako napríklad Prince Of Persia (1989) sa dajú spustiť cez **Dosbox**. Pozor, crackované hry (ukradnuté, fúúúúú) na približne 100 oercent fungovať nebudú.

Q: Ktorý je dobrý **antivírus** na Linux?

A: Linux je bezpečný, vírusy prakticky neexistujú, takže antivír je zbytočný. Používa sa len na kontrolu pošty z Windows počítačov.

Q: V konzole mi nefunguje **CTRL+C** a **CTRL+V**. Čo s tým?

A: Kopírujte ručne kliknutím a výberom, vkladáť môžete **SHIFT+INSERT**. Klávesové skratky v **Gnome** termináli si môžeme zmeniť.

Q: Hra **Supertux** je úplne skvelá! Ako ju môžem hrať na počítači s Windows?

A: Supertux je open source hra... možno ju spojzdníť pod takmer každým Operačným systémom a zadarmo

Q: Keď vytvorím text v programe OpenOffice.org, nedá sa mi potom spustiť na počítači kde je Microsoft Office. Čo s tým?

A: OpenOffice.org je samostatný kancelársky balík a používa iné formáty (takže logicky aj iné prípony). Ak chcete, aby ste mohli na dokumente pracovať aj na iných počítačoch, kde nie je OpenOffice.org, pri ukladaní zmeníte príponu (je ich viac na výber). Existuje aj verzia OpenOffice.org pre Windows, a je tiež úplne zadarmo. Primárny formát je ODT (Open Document Format), a okrem neho si môžete ukladať dokumenty aj vo formáte Microsoft Office. Obvykle sa používa formát pre MS Office 97/200/XP. Nastavenie automatického ukladania do formátu pre MS Office sa robí v **menu Nástroje/Možnosti/Načítať a uložiť**.

Q: Môžem mať na počítači Windows 98, Windows XP a Ubuntu Linux? Teda viac ako 2 operačné systémy?

A: Samozrejme. Stačí len napísať do zavádzača, kde sa čo nachádza. Ak pridávate Ubuntu Linux ako posledný systém, určite vám každú verziu Windows spozná.

Q: Ktorá možnosť inštalácie softvéru je najlepšia?

A: Práca s repozitármi je rýchla, môžete nainštalovať viac programov naraz... nie vždy sú tu však najnovšie verzie všetkých balíčkov. Inštalčné skripty ako Automatrix alebo Easy Ubuntu privítajú hlavne začiatčníci, ktorý pekne v grafike nainštalujú čo len chcú. Pre niekoho sú však tieto skripty úplne zbytočné. Kompilovanie je pomalé, ale môže potom program fungovať lepšie (ak sa skompiluje dobre). Zdrojové kódy na kompilovanie sú ľahko dostupné. Inštalácie z .deb balíkov je rýchla, stačí si len stiahnuť .deb balíček a zadať jednoduchý príkaz. Teda čo robiť? vyskúšať si všetko!

Q: Manuál: Nedajú sa mi kopírovať celé riadky z manuálu v PDF do konzoly - ignoruje to pomlčky. Čo mám robiť?

A: Stačí použiť manuál vo formáte ODT, SXW alebo nejakom inom.

Q: Manuál: Používam Xubuntu, a bohužiaľ mi nefunguje ODT verzia v Abiworde veľmi dobre. Čo môžem robiť?

A: Možnosti sú dve. Alebo vyskúšať inú verziu manuálu, alebo doinštalovať Openoffice.org.

Q: Toolbar: Funguje Toolbar aj v prehliadači Opera?

A: Bohužiaľ nie :(Funguje len vo Firefoxe (všetky verzie) a v „antilinuxovom“ programe Internet Explorer...

Toolbar sa dá nainštalovať z adresy <http://ubuntukaylesk.communitytoolbars.com>

Q: Ak chcem KDE aj GNOME, musím mať nainštalované 2 operačné systémy? Teda na jednom disku Ubuntu a na druhom Kubuntu?

A: Stačí jedna inštalácia. Po doinštalovaní ďalšieho graf. rozhrania si budeš môcť vybrať pri prihlasovaní.

Q: Ako nainštalujem XFCE?

A: máte 2 možnosti. Jedna je nainštalovanie Xubuntu:

\$ sudo apt-get install xubuntu-desktop

A tá druhá je nainštalovanie samotného XFCE. Nainštalujte si cez Synaptic balíčky, ktoré uznáte za vhodné.

Q: Kde sa mi nainštaloval program?

A: **\$ whereis meno_programu**

Q: Akým zázrakom nastavím netypické rozlíšenie v Linuxe?

A: Je potrebné nastaviť súbor **/etc/X11/xorg.conf**. Vyhľadajte nastavenia monitora. Pridajte do medzi rozlíšenia aj to vaše (ak chýba). Potom si budete môcť rozlíšenie jednoducho meniť v grafike. Niekedy treba reštartovať grafické rozhranie (skratka **CTRL + ALT + BACKSPACE**). Taktiež často treba inštaláciu grafickej karty. To sa najjednoduchšie dá urobiť cez Restricted manager (má ho Ubuntu Feisty v menu)

Q: Ako odinštalujem program?

A: **\$ sudo dpkg -r názov_programu.deb**

alebo

\$ sudo apt-get remove názov_programu

Q: Ako nastavím qwertz klávesnicu?

A: V súbore **/etc/X11/xorg.conf** pridáte mriežku (**#**) pred riadok, kde je pri klávesnici písané o variante. Tento postup využijete len pre Ubuntu Dapper a staršom vydaní. Samozrejme musíte byť prihlásený ako root. Potrebuje reštart. Ak chcete qwertz klávesnicu ihneď a nechcete reštartovať PC (niekedy stačí reštartovať iba grafické rozhranie), napíšte do konzoly:

\$ setxkbmap sk

Q: Chcem si stiahnuť Service Pack na Ubuntu. Koľko stojí?

A: Ubuntu nemá také service packy, ako Windows. Takže stačí hodiť aktualizácie. A samozrejme neplatíte.

Q: Linux je síce bezplatný, ale potrebujem školenie lebo je to úplne iné. A tiež je platená pomoc.

A: Zle. Nie je potrebné školenie, stačí otvorená hlava. A na rôznych stránkach v SK/CZ sa dozviete oveľa viac ako v pomocníkovi pre Windows.

Q: V prehliadači Mozilla Firefox mi všetky súbory sťahuje na plochu. Čo s tým?

A: V nastavení prehliadača (**Upraviť/Predvoľby**) je samostatná lišta o sťahovaní. Tam sa to dá veľmi jednoducho nastaviť, kam sa budú súbory ukladať. Samozrejme aj možnosť vždy si vybrať, kam sa bude inštalovať.

Q: Ako nastavím, aby sa z môjho počítača nedalo pozeráť porno na internete?
A: Slúži na to program DansGuardian. Je tiež súčasťou Ubuntu Christian Edition. Inštalácia:
`$ sudo apt-get install dansguardian`

Q: Ako nainštalujem ovládače grafickej karty? A ako nainštalujem ďalší hardvér?
A: Výborný návod je na adrese:
<http://ubuntuguide.org/wiki/feisty#Hardware>

Dobrý postup krok za krokom je na adrese http://wiki.cchtml.com/index.php/Ubuntu_Installation_Guide alebo <http://ubuntuguide.org/wiki/Feisty>

Q: Mám priečinok, ktorý môžem upravovať iba ako root. Ako nastavím, aby boli práva pod používateľom Fero?
A: `$ sudo chown fero /home/fero/fotky`

Q: Ako zistím, koľko mám voľného miesta? Najlepšie na všetkých diskoch...
A: `$ df -h`

Q: Ako môžem vypnúť počítač cez konzolu?
A: `$ sudo poweroff` (vypnutie)
`$ sudo reboot` (reštartovanie PC)
`$ exit` (odhlásenie zo systému (ak si root, tak ťa odhlási z účtu správcu))

Môžete reštartovať Gnome (aj KDE) bez toho, aby sme reštartovali PC. Použite skratku **CTRL + ALT + BACKSPACE**.

Q: Ako pridám ďalšieho používateľa?
A: `$ sudo adduser meno_používateľa`

Q: Ako reštartujem panel v Gnome?
A: `$ killall gnome-panel`

Q: Ako nainštalujem a spustím nástroj na prerozdelenie disku?
A: `$ sudo apt-get install gparted`

Potom už len vyvolať spúšťačie okno cez ALT+F2, a napísať do neho **gksu gparted**

Q: Ako rozbalím súbor zbalený cez rar?
A: Akýkoľvek baliaci softvér to dokáže. Ak je nejaký problém, stačí pridať príslušný doplnok:
`$ sudo apt-get install mc rar unrar*`

Q: Ako zistím verziu jadra?
A: `$ uname -a` (všetko možné)
`$ uname -r` (iba jadro)

Q: Program XMMS je stále navrchu nad všetkými oknami. Ako to zmeniť?
A: Rovnako ako v programe Winamp pre MS Windows: Klávesovou skratkou **CTRL+A**.

Q: Ako správne pridám do panelu program, ktorý potrebuje práva roota?
A: Pred príkaz stačí napísať **gksu**. Napríklad **gksu gedit**.

Q: Ako nainštalujem internetový prehliadač Flock?
A: Úplne stačí stiahnuť si z domovskej stránky balíček, a dvojklikom rozbaľiť. Potom už len treba urobiť zástupcu v menu alebo na ploche. Stačí ako príkaz použiť cestu k súboru (teda vyhľadať).

Q: Prečo mi nejde v konzole príkaz **su**?
A: V Ubuntu je tento príkaz nahradený príkazom **sudo -s**. Napriek tomu bude **su** fungovať, keď sa aktivuje konto roota

Q: Prečo si myslíš, že Ubuntu je lepšie vyladené ako Kubuntu?
A: Dobrá otázka... Každému sedí niečo iné. Sú rozdiely v ovládaní, klávesových skratkách či začiatkových aplikáciách. Lenže ovládanie je skoro rovnaké, klávesové skratky sa dajú zmeniť, a všetky aplikácie sa dajú pridať či odobrať. Ak máš rýchly internet a dostatočný disk, môžeš si v jednom systéme mať Ubuntu, Kubuntu, Xubuntu i Edubuntu – a môžeš používať čo len chceš.

Q: Program XMMS nedokáže prehrať skladbu – píše problém so zvukovou kartou. Predtým zvuk išiel.
A: Vypni nejaké programy, napríklad nejakú hru, a potom XMMS pôjde. Až potom spusti nejaký ďalší program. Ak XMMS stále nejde, vyskúšajte iný prehrávač, napríklad AmaroK. Najčastejšie je však problém s kodekmi.

Q: Ako nastavím v OpenOffice.org Writer rozdelenie dokumentu do stĺpcov?
A: Je to možné nastaviť v **Formát/Stĺpce**.

Q: Ako nastaviť, aby sa pri spustení spúšťali niektoré programy?
A: Stačí si nastaviť **menu Systém/Predvoľby/Sedenia**.

Q: Ako spustím stránku, ktorá je len pre **Internet Explorer**?
A: Môžeš spustiť Operu a dať maskovanie za Internet Explorer (väčšinou nepomôže), alebo nainštalovať Internet Explorer pod Linuxom. Alebo tiež jednoducho spustiť, ak máš aj Windows aj Ubuntu na svojom PC.

Q: **Mám výkonnú grafickú kartu ATI, ale napriek tomu sa mi celý systém úplne vlečie** a nestíha zobrazovať. Čo s tým?
A: Tak samozrejme správne nastaviť ovládače. Ak ide grafika veľmi zle, tak možno bola rozpoznaná nesprávne ako vesa. Prezrite si nastavenie a inštaláciu grafickej karty.

Q: Nainštaloval som si program LimeWire, ale nedá sa mi spustiť. Stlačím naň cez menu, ale vôbec nič sa nestane.
A: Spusti LimeWire tak, že napíšeš meno programu v termináli. Napíše Ti, kde sa spúšťanie zaseklo. Pravdepodobne chýba Java. Stačí pridať dosť veľa Javových balíčkov cez Synaptic, alebo použiť Automatix2.

Q: V prehliadači Opera som nechtiac vypol myšacie gestá. Ako ich znovu zapnem?

A: V Opere 9 a novších treba napísať do adresového riadku **opera:config** a vyhľadať slovo **gestures**. Tam už stačí len urobiť malú zmenu.

Q: Ako skryť bootloader (zavádzač) Grub pri štarte PC?

A: Stačí v nastaveniach Grubu odkomentovať riadok s **hiddenmenu**.

Q: Ako reštartovať Gnome bez toho, aby som musel reštartovať celý počítač?

A: Skúste klávesovú skratku **CTRL + ALT + BACKSPACE**. Funguje v Gnome, ale aj v KDE či XFCE.

Q: Môžem vyhodíť z menu tie programy, ktoré tam nechcem mať a nebudem používať?

A: Samozrejme. Exituje na to program Alacarte. Nájdete ho v **menu Aplikácie/Príslušenstvo**.

Q: Existuje v Ubuntu niečo pre slabozrakých?

A: Áno. Dajú sa použiť vysokokontrastné témy, programy ako „Orca“ či „Britty“, a tiež okamžitá podpora, ktorá sa dá zapnúť pri inštalácii. Funguje aj v režime Live CD.

Q: Ako nastavím v OpenOffice Writer písma, ktoré poznám z Microsoft Word?

A: **\$ sudo apt-get install msttcorefonts**

Q: Pokazil som repozitáre a nič mi nejde inštalovať. Čo mám robiť?

A: Pravdepodobne ich nájdete v súbore sources.list~.

Q: Ako pripojím Windows disky?

A: Ubuntu Dapper Drake by malo rozpoznať všetky disky, a to aj s-ata. Ak by však nie, tak stačí tento postup:

```
$ sudo -s
# cd /media
# mkdir disk_c
# mount /dev/sda1 /media/disk_c           (ak máte serial ata disk)
# mount /dev/hda1 /media/disk_c           (ak máte paralelný, teda klasický disk)
```

Q: Som zvyknutý z KDE na K menu (v MS Windows je to **ponuka Štart**). Dá sa to nastaviť aj v Gnome?

A: Samozrejme. Stačí kliknúť hoci kde na panel (je jedno ktorý), a vybrať prídanie do panelu. potom už bude stačiť myšou presunúť **Hlavné menu** kde len budete chcieť. Ak chcete do ľavého dolného rohu, musíte najskôr odstrániť tlačidlo na zobrazenie plochy. Potom ho môžete dať niekde inde.

Q: Ako prejdem z Ubuntu Dapper na Ubuntu Edgy?

A: Jednoduchý návod je na stránke http://wiki.ubuntu.cz/Přechod_na_Edgy_Eft

Q: Ako zmením rozlíšenie v konzole?

A: http://ubuntu.wz.cz/hlavni_stranky/navody_konzole.html#rozliseni

Q: Ako nastavím pozadie v zavádzači GRUB?

A: http://ubuntu.wz.cz/hlavni_stranky/navody_system_grub_pozadi.html

Q: Kde si môžem stiahnuť (K)Ubuntu 7.04 DVD?

A: Ubuntu:

<http://cdimage.ubuntu.com/releases/7.04/release/>

Kubuntu:

<http://cdimage.ubuntu.com/kubuntu/releases/7.04/release/>

Všetky dostupné verzie všetkých distribúcií, jednoducho úplne všetko, nájdete na stránke <http://cdimage.ubuntu.com>.

Q: Ako nainštalujem Ubuntu pod Windows?

A: Je to zvláštne, ale dá sa to. Stačí si stiahnuť inštalátor, ktorý je zatiaľ len prototyp. V ňom si stiahnete CD a krok za krokom všetko potrebné nastavíte. Keďže potrebujete stiahnuť celé CD, pravdepodobne je výhodnejšie stiahnuť alebo od niekoho napáliť z iného CD Ubuntu. Ak sa aj tak rozhodnete inštalovať cez Windows inštalátor, vyhľadajte „Ubuntu Windows Installer“ cez internetový vyhľadávač.

Q: Používam Ubuntu a Windows. Windows som musel preinštalovať, a tak sa mi nedá teraz spustiť Ubuntu. Čo s tým?

A: http://wiki.ubuntu.cz/Obnova_boot_manazheru_Grub_po_reinstalaci_Windows

Q: Ako nastavím pozadie v zavádzači GRUB?

A: http://ubuntu.wz.cz/hlavni_stranky/navody_system_grub_pozadi.html

Q: Mal som kedysi Ubuntu. Viac mi ale vyhovuje prostredie KDE ako Gnome, tak som nahodil Kubuntu. Ale niektoré veci mi nefungujú. Nejde mi Synaptic, nejde mi gedit, nejde mi prihlásenie ako root a nejde mi ani terminál. Čo s tým?

A: Ubuntu a Kubuntu sa líšia iba grafickým prostredím. Všetko pre Gnome ale má v KDE nejakú náhradu:

gksu príkaz => kdesu príkaz

Gedit => Kate alebo Kwrite

Synaptic => Adept

Gnome Terminal => Konsole

Q: Používam Xubuntu, a chcel by som zmeniť pozadie terminálu. Ako na to?

A: Pridajte si ako pozadie napríklad Ubuntu Snowman Edition :-). Stiahnite si obrázok zo stránky <http://www.gnome-look.org/content/files/52684-ubuntu.jpg>. Potom stlačte v termináli **upraviť/predvoľby** a nastavte si toto pozadie :-)

Q: Ako rýchlo zistím, aká verzia a vlastne aj aká distribúcia je nainštalovaná?

A: **\$ lsb_release -a**

Q: Nedá sa mi urobiť screenshot v každej situácii. Keď mám napríklad otvorené menu, tak to nefunguje. Čo s tým?

A: Jedna možnosť je použiť program Ksnapshot. Umožňuje cvaknutie po niekoľkých sekundách, a za ten čas pôjdete na to miesto v menu, kde si to prajete. Dokáže to tiež Gimp cez menu **Súbor/Získať/Sníмка obrazovky**.

Q: Upozorňuje ma tabuľka, že došlo voľné miesto. Nedá sa mi ale ani prihlásiť. Čo s tým?

A: Najskôr je treba prezrieť si voľné miesto, a to príkazom: **\$ df -h**

Ak je naozaj OMB voľné, tak treba spustiť záchranný terminál ako typ sedenia, spustiť Nautilus alebo niečo podobné, premiestniť veci zo svojho domovského adresára na iný disk. Alebo vyhodí niekoľko programov cez Synaptic. Ak sa ale nespustí ani záchranný terminál, tak treba stlačiť **CTRL+ALT+F1**, prihlásiť sa, a premiestniť svoje súbory cez **Midnight Commander** (ten bude asi v mizernej grafike teraz). Alebo odstrániť niekoľko programov pomocou apt-get či aptitude. Výborná možnosť je vymazanie nepotrebných balíčkov:

\$ sudo apt-get autoremove

\$ sudo apt-get autoclean

Teraz by ste mali mať dostatok miesta pre spustenie grafického rozhrania. Len by to ešte chcelo reštart.

Q: Po inštalovaní niektorých programov, nabehnutí aktualizácií a reštartovaní počítača mi nejde internet, ani ping na vlastný počítač. Prečo?

A: Pravdepodobne sa posunuli miesta v závädzači Grub. Teda vám spúšťa Ubuntu s iným jadrom. Ak máte teda veľa jadier a neviete ktoré funguje najlepšie pre každodenné používanie, vyberte najnovšie jadro s nápisom Generic. Ak to už bude potom v poriadku, prenastavte si závädzač Grub a nechajte tam len tie jadrá, ktoré potrebujete.

Q: Okamžite po inštalácii mi Ubuntu vypíše nezmyselný údaj, že disk nebol kontrolovaný 49710 dní. Nie je to bug?

A: Áno, je to bug vo verzii Feisty Fawn. Stačí počkať kým tá kontrola prejde, po reštartovaní počítača je už všetko v poriadku.

Q: Nainštaloval som si **Fluxbox**, ale neviem tam nič nastaviť. Kde sú tu nejaké ovládacie panely?

A: Fluxbox je jednoduché grafické rozhranie, nemá žiadne panely. Správanie Fluxboxu sa dá nastaviť pomocou programu Fluxconf, správanie samotného Linuxu však môžete robiť iba cez editácie textových súborov, alebo cez ovládacie panely iného grafického prostredia. Grafické ovládacie panely pre KDE sa dajú spustiť spustením programu **Kcontrol**.

Q: Veľmi sa mi páči tá práca s repozitármi cez **Synaptic**. Existujú aj iné distribúcie, kde sa tento program používa?

A: Synaptic sa nachádza napríklad v Ubuntu a jeho deriváciách (Kubuntu má podobný program s názvom Adept). Ubuntu je založené na Debiane, a túto funkciu prevzalo od neho. Takže Synaptic sa dá nájsť v Debiane a ďalších systémoch založených na Debiane. Spomeniem napríklad Dreamlinux. Aj distribúcia PCLinuxOS používa Synaptic a v ňom RPM balíky. Na distribúcii PCLinuxOS je postavený tiež SAM Linux.

Q: Synaptic sa mi nespustí. Vypisuje akúsi chybu.

A: Stačí si pozrieť, akú chybu hlási. Väčšinou je tam aj napísané, ako túto chybu napraviť. Napíšte do konzoly príkaz, ktorý v hlásení chyby uvidíte.

Q: Synaptic sa mi nespustí. Hlási, že je už spustený iný program. Žiadny však nemám.

A: Možno si inštaloval aktualizácie, alebo si sa hral s textovým apt-get. Ak ale nič nie je spustené, stačí reštartovať počítač.

Q: Používam Gnome/XFCE, a programy pre KDE sa spúšťajú neskutočne dlho. Čo s tým?

A: Každý program pre KDE musí ťahať zo sebou veľkú časť knižnic prostredia KDE. Prvý program sa teda spúšťa dlho, ale ďalšie sa potom už spúšťajú oveľa rýchlejšie. Ak používate veľa programov pre KDE, bolo by dobré používať prostredie KDE. Programy pre Gnome fungujú v KDE dosť rýchlo.

Q: Veľa sa píše o rozšíreniach pre Firefox. Kde ich zoženiem? A ako ich nainštalujem?

A: Firefox má zaujímavý systém rozširovania. Rozšírenia sa dajú nájsť na stránke <https://addons.mozilla.org/sk/firefox>. Na tej stránke sú aj prídavné informácie. Stačí si len pozrieť aké existujú, a ktoré sa vám hodí, to si nainštalujete. Výborný doplnok je napríklad Googlepedia. Tento doplnok pri vyhľadávaní cez Google zobrazí aj výsledok z Google, aj stránku o tomto slove na Wikipédii. Pre inštaláciu stačí dostať sa na stránku tohto rozšírenia (vyhľadaním som sa dostal na stránku <https://addons.mozilla.org/sk/firefox/addon/2517>), a nainštalovať. Otvorí sa správca doplnkov, kde len potvrdíte inštaláciu a reštartujete Firefox. Správca doplnkov nájdete kedykoľvek v **menu Nástroje/Doplňky**.

Q: Na ICQ používam program Kopete. Nedokáže ale poslať súbory. Aký program je schopný prenášať súbory?

A: Gaim, teraz už premenovaný na Pidgin.

Q: Môže Ubuntu alebo celkovo Linux fungovať aj na notebooku?

A: Samozrejme. Má všetko potrebné pre notebook rovnako ako Windows.

Q: Z čoho vlastne tvorcovia Ubuntu žijú, keď je to všetko zadarmo?

A: Platená je napríklad technická podpora (teda rovnako ako vo Windows). Táto podpora má uplatnenie pre rôzne veľké organizácie, pre bežné použitie nemá zmysel, keďže je výborná komunitná podpora. Ďalší dôležitý zdroj živobytia je podpora od veľkých spoločností, ako IBM, Intel a podobne.

Q: Dá sa na Slovensku zohnať tričko?

A: Dá sa cez server Linuxos.sk. Je možné si tričko kúpiť, alebo získať dohodou (napríklad za napísanie recenzie na vašu obľúbenú distribúciu. Viac informácií pochopiteľne na tejto stránke.

Q: Často mi na fórach píšu RTFM! Čo to znamená?

A: To znamená, že sa pýtaš na otázky, ktoré boli už dávno a veľa krát zodpovedané. V manuáloch, v starších príspevkoch na fórach a tak podobne.

Q: Je niekde pekne vysvetlené, ako zmeniť MAC adresu?

A: <http://www.pcforum.sk/zmente-svoju-mac-media-access-control-adresu-vt13090.html?sid=f02b08abbd8aa2df1e83b25da2a2754d>

Q: Kde na internete nájdem nejaký prehľad všetkých tých moderných skrátených výrazov?

A: Všetkých asi nikde. Ale tak dosť veľa ich je vysvetlených napríklad na http://www.white.pride.norunof.sk/readarticle.php?article_id=3

Q: kde hľadať pomoc, ak si s niečím v Linuxe neviem rady??

A: Máš veľa možností. Skúsím dať tak po poradí...

- 1) vyhľadanie cez Google
- 2) prezretie starších príspevkov na fórach
- 3) opýtanie sa niekoho skúsenejšieho (a ochotnejšieho) cez Jabber
- 4) ako bod 3, ale cez ICQ alebo iný messenger
- 5) opýtanie sa na diskusných fórach

11.1 Všeobecné rady

- Pridajte si do horného panelu obľúbené programy, ako napríklad **Synaptic**. Taktiež nejaké svoje priečinky (napríklad **/home/jozef/download** alebo **/home/jozef/fotky**), a ďalšie veci ktoré budete používať. Napríklad aj ďalší internetový prehliadač. Samozrejmosťou je nejaký **terminál**.
- Dajte si pozor na lomítka. V linuxe sa používa klasické lomítko, ktoré nájdete na numerickej klávesnici. Takže zadanie adresy je napríklad **/home/ja/fotky**. V prostredí Windows sa používa opačné lomítko, teda napríklad **e:\ja\afotky**.
- Nebojte sa chodiť na **Linuxové stránky**. Veľa sa naučíte, zabavíte, a problém, s ktorým sa trápíte týždeň, môže niekto vyriešiť za minútu. Takže trochu samostatnosti, a nie len čítať návody :-)
- Niečo vám pod Linuxom nechodí? **Nechajte si aj Windows**. Linuxový zavádzač vám vždy nechá tú slobodu, že si môžete vybrať čo chcete práve teraz spustiť.
- Gnome, a tak isto aj ďalšie rozhrania, využívajú **viac plôch**. Naučte sa ich dobre využívať, napríklad odložte si prehrávač hudby na inú plochu, nech vám nezavadzia. A samozrejme si môžete plochy premenovať, či surfovať medzi nimi trojrozmernou pomocou programu **3D Desktop** (nájdete v Synapticu), alebo cez XGL efekty (tiež treba nainštalovať).
- Pri rozdeľovaní disku si môžete urobiť aj disk, ktorý si potom **mountnete** (teda pripojíte) napríklad ako **/home**. Jednoduchá výhoda – pri reinstalácii o tie údaje neprídete. Takže je to niečo ako **disk D**.
- Klávesovou skratkou **ALT+F2** sa dá spustiť čokoľvek, napríklad aj správca súborov, teda niečo ako „Tento počítač“ z Windows. Každé grafické rozhranie je trochu iné a programy sa inak volajú, ale tak stačí do tohto riadku napísať v Ubuntu slovo **nautilus**, v Kubuntu **konqueror** a v Xubuntu **thunar**. Môžete používať ten program, ktorý vám najviac vyhovuje. Ďalšia možnosť je napísať do vyvolaného okna slovo **/home**, otvorí vám to domovský priečinok. Ak správne predpokladám, že používate originál Ubuntu, tak spúšťajte takto Nautilus. Ostatné nemáte defaultne nainštalované.
- Nainštalujete si Ubuntu, ale nepáči sa vám, ako vyzerá? Môžete zmeniť úplne čokoľvek – od zmeny jedinej ikonky až po celé prepracovanie. A to len niekoľkými kliknutiami v Synapticu. Pomôže tiež niektorá z komunitných stránok zaoberajúca sa designom. Asi najznámejšia je <http://gnome-look.org>.
- Ak sformátujete disk kde je nainštalované Ubuntu a budete mať priečinok **/home** na inom disku, zachová sa vám správanie systému, pozadie či ikony v paneloch. Môžete to veľmi dobre využiť pri prípadnej reinstalácii!
- Bojíte sa, že niekto sa v tom nebude vyznať a všetko pokazí? Žiadny strach, bez hesla správcu nikto nič zložité neskazuje :-)
- Nájdete stránku ktorá potrebuje len a len Internet Explorer, alebo dokument ktorý vyžaduje Microsoft Word? Aj pod Linuxom sa dajú tieto programy spustiť, a niektoré dokonca pracovať rýchlejšie ako vo Windows. IE sa dá nainštalovať cez **ies4linux**, Microsoft Word sa dá napríklad cez **Crossover Office** alebo aj cez bežné wíno...
- Nepáči sa vám správca súborov? Môžete používať aj iný, a prispôsobiť si ho. Do ľavého rámu si pridajte čokoľvek chcete. Dosiahnete to presunutím ikony súboru do ľavého rámca. Môžete tam tak mať odkazy na vaše fotky, videá...
- Komunitné DVD verzie obsahujú množstvo prídavných programov – môžete ich používať napríklad aj ako aktualizácie DVD
- Na svete je viac distribúcií, ktoré sa na Ubuntu podobajú. Takže ak máte nejaký jednoduchý problém, možno bude v inej distribúcii opravený. Napríklad Linux Mint 2.2 sa správa ako Ubuntu Edgy Eft, ale má okamžite AmaroK, všetky kodeky, a presá má stále kompatibilitu s Ubuntu. Nevýhodou je absencia programov ako Ekiga alebo Gimp.
- Nebojte sa návodov, niekedy sa tam stretnete aj s niečím potrebným...
- Chcete naplno používať Ubuntu, ale nemáte prístup do internetu? Objednajte si akýkoľvek softvér na CD/DVD, napríklad z ubuntu.kayle.sk
- Pridajte si na plochu odkazy, rovnako ako vo Windows (samozrejme ak ste na to zvyknutý)

Vytvorenie spúšťača na pracovnej ploche. Najdôležitejší riadok je **príkaz** (ak ste rovnako lenivý ako ja, a máte len angličtinu, tak je to **Command**). Do tohto riadku napíšete to isté, čím by ste spustili program cez skratku **ALT+F2** alebo cez konzolu. Večšinou je to názov programu. Samozrejme všetko malé písmená. Ako ďalšie príklady môžem uviesť **firefox**, **totem**, **nautilus** a ďalšie.

11.2 Pokročilé prispôsobenie systému

Potrebné zvládnutie spúšťania súborov a preštudovanie všeobecných rád => Kapitola 1 a 11.1

Táto časť manuálu (znie to veľmi múdro to slovo, preto ho tak používam :P) je voľným pokračovaním kapitoly 1.1. Teda chcel by som tu poskytnúť niekoľko rád na prispôsobenie Ubuntu ako desktopu pre nás, milých a mierumilovných ľudí... Tak a tu už konkrétne dobroty:

- Nainštalujte si viac grafických rozhraní, ak máte dobré pripojenie do internetu. Keď vám niečo nesadne, tak môžete zmeniť. Ak nemáte dobré pripojenie (a nemáte náhodou v šuplíku komunitné DVD Ubuntu), tak stačí doinštalovať Fluxbox. Pri zblbnutí Gnome teda môžete používať niečo iné, a veľa MB to nechce :-)
- **`sudo apt-get install fluxbox`**
- Ubuntu Feisty Fawn má predvolené len dve pracovné plochy. Ak chcete ich počet zmeniť, nie je nič ľahšie, ako kliknúť si na ich prepínač pravým tlačítkom myši (niekedy sa používa inteligentný pojem „pravé myšičko“) a zvoľne nastavenia.
- Všetky ikony vo všetkých paneloch, ako aj všetky panely, si môžete ľahko vypnúť, pridať, premiestniť... Veselú zábavu... Veľká pomoc pre majiteľov monitorov s pomerom strán 2:1, 16:9 alebo 8:5.
- Tomboy som objavil v Mint Linuxe ako nepostrádateľnú pomôcku. Nainštalujte si Tomboy určite aj v Ubuntu. Je to nástroj na okamžité ukladanie poznámok. Nemusíte teda všetko písať na plochu, alebo na papier ako v stredoveku... Pridajte si Tomboya do panelu (kliknutím na panel a potom cez Pridať do panelu)
- **`sudo apt-get install tomboy`**
- Vyhľadajte si v Synapticu slovo Nautilus. Nájdete rôzne rozšírenia, ktoré si môžete pridať. Napríklad rozšírenie na okamžité spustenie terminálu. Môžete samozrejme navštíviť nastavenia Nautilusu a pomeniť čokoľvek.
- Prehliadač Mozilla Firefox (ak ho používate) automaticky ukladá stiahnuté veci na pracovnú plochu. Navštívte nastavenia programu, a zmeňte to.
- Nastavte si program Gdesklets, popriďavajte si nejaké grafy alebo čokoľvek podobné na plochu, a pridajte po spustení.
- Chcete vyskúšať Ubuntu Gutsy? Nech sa páči, môžete si stiahnuť nehotovú verziu už teraz ako náhradu Feisty Fawn. Upozorňujem, že je to len pre skúsenejších a robia to na vlastné riziko (po mne prosím nehádzte ostré predmety :P). Gutsy urobíte najjednoduchšie tak, že prepíšete repozitáre z Feisty na Gutsy.
- Dôležité výpisy si ukladajte do súborov. Či už ručne, alebo príkazom. V príklade je manuál ku **ls**:
`$ man ls | col -b > file.txt`

11.3 Spustenie pri štarte

Aj v Ubuntu sa dajú jednoducho nastaviť programy, ktoré sa majú spustiť po štarte. Ako príklad nám posluží Ktorrent.

1. Zájdem do menu **Systém/Predvoľby/Sedenia**
2. Prepne na lištu **Programy pri štarte**
3. Pridáme program. Teda napíšeme rovnaký príkaz, akým ten program spúšťame cez skratku **ALT+F2**. V tomto prípade **Ktorrent**.

V tomto okne, v dolnej časti, sa budú postupne objavovať ikonky. Všetky, ktoré boli už predtým, a hneď za nimi aj tie, ktoré ste si zvolili vy. Ako dobrá voľba môže byť napríklad automatické spustenie klienta pre BitTorrent.

11.4 Alt+F2

Vlastná kapitola pre klávesovú skratku? Blbosť? Ale nie... poukazujem nejaké zlepšováky...

ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2
gksu				gksu	gksu
network-admin	gnome-display-properties	desktop-effects	gnome-session-properties	ntfs-config	gparted
Nastavenie siete	Nastavenie rozlíšenia	Nastavenie 3D efektov	Programy pri štarte, aktuálne spustené programy	Nastavenie zápisu na NTFS	Prerozdelenie disku. Výborná pomoc pre Live CD

ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2	ALT+F2
	gksu		gksu		gksu
nautilus	nautilus	synaptic	synaptic	gedit	gedit
Spustenie správcu súborov (tento počítač)	Detto, ale s právami roota	Spustenie programu na inštaláciu softvéru (bez účta roota je prakticky k ničomu)	Spustenie programu na inštaláciu softvéru	Textový editor. Hodí sa na rýchle uloženie nejakého textu...	Textový editor. S root právami sa hodí na editáciu konfiguračiek

Spúšťanie konzolového programu cez ALT+F2. Konkrétne spúšťame Midnight Commander. Pre spúšťanie konzolových programov úplne stačí zaškrtnúť políčko.

11.5 Windows XP plocha

Ak chcete rýchlo vytvoriť plochu podobnú na Windows XP z Ubuntu, postupujte podľa tohto jednoduchého návodu:

1. Vymažte dolný panel (prave kliknutie, možnosť „Odstrániť tento panel“)
2. Presuňte horný panel dole (stačí poriahnúť potkanom)
3. Vyhodte z panelu čo nepotrebuje (napríklad menu Aplikácie, Miesta a Systém)
4. Pridajte hlavné menu (klik pravým myšiťkom na panel, pridanie do panelu)
5. Pridajte ikonku pre ukázanie plochy
6. Pridajte „Zoznam okien“
7. Stiahnite si Ikonku IE do vášho domovského priečinka z adresy:
http://www.maesw.sk/citrid/images/browser_explorer.gif
8. Pridajte si do panela Firefox, a zmeňte jeho ikonu na tú, ktorú ste pred chvíľou stiahli. Taktiež premenujte Firefox na Internet Explorer (ak chcete)
9. To čo ste videli v predošlom kroku použite aj na OpenOffice.org. Stiahnite si do panelu textový a tabuľkový editor, a zmeňte im ikonky. Nájdete ich na internete. Premenujte.
10. Nainštalujte a použite vo Firefoxe túto tému, ktorá sa podobá na Internet Explorer 6:
<https://addons.mozilla.org/sk/firefox/addon/3984>
11. Zmeňte si pozadie, použite obrázok bliss.bmp, ktorý nájdete na stránke
<http://www.simonrobinson.com/AllContent/ForOtherSites/Ablog/Bliss.jpg>
12. Nainštalujte si program Wine, aby ste mohli spúšťať aplikácie pre Windows:
\$ sudo apt-get install wine

Výsledkom nie je kompletná imitácia Windows. Načo sa však vracáť ku dávno prekonaným systémom? :)

12.1 Nástroje pre úpravu konfigurákov

- Gedit** Výborný a dobre nastaviteľný editor pre Gnome. Obsahuje funkcie pre zvýrazňovanie textu, automatické ukladanie a mnohé ďalšie. Ak chcete používať tento editor pod KDE, potrebujete mať aj GTK+ knižnice.
`gksu gedit /etc/X11/xorg.conf`
- Mousepad** Jednoduchý editor určený pre prostredie XFCE, natívne napríklad v Xubuntu. Príbuzný Leafpadu. Bohužiaľ niekedy nie je preklad do slovenčiny dokonalý...
`gksu mousepad /etc/X11/xorg.conf`
- Kwrite, Kate** Kvalitné editory priamo preplnené funkciami. Obidva sú priamo v prostredí KDE, takže napríklad v Kubuntu.
`gksu kwrite /etc/X11/xorg.conf`
`gksu kate /etc/X11/xorg.conf`
- Tea** Ďalší pekný editor pre Gnome, tentokrát veľmi prehľadný.
`gksu teaed /etc/X11/xorg.conf`
- Leafpad** Jednoduchý editor príbuzný Leafpadu. Nepotrebuje žiadne zvláštne nároky
`gksu leafpad /etc/X11/xorg.conf`
- Midnight Commander** Kamarát všetkých pravých linuxákov :) program podobný Norton Commanderu, umožňujúci upravovanie obsahu cez klávesu F4. Asi najlepší konzolový program na úpravy.
`sudo mc => vyhľadanie a potom editácia cez F4`
- Nano** Editor pre nadšených konzolových používateľov. Tie „striešky“ sa spúšťajú cez CTRL.
`sudo nano /etc/X11/xorg.conf`
- Vim** Ďalší editor pre nadšených priaznivcov konzoly. Viac na: <http://www.kit.vslib.cz/~satrapa/docs/vim/>
`gksu vim /etc/X11/xorg.conf`
- Gvim** Plne grafická verzia programu Vim. Editor natívne stavaný pre Gnome. Vyskúšajte si ho :)
`sudo mc => vyhľadanie a potom editácia cez F4`

Ktorý je naj? To je len a len na Vás. Tu je odkaz na anketu o programoch, ktorá bola na stránke Linuxos.sk:
<http://linuxos.sk/?show=forum&id=5526>

12.2 Najdôležitejšie konfiguračné súbory

Celkom na záver uvádzam niekoľko múdrych súborov, ktoré sa dajú pekne upraviť. Sú to najdôležitejšie konfiguračné súbory (podľa mňa), cez ktoré si môžete nastaviť samotné fungovanie systému. Začiatočníkom odporúčam neupravovať toho moc, lebo môžete narobiť aj trochu škody :-)

`# gedit /etc/apt/sources.list`

Zoznam repozitárov, potrebné pre správne fungovanie programov ako napríklad Synaptic.

`# gedit /etc/fstab`

Nastavenie pripojenia pevných diskov.

`# gedit /etc/resolv.conf`

Nastavenie DNS serverov.

`# gedit /etc/X11/xorg.conf`

Celkové nastavenie hardvéru. odporúčam pozrieť :-)

`# gedit /etc/network/interfaces`

Nastavenie IP adresy, brány, masky a podobne.

`# gedit /etc/samba/smb.conf`

Nastavenie zdieľania cez Smbu.

`# gedit /etc/boot/grub/menu.lst`

Nastavenie zavádzača, teda programu ktorý sa vás spýta, ktorý operačný systém má spustiť.

`# gedit /etc/hostname`

Nastavenie mena počítača.

`# gedit /etc/environment`

Nastavenie jazyka aplikácií. Nastavenie jazyka, ktorý bude zvolený pri nedostupnosti slovenského prekladu.

V Kubuntu použite namiesto Gedit program Kwrite, v Xubuntu zas Mousepad.

12.3 Staré počítače

Pokiaľ ide o staré počítače, môže sa objaviť niekoľko problémov. Tak to skúsím trošičku rozobrať...

Sériová myška => treba prepísať v Xorg.conf driver myš na "Microsoft" a zariadenie na `/dev/ttyS1`

Pomalý grafický režim => zmeniť na jednoduchší. Ak je 96 RAM a viac, tak použiť XFCE. Ak je menej, tak niečo ešte jednoduchšie.

Napríklad IceWM alebo Fluxbox.

Nedá sa nainštalovať systém => treba použiť tzv. alternatívne CD, najlepšie od Xubuntu.

Rýchlo dochádza voľné miesto => v Synapticu zakázať ukladanie inštaláčnych DEB archívov na disk. Pozrieť nastavenie a potom súbory.

TIP: Pri výbere sedenia si môžete vybrať aj takzvané záchranné sedenia. Teda máte len grafickú konzolu, a ak si niečo spustíte, tak to máte pekne v grafike. Využijete to napríklad vtedy, ak sa vám zaplní disk, a musíte niečo zmazať. Vtedy je výborné prihlásiť sa ako root, a pustiť Synaptic.

12.4 Prenosné počítače

Meranie výdrže batérie je samozrejmosť. Ak vám nepridá automaticky do panelu stav batérie, môžete ho jednoducho pridať kliknutím na panel a výberom pridania. Merač stavu batérie sa dá výborne nastaviť, a dokáže zobrazíť všetko čo budete potrebovať.

Netypické rozlíšenia, ako napríklad **1280x800** alebo **1600x900**, sa dajú nastaviť v súbore `/etc/X11/xorg.conf`. Potrebujete tam len dopísať dané rozlíšenie, uložiť zmeny, a reštartovať grafické rozhranie (**CTRL+ALT+BACKSPACE**). Potom sa už bude dať pekne v grafike zmeniť rozlíšenie aj na to, ktoré ste si teraz nastavili. Ak nie, tak len doinštalujte grafickú kartu (Restricted manager).

Iná možnosť je nainštalovať (pre grafiky Intel) balíček:

```
$ sudo apt-get install x11-xorg-utils
```

Tak a teraz ukážka nastavenia wifi pripojenia. Stačí otvoriť nastavenia siete, a označiť wireless. Tam len nastaviť meno hostiteľa, ktoré dostanete na danom mieste. Niekde tam bude napísané. Z pravidla sa používa dynamická adresa, teda DHCP. Wifi nefunguje pri spustení ako Live CD – vyžaduje nainštalovaný systém. Pravdepodobne sa však tento stav bude meniť

Pri nastavovaní Wifi môže pomôcť táto stránka <http://forum.ubuntu.cz/viewtopic.php?pid=55587>

Ešte lepšie je, ak vyhľadáte pomocou Google. Napíšte do vyhľadávacieho políčka vo Firefoxe či Opere:

wifi ubuntu výrobca_notebooku typ_notebooku

12.5 Sieť

Ubuntu Linux, rovnako ako všetky operačné systémy založené na OS Unix, sú výborné pre prácu v sieti. Teraz si vysvetlíme, ako sa dá sieť nastaviť, a ako sa s ňou pracuje. Na okolité počítače sa dá pripojiť cez **menu Miesta/Sieťové servery**. Dostanete sa tak na server, a tiež na všetky ostatné počítače, bez ohľadu na to, či používajú Linux alebo iný operačný systém.

Zdieľanie informácií tiež nie je zložitý. Otvoríme správcu zdieľania, a to cez menu **Systém/Správa/Zdieľané priečinky** alebo cez skratku ALT+F2 a následnom napísaní **shares-admin**. Tu sa však naskytá problém – na inom počítači si bude pýtať meno a heslo. Ale keď zadáte vaše meno a heslo, tak sa nikam nedostanete. Čo s tým? Potrebujete si urobiť meno a heslo pre Sambu. Postup je nasledujúci:

```
$ sudo -s
```

```
# smbpasswd -a meno_používateľa
```

Teraz stačí zadať heslo...

Ďalšia možnosť je v programe Gedit upraviť jeden súbor. Takže:

```
$ sudo gedit /etc/samba/smb.conf
```

Na 91. riadku treba zmeniť súbor **user** na **share**. To je všetko :)

```
$ ping ip_adresa
```

Pingne iný počítač, teda otestuje jeho dostupnosť z vášho počítača.

```
$ lynx http://google.sk
```

(alebo \$ links http://google.sk)

Spustí **www** stránku v programe lynx.

Ďalej potrebujete dostať sa na adresu súboru `/etc/network/interfaces`. Ukážte naň, a stlačte **F4**. Po editácii uložte nastavenie.

Tvorcov internetových stránok asi zaujme slovíčko **Apache**. Apache je webserver, ktorý sa používa na obrovskom množstve stránok, a môže sa aj na vašom počítači. Najskôr si nainštalujeme všetko potrebné, ak plánujete Apache používať.

```
$ sudo apt-get install apache2 php5
```

Pracovný adresár, v ktorom budete pracovať, je `/var/www`. Dajte si pozor, aby ste pracovali ako root. Takže si správcu súborov spustíte s právami roota:

```
ALT+F2: gksu nautilus /var/www
```

Ako zistiť, čo ste vlastne porobili?

Vytvorte si súbor `index.php`, a pridajte doň tento zápis:

```
<?php phpinfo(); ?>
```

Ak všetko zobrazí v poriadku, tak ste na najlepšej ceste dokázať niečo viac... Môžete si napríklad vytvoriť stránku s **Wiki** engine. Ale to už nechávam na múdrejšie hlavy, keďže ja už o tom veľmi nemám čo napísať :)

TIP: Do zoznamu vľavo v prehliadači diskov si môžete pridať akúkoľvek adresu, a aj zo siete. Stačí posunúť myšou.

12.6 Skripty

Múdre hlavičky na Linuxos.sk vytvorili vlastný skript na inštaláciu softvéru. Môžete si ho stiahnuť a vyskúšať:

```
wget http://www.dumaru.wz.cz/download/ubuntu-feisty-skript.sh
chmod 777 ubuntu-feisty-skript.sh
sudo ./ubuntu-feisty-skript.sh
```

Vlastný skript som si na základoch toho urobil aj sám. Zálohuje sources.list, urobí nový, obnoví zdroje, nainštaluje programy, a taktiež sa pohrá s týmto manuálom. Stiahne ho pekne na plochu (možnosť nastavení). Použite ho ak chcete :)

Vytvorte si v /home prázdny súbor s menom **skript.sh**. Nakopírujte do neho dolevedené riadky, a potom zmente práva a spustíte:

```
sudo chmod 777 skript.sk
sudo ./skript.sh
```

```
#!/bin/bash
# UBUNTU FEISTY PACKAGES, VYDANE 3.08.2007, VERZIA 1.2, sucast manualu na ubuntu.kayle.sk
$KUPINA=""
$UCAST=""
$TERAZ=""
$POLU=""
$KUPINA() {
    $KUPINA="$1"
}
zaciatok() {
    $UCAST="$1"
    $TERAZ="`echo $TERAZ + 1 | bc`"
    echo ""$KUPINA > $UCAST - $TERAZ/$POLU ""
    sleep 1s
}
koniec() {
    # toto ukonci instalaci jednej sucasti
    # napr: koniec
    $OMS="$?"
    if [ "$OMS" = "0" ]; then
        echo ""$KUPINA > $UCAST - OK ""
    else
        echo "!!! $KUPINA > $UCAST - CHYBA! (kod $OMS) !!!"
        echo -n "Stlac ENTER pre pokracovanie, Ctrl+C pre koniec: "
        read
        fi
        sleep 1s
    }
    # Autorizacne kluce
    skupina "Priprava"
    zaciatok "Autorizacne kluce"
    (wget http://medibuntu.sos-sts.com/repo/medibuntu-key.gpg -O- | apt-key add - && \
    wget http://ubuntu.beryl-project.org/root@lupine.me.uk.gpg -O- | apt-key add - && \
    wget http://luf.ln.france.com/repo_key.asc -O- | apt-key add - && \
    wget http://repository.debian.org/GPG-Key-chandra.txt -O- | apt-key add - && \
    wget http://mirror.ubuntulinux.nl/1135D466.gpg -O- | apt-key add - && \
    wget http://www.telemail.fi/mlind/ubuntu/937215FF.gpg -O- | apt-key add - && \
    wget http://wine.budgetdedicated.com/apt/387EE263.gpg -O- | apt-key add -)
    koniec
    # zaloha sources list
    zaciatok "Zaloza sources.list"
    cp /etc/apt/sources.list /etc/apt/sources.list.`date +%Y%m%d%H%M`
    koniec
    # novy sources list
    zaciatok "Novy sources list"
    cat > /etc/apt/sources.list << EOF
    deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty main restricted universe multiverse
    deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-updates main restricted universe multiverse
    deb http://sk.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-backports main restricted universe multiverse
    deb http://security.ubuntu.com/ubuntu feisty-security main restricted universe multiverse
    deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-proposed main restricted universe multiverse
    deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-backports main restricted universe multiverse
    deb http://archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty-updates main restricted universe multiverse
    deb http://medibuntu.sos-sts.com/repo/ feisty free non-free
    deb http://deb.opera.com/opera etch non-free
    deb http://repository.debian.org/ feisty multiverse
    deb http://gb.archive.ubuntu.com/ubuntu/ feisty main restricted universe multiverse
    deb http://archive.canonical.com feisty-commercial main
    deb http://asher256-repository.tuxfamily.org ubuntu main dupdate
    deb http://www.getautomatix.com/apt feisty main
    deb http://ubuntu.beryl-project.org/ feisty main
    deb http://mirror2.ubuntulinux.nl/ feisty-seveas all
    deb http://www.kiberpipa.org/~gandalf/ubuntu/feisty/cinella/686/ /
    deb http://kubuntu.org/packages/kde-latest feisty main
    deb http://dl.google.com/linux/deb/ stable non-free
    EOF
    koniec
    skupina "Obnovenie zdrojov"
    zaciatok "Update"
    apt-get update
    koniec
    zaciatok "Prelozenie ENG=>CZ=>SK"
    cat > /etc/environment << EOF
    PATH="/usr/local/sbin:/usr/local/bin:/usr/sbin:/usr/bin:/sbin:/bin:/usr/games"
    LANG="sk_SK.UTF-8"
    LANGUAGE="sk_SK.UTF-8:sk:cs_CZ.UTF-8:cs:en"
    EOF
    koniec
    $OMS="--"; echo "Domovsky adresar je $OMS"
    skupina "Manual"
    zaciatok "Manual"
    cd ~/Desktop && wget http://ubuntu.kayle.sk/umannual.odt && mv umannual.odt Ubuntu_manual.odt && wget http://ubuntu.kayle.sk/umannual.txt && mv umannual.txt Ubuntu_manual.txt && chmod 755 *.
    koniec
    skupina "Vyber distribucie"
    zaciatok "Vyber distribucie"
    echo -n "Aku distribuciu pouzivajte?. Moznosti: \"ubuntu\" \"kubuntu\" \"xubuntu\" \"vsetko\" info: edubuntu => ubuntu"
    read ANS
    if [ "$ANS" = "ubuntu" ]; then
        echo "Instalacia softveru pre Ubuntu"
        skupina "ubuntu"
        zaciatok "Ubuntu_jazyk"
        apt-get -y install --force-yes language-pack-gnome-sk language-pack-sk language-support-sk language-pack-gnome-cs language-pack-cs language-support-cs
    koniec
    zaciatok "Ubuntu_programy"
    apt-get -y install --force-yes mc build-essential gnome-commander opera xmxms vlc gnomebaker ubuntu-restricted-extras ubuntu-multimedia-gnome ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sifonts xfont-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree ttf-foffonts xfont-terminus xfont-terminus-dos fluxbox unrar unrar-free automatix2 gnome-photo-printer gnome-themes-extras nautilus-open-terminal nautilus-script-audio-convert ntfsprogs ntfs-3*
    koniec
    fi
    if [ "$ANS" = "kubuntu" ]; then
        echo "Instalacia softveru pre Kubuntu"
        skupina "kubuntu"
        zaciatok "kubuntu_jazyk"
        apt-get -y install --force-yes language-pack-sk language-support-sk koffice-i18n-sk language-pack-gnome-cs language-pack-cs koffice-i18n-cs
    koniec
    zaciatok "Kubuntu_programy"
    apt-get -y install --force-yes mc build-essential gnome-commander opera firefox vlc ubuntu-restricted-extras ubuntu-multimedia-kde ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sifonts xfont-intl-european cabextract ttf-xfree86-nonfree ttf-foffonts xfont-terminus xfont-terminus-dos fluxbox fluxconf unrar unrar-free automatix2 ntfsprogs ntfs-3* fusefs numlockx
    koniec
    fi
    read ANS
    if [ "$ANS" = "xubuntu" ]; then
        echo "Instalacia softveru pre Xubuntu"
        skupina "xubuntu"
        zaciatok "xubuntu_jazyk"
        apt-get -y install --force-yes language-pack-gnome-sk language-pack-sk language-support-sk koffice-i18n-sk language-pack-gnome-cs language-pack-cs koffice-i18n-cs
    koniec
    zaciatok "Xubuntu_programy"
    apt-get -y install --force-yes gedit leafpad kdatabase abiword numeric nano openoffice.org koffice-acrorea tea ted build-essential libstd-mixer1.2 libstd-mixer1.2-dev libstd-image1.2 libstd-image1.2-dev libstd-perl libstd-ruby1.8 libfreetype6-dev libstd-net1.2-dev libstd1.2.debian-all libstd-net1.2.gettext apt-build debian-builder dh-make debhelper devscripts checkinstall alien mc gnome-commander krusader thunar nautilus konqueror opera galeon firefox epiphany-browser flashplugin-nonfree sun-java6-fonts sun-java6-plugin sun-java6-jre skype gaim kopete alicq lica psi gajim links lynx dillo gnomeicu torrent automatix2 ubuntu-restricted-extras libvldread3 ffmpeg lame faad sox mjpegtools flac libvdcxs2 libxine* w32codecs ffmpeg2theora avifile* msttcorefonts ttf-ubuntu-title ttf-bpg-georgian-fonts ttf-sifonts xfont-terminus xfont-terminus-dos xfont-intl-european cabextract fluxbox openbox-themes evilwm cabextract orange samba dosfstools smbfs msttcorefonts mtools ntfsprogs ntfs-3* xmxms xmxms-skin-winamp5 amarok rhythmbox totem kaffeine gxine vlc k3b gnomebaker notatun-notatun-plugins audacity kmix kaudiocreator helix gravaman thoggen wine dosbox epiphany atomix wesnoth-all clanbomber frozen-bubble kbattleship gnome-games kdegames supertux planetpenguin-racer hexxagon knights ace-of-penguins wormux gnome-sudoku ksudoku mc centeric alien links lynx nano rar unrar unrar-free ksnapshot gimp krita xsane blender synaptic adobe gedit leafpad synaptic totem gimp gaim gftp emerald-themes beryl xsilver-xgl 3ddesktop heliodor aquamarine hugin dolphin gnome-photo-printer gnome-themes-extras nautilus-open-terminal nautilus-script-audio-convert rox-filer fillets-n* cpvdx gxineplugin brasero numlockx
    koniec
    fi
    echo ""$KUPINA > $UCAST - OK ""
    # # c) DUMARU & DVH 2007
    # # Pridanie manualu a ciastocne upravy - Elven 2007
```

12.7 Server

Autorom tohto návodu je Lukáš Svoboda. Uvádzam v pôvodnom znení (nechce sa mi to prepisovať :D) Tento návod bol uverejnený na <http://forum.ubuntu.cz/viewtopic.php?id=3295>

Snad nejčastejšia otázka, ktorá sa zde ve fóru opakuje, je "Jak použiť počítač s Ubuntu, pripojený k internetu, pro sdílení připojení pro další počítače?". Možných řešení je mnoho, pokusím se nastítnit jedno, velmi jednoduché, efektivní a podle mého názoru i bezpečné. Lze jej snadno použít i pro připojení a zabezpečení celé menší domácí nebo firemní počítačové sítě.

1. Konfigurace IP

Centrem celého řešení je počítač se dvěma síťovými kartami (eth0, eth1) a s nainstalovaným Ubuntu 6.06 nebo 6.10.

Tento počítač je síťovou kartou eth1 trvale připojen k internetu. Naprosto nehraje roli, jestli má toto rozhraní veřejnou nebo privátní adresu (za NAT), jestli je IP nastavena staticky nebo přes DHCP. Konfiguraci IP pro toto rozhraní stanovuje poskytovatel připojení k internetu. Rekněme, že se jedná o tyto hodnoty:

IP adresa: AAA.BBB.CCC.DDD

Maska: EEE.FFF.GGG.HHH

Výchozí brána: III.JJJ.KKK.LLL

DNS server: MMM.NNN.OOO.PPP

Druhá síťová karta tohoto počítače (eth0) může být připojena přímo kříženým kabelem k dalšímu počítači, nebo nekříženým kabelem k nějakému aktivnímu prvku (např. switch), ke kterému budou připojeny další počítače.

Na rozhraní eth0 provedeme nastavení pro privátní síť, například takto:

IP adresa: 192.168.1.1

Maska: 255.255.255.0

Toto nastavení dosáhneme zadáním příkazu

\$ sudo ifconfig eth0 192.168.1.1 netmask 255.255.255.0

Na ostatních počítačích, které se prostřednictvím "serveru" s Ubuntu budou připojovat k internetu, provedeme nastavení takto:

IP adresa: 192.168.1.2 (na poslední pozici cokoliv 2-254)

Maska: 255.255.255.0 (stejná jako maska na rozhraní eth0 serveru)

Výchozí brána: 192.168.1.1 (ip adresa rozhraní eth0 serveru)

DNS server: MMM.NNN.OOO.PPP (stejný jako DNS server používaný serverem)

Na strojích s Windows XP tyto hodnoty zadáte v Local Area Connection -> Properties -> Internet Protocol (TCP/IP) -> Properties.

Na strojích s Linuxem DNS server nastavte v souboru `/etc/resolv.conf` (adresu nastavte podle vaší potřeby)

\$ nameserver MMM.NNN.OOO.PPP

IP adresu nastavíte příkazem

\$ sudo ifconfig eth0 192.168.1.2 netmask 255.255.255.0

a výchozí bránu příkazem

\$ sudo route add default gw 192.168.1.1

Pokud nyní zkusíte ping na adresu serveru, pakety by měly správně přicházet.

\$ ping 192.168.1.1

Vše lze výrazně zjednodušit nainstalováním a nastavením DHCP serveru na počítač s přímým připojením k internetu.

2. Firewall, routování

V Ubuntu je k dispozici celá řada nástrojů pro konfiguraci iptables. Po vyzkoušení řady z nich jsem si vybral *FireHOL*. Nemá (nebo má?) sice pěkné grafické klikací rozhraní jako třeba *Firestarter*, zato razí zásadu, která se mi nesmírně líbí: Jednoduché věci se dají dělat jednoduše, zároveň ale není nijak znemožněno nebo znepříjemněno nastavování složitějších konstrukcí. FireHOL nainstalujeme zadáním příkazu

```
$ sudo apt-get install firehol
```

Konfigurace firewallu je uložena v souboru `/etc/firehol/firehol.conf`, jako příklad uvádím stav s povolenými pouze základními službami pro odchozí spojení (http, https, ftp, dns, ssh, icq, jabber apod.). Serverové služby jsou zakázané. Další nastavení najdete na domovské stránce FireHOLu: <http://firehol.sourceforge.net/>

V posledních řádcích je definované směrování z internetu do privátní sítě.

Code:

```
#
# $Id: client-all.conf,v 1.2 2002/12/31 15:44:34 ktsaou Exp $
#
# This configuration file will allow all requests originating from the
# local machine to be send through all network interfaces.
#
# No requests are allowed to come from the network. The host will be
# completely stealthed! It will not respond to anything, and it will
# not be pingable, although it will be able to originate anything
# (even pings to other hosts).
#
version 5
# Accept all client traffic on any interface
# interface any world
# client all accept
DEFAULT_CLIENT_PORTS="1024:65535"
server_icq_ports="tcp/5190"
client_icq_ports="default"
interface eth0 internal
    protection    strong 10/sec 10
    policy        drop
    server ssh    accept # povolíme ssh připojení k serveru z vnitřní sítě
    client all    accept
interface eth1 external
    protection    strong 10/sec 10
    policy        drop
    server ssh    accept # povolíme ssh připojení k serveru z vnější sítě
    client all    accept
router incoming iface eth1 outface eth0 # které služby uvnitř sítě budou přístupné zvenku, viz. Tipy na konci návodu
    route dns    accept
    route smtp    accept dst <ip adresa mailserveru>
    route pop3s   accept dst <ip adresa mailbox serveru>
    route imaps   accept dst <ip adresa mailbox serveru>
    route ssh     accept dst <ip adresy stroje, ke kterým chceme povolit ssh>
    route http    accept dst <ip adresa webserveru>
    route https   accept dst <ip adresa webserveru>
    route ftp     accept dst <ip adresa ftp serveru>
    route rdp     accept dst <ip adresy stroje, ke kterým chceme povolit připojení přes rdp>
router outgoing iface eth0 outface eth1 # které služby v internetu budou přístupné zevnitř sítě
    masquerade # chceme provádět překlad adres
    route dns    accept
    route smtp    accept
    route pop3    accept
    route pop3s   accept
    route imap    accept
    route imaps   accept
    route http    accept
    route https   accept
    route ftp     accept
    route rdp     accept
    route icq     accept
    route jabber  accept
    route rsync   accept
```

Firewall aktivujete úpravou souboru `/etc/default/firehol` (START_FIREHOL=NO změňte na START_FIREHOL=YES)

a zadáním

Code:

```
sudo firehol restart
```

Nyní můžete na všech počítačích přistupovat na internet, v rámci privátní sítě můžete všechno. Firehol se automaticky spouští s každým startem počítače.

V případě zájmu o FireHOL rád blíže vysvětlím jeho funkci a jednotlivé položky v konfiguračním souboru.

Tip: Pokud chcete uvnitř vaší sítě provozovat nějaké servery dostupné z internetu, potřebujete pro tyto stroje veřejné IP adresy (nebo se provádět maskarada) nebo je nutné na stavět přesměrování příslušných portů na požadovaný stroj (stroje).

Tip: Lze kombinovat volby *src* a *dst*, tím lze docílit povolení spojení mezi předem určenou dvojicí strojů.

Tip: Lze uvést více povolených IP adres, pak se seznam adres uzavře do uvozovek.

Tip: Lze uvádět rozsahy IP adres ve tvaru IP_adresa/maska, např. 192.168.1.0/24 nebo 192.168.1.0/255.255.255.0

Editoval lukas.svoboda (2007-01-22 04:00:03)

13 Grafické prostredia

13.1 Porovnanie

Rozhrania	Gnome	KDE	XFCE	Fluxbox
Potreba X Window	Áno	Áno	Áno	Áno
Náročnosť na HW	Náročnejšie	Náročnejšie	Menej náročné	Nenáročné
Použité v *ubuntu distribúciach	Ubuntu, Edubuntu, Ubuntu Studio, Mint...	Kubuntu, Ichthux, Mint Linux KDE verzia...	Xubuntu	Nubuntu, Fluxbuntu
Množstvo funkcií	Veľa	Veľa	Trochu menej :-)	Málo
Rozšírenie rozhrania medzi ľuďmi	Známe	Známe	Menej známe	Menej známe
Podobnosť	Mac OS X	Windows	Nie je	Ostatné mini rozhrania
Filozofia	Desktop pre čo najjednoduchšie použitie, vhodné pre začiatočníkov, doplniteľné doplnkami	Plnohodnotné rozhranie do domácnosti, na pracovné účely atď	Jednoduché a ľahko pochopiteľné rozhranie, používanie GTK aplikácií (rovnako ako Gnome)	Rozhranie určené pre profesionálnych používateľov, dôraz na textovú editáciu súborov
Typické programy	Evolution, Nautilus, Firefox, Gedit...	Konqueror, KMail, Konsola, Kopete...	Thunar, Mousepad, Firefox...	-
Rýchlosť	Dobrá	Dobrá	Chválitebná	Výborná
Nastavenia	Samostatne (V niektorých verziách je centrum)	Centrum	Samostatne + centrum	Nie je
Windows Manager	Metacity	Kwin	Xfwm	Fluxbox
Knižnice	GTK	QT	GTK	??? :-)
Obrázky	http://art.gnome.org/screenshots/	http://kde.org/screenshots/kde350shots.php	http://foo-projects.org/~benny/articles/xfce44-visual-tour.html	http://fluxbox.org/zoom.php?shots/exoduz_fluxbox.jpg

TIP: Nie sú spomenuté všetky rozhrania. Môžete ich kedykoľvek pridať a odobrať. Stačí sa pohrať v Synapticu :-)

13.2 Gnome

Gnome je populárne grafické prostredie. Predvolene ho využíva zo známych distribúcií (mimo derivácií Ubuntu) napríklad **Fedora Core**, **Red Hat** alebo **Parsix**. Je postavené na GTK+ knižniciach, a obsahuje veľké množstvo aplikácií. Programy pre Gnome sa dajú tiež spustiť pod Windows po doinštalovaní knižníc – napríklad Gaim alebo Gimp. Gnome má menu rozdelené na 3 časti – Aplikácie, Miesta a Systém. Gnome je veľmi vhodné pre menej skúsených používateľov. Slovenská Wikipédia: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Gnome>

13.3 KDE

KDE je populárne grafické prostredie. Predvolene ho využíva zo známych distribúcií (mimo derivácií Ubuntu) napríklad **Mandriva**, **Mepis**, **Suse** alebo **Linspire**. Je postavené na QT knižniciach, a obsahuje veľké množstvo aplikácií. KDE používa K menu, teda menu podobajúce sa na ponuku Start z MS Windows. Je tu oveľa viac možností nastavovania ako v Gnome, a celkovo pôsobí dopracovanejším dojmom. Konqueror je najviac spracovaný správca súborov v Linuxovom svete. Pod akýmkoľvek prostredím sa dá spustiť nastavovanie KDE: ALT+F2: **kcontrol**
Slovenská Wikipédia: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Kde>

13.4 XFCE

XFCE je menej populárne grafické prostredie, určené na pomalšie počítače. Predvolene ho využíva zo známych distribúcií (mimo derivácií Ubuntu) napríklad **Zenwalk**, **KateOS**, **Vector Linux**. Obsahuje menej aplikácií. XFCE používa XFCE menu, teda jednoduché menu kde nájdete všetko potrebné. Je tu menej možností nastavenia, takže celé prostredie zaberá len málo miesta na disku a v operačnej pamäti. Slovenská Wikipédia: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Xfce>

Nastavenie prehliadania siete v programe Thunar: <http://ubuntuforums.org/showthread.php?t=304131&highlight=xfce+samba>

Otváranie balíčkov v Xarchiver: <http://xubuntu.wordpress.com/2006/08/22/howto-thunar-archive-plugin-and-xarchiver/>

13.5 Fluxbox

Fluxbox je menej populárne grafické prostredie, určené na pomalšie počítače. Predvolene ho využíva zo známych distribúcií (mimo derivácií Ubuntu) napríklad **Damn Small Linux** či **Puppy**. Fluxbox má jednoduché menu vyvolané kliknutím pravého „myšička“. Celkovo je Fluxbox určený ako jednoduché a mimoriadne rýchle rozhranie, kde musíte všetko upravovať cez konzolu.

inštalácia:

```
$ sudo apt-get install fluxbox fluxconf
```

Slovenská Wikipédia: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Fluxbox>

Niekoľko ďalších prostredí, ktoré si môžete vyskúšať:

Openbox je úplne minimálne prostredie, kde okrem hlavičiek okien a maximálne jednoduchého menu nenájdete vôbec nič.

IceWM je prostredie navrhnuté ako konkurencia pre Windows 95/98. U niektorých distribúcií sa používa ako hlavné rozhranie.

FWWM-Crystal je efektívne jednoduché prostredie s veľmi netypickým ovládaním.

Samozrejme prostredí je ďaleko viac, a veľká väčšina sa nachádza priamo v repozitároch Ubuntu. Môžete taktiež fungovať bez grafického prostredia.

14.1 Iné distribúcie

14.1.1 Slax

Slax je projekt Tomáša Matějčka. Je to Live CD s možnosťou inštalácie na pevný disk. Je dosť malá na to, aby sa zmestila kompletne do RAM (odporúča sa minimálne 384MB RAM), a dosť veľká na to, aby tam bolo všetko potrebné. Používa grafické rozhranie KDE. Má viac rôznych vydaní:

Štandard
Kill Bill (Veľmi časté vydanie, obsahuje navyše programy Wine a Dosbox, aby ste mohli spúšťať Windows aplikácie na Live Linuxe)
Popcorn (prispôbené pre 128MB veľké USB kľúče. Obsahuje len XFCE desktop a niekoľko základných programov)
Frodo (neobsahuje prakticky nič, len textový režim)

Čo také Slax dokáže? Môžete sa pripojiť do internetu, napaľovať, písať (obsahuje KOffice), a hlavne zachraňovať čokoľvek a kdekoľvek. Po inštalácii na disk vznikne nenáročná a rýchla distribúcia. Slax nemá spoločné korene s Ubuntu, je založený na Slackware Linuxe.

Oficiálna stránka pre stiahnutie distribúcie: <http://www.slax.org>

14.1.2 Debian Linux

Debian je kvalitná distribúcia. Práve na jej základoch sa začalo budovať Ubuntu, a tiež množstvo iných projektov (Linspire, Mepis, Knoppix, DreamLinux a ďalšie). Debian má zásadu – používať iba to, čo je 100% zadarmo. Táto distribúcia je trochu zložitejšia od Ubuntu, a tak nie je úplne vhodná pre začiatočníkov. Nevýhodou distribúcie je dlhá doba vydávania verzii. Teda nestíha za Ubuntu, a tak ide jemne do úzadia. Ak by ste teda chceli po Ubuntu vyskúšať aj Debiana, pripravte sa na tieto veci:

- Debian neexistuje na 1 plné CD. Môžete si stiahnuť miniatúrne CD, ktoré všetko potrebné stiahne z internetu, alebo komplet na celé stádo CD alebo pár DVD.
- Debian tiež používa DEB balíčky (veď sa to vlastne po ňom takto volá), ale tie nie sú vždy kompatibilné s balíkmi pre Ubuntu. Ak chcete stiahnuť DEB balíček z nejakej stránky, pravdepodobne tam bude balíček aj pre Debian, aj pre Ubuntu. Statické DEB balíčky fungujú rovnako.
- Debian má veľa vetiev. Debian Stable je stabilné ale staré, Debian Testing, Debian Unstable... pre každého niečo :-)
- V Debiane sa prihlasujete ako root cez príkaz su, sudo sa nepoužíva (alebo aspoň menej ako v Ubuntu).

Oficiálna stránka pre stiahnutie distribúcie: <http://www.debian.org/distrib/>

14.1.3 Mint Linux

Mint Linux je upravené Ubuntu (verzia 2.x je založená na Ubuntu Edgy, verzia 3.x je založená na Feisty). Má niekoľko výhod a nevýhod, ale celkovo hodnotím túto distribúciu veľmi kladne. Mint Linux spája jednoduchosť Ubuntu s tým, čo v bežnom Ubuntu nenájdete – kompletne pripravený systém na 1 CD. Tu je niekoľko dôležitých rozdielov medzi Mint Linuxom a Ubuntu:

- Mint vychádza každé 2 mesiace, nie každých 6 mesiacov. Takže veľmi rýchlo sa dostanete k najnovšiemu softvéru.
- Mint má v sebe okamžite všetky potrebné kodeky na prezeranie videa či počúvanie hudby.
- Mint nepoužíva len GTK aplikácie. Snaží sa vytvoriť distribúciu, kde budú na 1 CD všetky potrebné programy. Napríklad prehrávač hudby Amarok.
- Mint používa novšiu verziu balíku OpenOffice.org, čím nie je dodržaná stopercentná kompatibilita (len u niektorých verzii)
- Podpora slovenského jazyka je nižšia, ak nie ste pripojení do internetu.
- Mint Linux neobsahuje niektorý softvér, ktorý Ubuntu okamžite podporuje. Sú to napríklad hry.
- Mint je teraz v Gnome, KDE a XFCE verzii. Ale len hlavná (Gnome) je robená tvorcom Mint Linuxu, ostatné sú komunitné vydania.

Oficiálna stránka pre stiahnutie distribúcie: <http://linuxmint.com/download.html>

To najlepšie z Mint Linuxu a Ubuntu sa kombinuje v novej slovenskej distribúcii Greenie Linux.

14.1.4 Linspire, Freespire, Mepis

Linspire a Canonical (distribútor ubuntu) nedávno podpísali dohodu, podľa ktorej Linspire a „mladší braček“ Freespire budú používať balíčky Ubuntu. Linspire a Freespire boli pôvodne založené na Debiane. Linspire je komerčná distribúcia, ktorá je vhodná aj pre začiatočníkov. Jej zvláštnosťou je CNR klient, ktorý sa vďaka dohode medzi Canonical a Linspire dostane aj do Ubuntu. Linspire bude vo verzii 6.0 kompatibilný s Ubuntu 7.04. Freespire je voľne šíriteľná distribúcia sponzorovaná Linspire. Verzia 2.0 bude kompatibilná s Linspire 6.0 a Ubuntu 7.04. Mepis Linux 6.5 je kompatibilný s Ubuntu Dapper Drake. Projekt sa vracia znovu k Debianu.

Oficiálna stránka pre stiahnutie distribúcie: <http://linspire.org> <http://freespire.org> <http://mepis.org>

14.2 Odstránenie Ubuntu

Bohužiaľ... aj o tomto by som sa mal zmieniť. Ubuntu je kvalitný a pekný systém, takže odporúčam ho ponechať :-). Predpokladajme, že máte aj Windows, aj Linux. Linux však chcete totálne vyhodit... A tiež predpokladám, že sa inštalovalo cez bežné (nie alternatívne) CD, takže je bežne umiestnený zavádzač. Nakoniec ešte predpokladajme, že bežné CD od Ubuntu máte pri sebe.

1. Presuňte vaše dôležité dokumenty z Linuxových diskov na Windows disky
2. Spustíte Ubuntu cez LiveCD, a použijete nástroj na rozdeľovanie diskov:
ALT+F2: gksu gparted
3. Po zmene všetko potvrdíte a vypnete.
4. LEN WIN 2000/XP, ak nechcete preinštalovať Windows: Spustíte Windows CD, a v záchrannej konzole počas inštalácie Win napíšete:
fdisk /mbr alebo **fixmbr**
5. LEN PRE WIN 95/98/ME a záujemcov: Preinštalujte Windows!

TIP: Chcete vymazať Ubuntu Linux, a na jeho miesto dať iný Linux? Potom je to veľmi jednoduché. Potrebujete len disk, kde máte nainštalovaný OS Ubuntu, jednoducho sformátovať. Ak máte priečinok /home ako samostatný disk, vôbec ho nemusíte odstraňovať ani nijako meniť. Ideálne však vymazať všetky priečinky okrem tých, ktoré ste si vytvorili vy a úmyselne. Swap disk ponechajte.

14.3 Beryl a XGL

Teraz sa pokúsím vysvetliť nastavenie grafických 3D efektov. Aby systém pekne vyzeral, a aby ste sa mohli pred návštevou pochváliť :-)
Počítač s 256 MB RAM je dostatočný pre chod Ubuntu, ale pre rôzne tieto grafické efekty by bolo lepšie siahnuť po väčšej operačnej pamäti. Grafická karta najlepšie Ati, a to vo verzii 9500 a lepšej. Ak používate grafiku Nvidia, tak sa bude postup v Edgy trochu líšiť. Vo Feisty Fawn vám stačí nainštalovať **restricted** ovládače a povoliť grafické efekty – všetko v ovládacích paneloch.

Postup pre Edgy Eft:

1. Pridajte si zdroj softvéru do `/etc/apt/sources.list`. Samozrejme môžete pridať aj graficky cez **Systém/Správa/Software Sources**:
`deb http://ubuntu.beryl-project.org feisty main`
`deb http://beryl.xglusers.de/ feisty main`
2. Obnovte si zdroje softvéru, znovu cez Synaptic alebo cez `sudo apt-get update`.
3. Nainštalujte si aktualizácie, ak vám vyhodí tabuľku. Ak nie, tak zaktualizujte neskôr.
4. V Synapticu nainštalujte nasledovné balíky: `xserver-xgl`, `emerald-themes`, `beryl`, `xorg-driver-fglrx`
5. Stlačte **ALT+F2** a napíšte do riadku: `gksudo gedit /etc/X11/xorg.conf`.
6. Vyhľadajte zhruba 90-130 riadok, kde sa nachádza `Driver "ati"` alebo `Driver "radeon"`, alebo niečo podobné, napríklad `Driver "vesa" :-)`
7. Nahraďte slovo `ati` alebo `radeon` slovom `fglrx`.
8. Pridajte na úplný koniec tohto dokumentu:
`Section "Extensions"`
`Option "Composite" "false"`
`EndSection`
9. Súbor uložte a znovu stlačte **ALT+F2**. Do riadku napíšte: `gksudo gedit /usr/bin/startxgl`
10. Do tohto súboru, ktorý je zatiaľ úplne prázdny, napíšte (A potom samozrejme uložte):
`#!/bin/sh`
`Xgl :1 -fullscreen -ac -accel xv:pbuffer -accel glx:pbuffer &`
`DISPLAY=:1`
`exec dbus-launch --exit-with-session gnome-session`
11. Zas a znova **ALT+F2**, a napísať do riadku: `gksudo nautilus /usr/bin`
12. Vyhľadajte súbor `startxgl`, ktorý vznikol len pred chvíľou, a kliknime naň pravým tlačidlom myši.
13. V nastaveniach práv potvrdíme **Allow Executing file as program**.
14. **ALT+F2** a do riadku napísať: `gksudo gedit /usr/share/xdg/desktop`
15. Do tohto súboru treba napísať:
`[Desktop Entry]`
`Encoding=UTF-8`
`Name=Xgl`
`Comment=Start an Xgl Session`
`Exec=/usr/bin/startxgl`
`Icon=`
`Type=Application`
16. Teraz navštívte menu **Systém/Predvoľby/Sedenia/Programy pri štarte**. Pridajte tam `beryl-manager`.
17. Otestujte funkčnosť (v niektorých verziách Ubuntu nie je potrebné pridávať `-prontfps`):
`sudo glxgears -prontfps`
18. Odhláste sa, a vyberte si zo sedení práve sedenie **XGL**.

Niekoľko zaujímavých vecí ohľadom ovládania:

Ctrl + Alt + šípky doľava a doprava => Prerolovanie na inú plochu.

Ctrl + Alt + Shift + šípky doľava a doprava => To isté, ale trochu iné :-)

Ctrl + Alt + držanie pravého tlačidla myšky => Lubovoľné otáčanie – odporúčam :-)

Alt + Tab => Grafické vyberanie úloh na aktuálnej ploche.

Ctrl + Alt + Tab => Grafické vyberanie úloh na všetkých plochách.

Samozrejme všetko si môžete zmeniť v nastaveniach Berylu. Červený drahokam vpravo hore.

Viac o inštalácii nájdete na stránkach:

http://wiki.beryl-project.org/wiki/Install_Beryl_on_Ubuntu

<http://wiki.beryl-project.org/index.php/Install/Ubuntu/Feisty/XGL>

14.4 Aktualizácie

V Gnome pod Ubuntu máte hneď poruke nástroje na aktualizáciu, o ktorej by som teraz niečo povedal...

Aktualizácie sú na najrôznejšie programy, a väčšinou zvyšujú stabilitu, vylepšujú funkcie či nové funkcie pridávajú. Na rozdiel od MS Windows, nie sú to len aktualizácie pre operačný systém, ale sú to aktualizácie na úplne každý softvér, ktorého výrobca ukladá najnovšie verzie na **main** repozitáre. Z toho samozrejme vyplýva, že niekedy môžu aktualizácie prekročiť aj 200MB. Pri pravidelnej automatickej aktualizácii je to samozrejme malá šanca, takže najväčšia aktualizácia je tesne po inštalácii Ubuntu.

Verzia Ubuntu 6.06.1 je totožná s Ubuntu 6.06 po nainštalovaní všetkých aktualizácií, ktoré boli pri vydaní Ubuntu 6.06.1 k dispozícii. U novších verzii zatiaľ nebola uvedená aktualizovaná verzia po určitom čase. Nech si zaobstaráte ľubovoľné CD a dáte aktualizáciu, tak sa vám zaktualizuje na najnovšie verzie všetko čo je v repozitároch alebo v iných zdrojoch.

Aktualizácie sa dajú zapnúť v menu **Systém/Správa/Správca aktualizácií**. Alebo cez oranžové tlačítko vpravo hore ak sa objaví. Dá sa tiež cez Synaptic, alebo konzolovým príkazom:

```
$ sudo apt-get upgrade
```

Vnútená aktualizácia na novšiu verziu (aj vývojovú) sa dá uskutočniť príkazom:

```
$ sudo "update-manager -c "
```

Automatické prepísanie repozitárov – Edgy na Feisty:

```
$ sudo apt-get install ubuntu-desktop && sudo apt-get autoremove && sudo sed -e 's/edgy/feisty/g' /etc/apt/sources.list > /etc/apt/sources.list && sudo apt-get update && sudo apt-get upgrade
```

Automatické prepísanie repozitárov – Feisty na Gutsy:

```
$ sudo apt-get install ubuntu-desktop && sudo apt-get autoremove && sudo sed -e 's/feisty/gutsy/g' /etc/apt/sources.list > /etc/apt/sources.list && sudo apt-get update && sudo apt-get upgrade
```

V Xubuntu, Kubuntu a Edubuntu je postup rovnaký, stačí len zmeniť na `xubuntu-desktop`, `kubuntu-desktop` alebo `edubuntu-desktop`.

15 Zachraňovanie počítača

15.1 Nejde spustiť PC

Príznaky	Čo sa stalo? A čo s tým?
PC nenabehne, žiadny zvuk, nezobrazí ani písmeno, monitor hlási diódou že je elektrický púd. Počítačová skrinka dosť zapácha	Ak sa PC vôbec nespustí, a zapácha, pravdepodobne je na vine zdroj. Takže vymeniť. Môže to zapríčiniť aj chybný procesor, ale to je menšia šanca. Oplatí sa však skontrolovať chladenie, či nie je zaseknuté (to mohlo predtým spôsobiť prehriatie a poškodenie procesora)
PC nenabehne, počuť hlasné pípanie, nezobrazí ani písmeno	Chýba pamäť RAM, alebo je silne poškodená. Treba vymeniť. Najlepšie je odskúšať na tom istom počítači inú pamäť. Ak zrazu všetko pôjde, tak je chyba v pamäti. Ak nepôjde, chyba bude pravdepodobne na základnej doske. Možno ešte pomôže prehodenie pamäte RAM do iného slotu
PC začne nabiehať, ale hneď na začiatku zlyhá zistenie diskov, nedá sa prepnúť do Biosu.	Chyba je najpravdepodobnejšie v základnej doske, treba vymeniť. Možno je však vybratie diskov a skúsenie spustenia PC bez nich (napríklad cez Linuxové Live CD). Pravdepodobne to ale nepomôže
PC začne nabiehať, ale nespustí nič z pevného disku. Vypisuje chybu čítania disku	Disk môže byť poškodený, môže byť poškodený záväzkač, alebo operačný systém. Odporúčam v Biose prekontrolovať bootovanie. Alebo odpojiť disk, a zistiť či to vypisuje rovnakú chybu. Ak áno, tak je disk poškodený a treba vyskúšať iný. Disk sa dá preveriť cez Live CD od Linuxu
PC začne nabiehať, normálny zvuk, ale monitor hlási že nemá žiadny signál	Pravdepodobne ide len o slabo zatlačený kábel. Ak však zatlačenie nepomáha, tak sa pravdepodobne poškodila grafická karta. Treba vymeniť
PC sa nedá vypnúť, vždy sa znova zapne	Jedna súčiastka sa nachádza pri CMOS baterke na základnej doske. Malá čierna súčiastka je na dvoch z troch kondíkov. Pri vypnutí PC na 15 sekúnd zmeňte polohu a potom späť. Resetovali ste BIOS, takže si napravte nastavenia (čas, dátum, bootovanie a podobne)

15.2 Nejde spustiť Windows

Pred tabuľkou spomeniem niektoré veci, ktoré sú pre opravovanie a zálohovanie Windows potrebné:

- Účet administrátora sa dá spustiť tak, že pri prihlasovaní do Windows (napríklad ak je viac používateľov) 2x stlačíte **CTRL+ALT+DEL**. Zadáte heslo a už ste na účte správcu.
- Linux rozpozná disk C, kde ej obvykle nainštalovaný Windows, ako hda1 (bežné disky) alebo sda1 (s-ata disky)
- Každý súbor, o ktorom ste presvedčený že je vírus no cez Windows sa nedá zmazať, môžete zmazať z Windows disku cez Linux
- Klávesou F8 pri spúšťaní vyvoláte možnosti spustenia. Napríklad aj núdzový režim

Príznaky	Čo sa stalo? A čo s tým?
PC s Windows sa spustí, a hneď po spustení príde nezrušiteľná tabuľka, ktorá za 60 sekúnd reštartuje Windows	Vírus Blaster/Lovsan. Dokážete tento vírus zneškodniť pomocou dnes už ľubovoľného antivíru, alebo cez utilitu FixBlast vyvinutú spoločnosťou Symantec
Windows sa spúšťa, ale nespustí. Vidím logo Windows XP a pod ním loading, ktorý ide dookola celé hodiny	Môže chýbať ľubovoľný súbor alebo môže byť akákoľvek chyba. Preinštalovať a pred tým všetko potrebné zálohovať. Windows nikdy neukazuje „čo robí“, takže nemôžete prakticky zistiť čo sa stalo. Môže pomôcť obnova systému
Nefunguje záväzkač, nedá sa spustiť žiadny operačný systém	Ak je na disku iba Windows, tak sa dá obnoviť záväzkač cez CD z Windows príkazom FixMBR. Ak je aj Linux (napríklad Ubuntu), tak treba znovu nahodiť Grub.

15.3 Čo a ako zálohovať?

Umiestnenie vo Windows	Umiestnenie v Linux	popis
c:\Documents and Settings\meno_používateľa\Desktop	/media/sda1/Documents and Settings/meno_používateľa/Desktop	Pracovná plocha – všetko čo je na nej dôležité. Alebo som jediný, čo si dáva na plochu všetko možné? :) Na ploche sú často vytvorené priečinky, kde má každý svoje osobné veci. Zálohovať...
c:\Documents and Settings\meno_používateľa\My Documents	/media/sda1/Documents and Settings/meno_používateľa/My Documents	Tu majú nejakú hodnotu väčšinou rôzne dokumenty napísané vo Worde a tak podobne. Taktiež prijaté súbory cez Skype, ICQ atď. Taktiež z hier tu môžu byť screenshoty alebo uložené pozície
c:\	/media/sda1/	Priamo na disku C si niektorí ľudia dávajú svoje veci. Čokoľvek tam bude, po formáte disku to tam už nebude :)
		Mimoriadne dôležité je zapísať si tzv. internetové číselka (teda ak používate statickú IP atď). Zapíšte si ich či už na papier, alebo na niektorý disk v súbore internet.txt
		Záložky z Operry sa dajú jednoducho exportovať, priamo cez prehliadač. Stačí pohľadať Súbor/Import a Export. Oblúbené z IE a Firefoxu sa dajú pridať do Operry, a následne exportovať

A Ako zálohovať? Tak tu tiež skúsím poradiť... Ideálne je z disku C na disk D alebo iný... Ak sa však Windows nedá spustiť, tak sa to urobí cez Linuxové Live CD, úplne postačuje Ubuntu. Ďalšia možnosť je pridať svoje veci na internet, cez Ftp prístup či E-mail. Alebo rovno napáliť. Ako však napáliť niečo na CD, keď je už v CD mechanike nejaký Linux a nedá sa vybrať? Riešenie gordického uzlu sú špeciálne Live CD, ktoré skopírujú svoj obsah do pamäte RAM. Jasným kráľom v tejto kategórii je veľmi šikovný Slax, ktorý pochádza zo susedného Česka. Live CD sa dokáže nakopírovať kompletne do RAM. Záleží samozrejme na veľkosti Live CD a na veľkosti RAM. Čím viac voľnej RAM, tým viac môžete doinštalovať programov z internetu, a taktiež vám pôjde distribúcia rýchlejšie. Ak sa rozhodnete zálohovať na USB kľúč, tak ten by mala ľubovoľná Live CD distribúcia spoznať.

15.4 Záchrana zavádzača

Nedávno som mal problém so zavádzačom. Robil som si s diskom hlúposti, až sa mi to kúsok pomiatlo... Ale tak dalo sa znovu dokopy našťastie. Tento krátky návod Vám pomôže opraviť zavádzač Grub...

Potrebujeme:

1 ks napečené Live CD Ubuntu (tzv. Desktop CD)

Dĺžka varenia:

Do 10 minút na jemnom plameni

Tak a teraz už vážnejšie. Ak sa nespustí zavádzač, treba ho manuálne nainštalovať. Po inštalácii nastaví spúšťanie všetkých operačných systémov v počítači.

Natiahnite si Live CD. Otvorte terminál, a inštaláciu zavádzača začnite. Robí sa to zadáním:

```
$ sudo grub
```

Objaví sa vám zápis grub>, ktorý trochu doplňte:

```
grub> find /boot/grub/stage1
```

Výsledkom je umiestnenie Grub zavádzača na disku. U mňa to vypísalo (hd0,6), takže mám zavádzač na 7. časti disku (počíta sa 0, 1, 2...)

Tak to napíšme do ďalšieho dialógu, len si samozrejme dajte vaše číslo a nie to čo mám ja :)

```
grub> root (hd0,6)
```

A teraz to už priamo všetko nastavíme. Zadajte (hd0), bez ohľadu na predošlé číslo:

```
grub> setup (hd0)
```

A už stačí len reštartovať počítač. Akékoľvek úpravy môžete potom robiť príkazom:

```
$ sudo gedit /boot/grub/menu.lst
```

A keďže mám hromadu voľného miesta a neviem čo s tým, tak to napíšem aj pre Kubuntu...

```
$ sudo kate /boot/grub/menu.lst
```

A Xubuntu :)

```
$ sudo mousepad /boot/grub/menu.lst
```

Ak ste zrušili Linux a chcete mať iba Windows, musíte opraviť Windows zavádzač. Naštartujte Windows CD, a zvolte opraviť. Bude sa to pýtať veľa blbostí, netreba sa ale báť. Keď sa dostanete do riadku, kde sa dá zapisovať, napíšte tam slovo **fixmbr**.

4/3 Záver manuálu, viem že je to dojímavé, ale prosím neplačte...

Potrebné prečítanie všetkého :-)

Ďakujeme, že ste si prečítali, alebo dokonca aj vytlačili tento manuál... Pomôžte nám urobiť ho ešte lepší... Napíšte svoje nápady, nahláste chyby... A pomôžte ďalším dobrým ľuďom s odhodlaním používať všetko legálne, podľa vlastnej chuti – a bez akýchkoľvek prekážok, ktoré postihujú nelegálnych používateľov operačných systémov... Neplaťte monopolu, keď bez neho dokázate viac!

Kontakt na mňa (teda oficiálne na autora):

ICQ#
[258 126 362](#)

Jabber:
stano@jabbim.sk

E-Mail:
shoferek@gmail.com

Pokec:
[Elven13](#)

Mobil:
[Nokia 3310](#) :)

Ak sa rozhodnete mi napísať, mali by ste vedieť, že nemám akékoľvek skúsenosti s modemami :) takže v tomto prípade vám oveľa viac pomôžu rôzne fóra...

Stále nevíete, či je pre Vás Ubuntu to pravé Linuxové distro? Vyskúšajte si testík :) Sám som ho prekladal do slovenského jazyka :)

<http://www.zegeniestudios.net/ldc>

Hrávate Travian? Možno sa vám hodí naša lišta na urýchlenie!

<http://ubuntu.kayle.sk/travian>

Nemáte stále pripojenie do internetu? Pracujte s Ubuntu naplno aj bez neho!

<http://ubuntu.kayle.sk/obchod.html>

Skúsili ste už naše fórum? Napíšte tam prosím akékoľvek vaše otázky. V spolupráci s ďalšími ľuďmi sa dá váš nápad ešte vylepšiť!

<http://forum.kubuntu.sk/viewforum.php?id=13>

Momentálne je práca na tomto manuáli pozastavená – púšťam sa do trochu iného projektu. Ubuntu je fajn, ale snažím sa urobiť niečo ešte lepšie. Volá sa to Greenie Linux, a je to moja vlastná distribúcia. Kombinuje výhody Ubuntu, Mint Linuxu, a vlastné myšlienky a zlepšováky. Tak ako Ubuntu, aj Greenie je úplne zadarmo.